

ความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทนตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะ
กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

โดย

นายสุพิศาล แพลือ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ)
สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทนตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะ
กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

โดย

นายสุพิศาล แพลื่อ

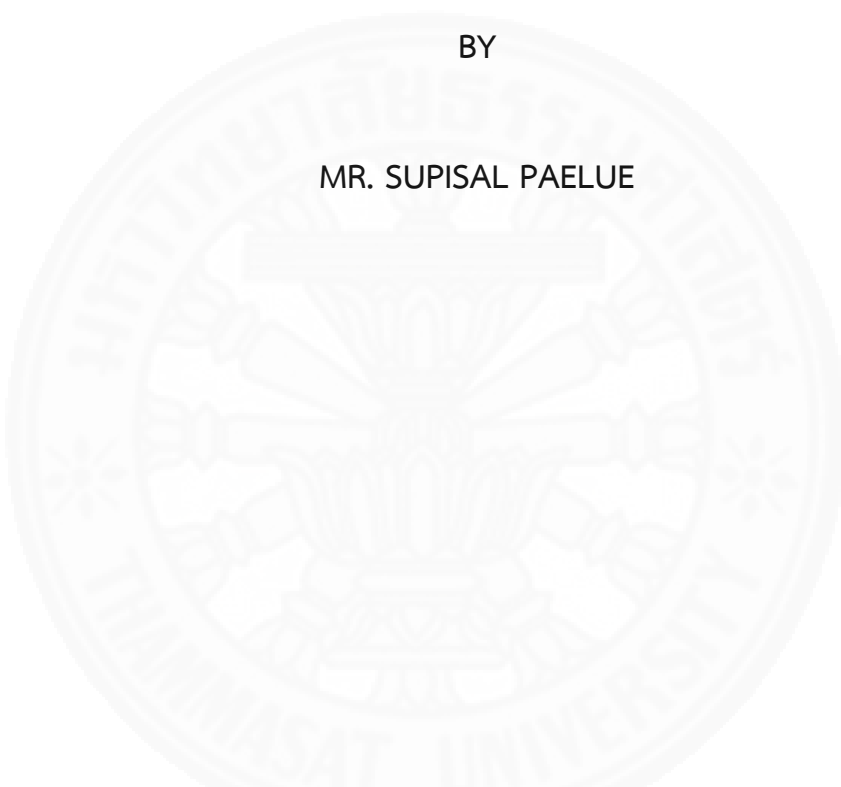

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ)
สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

NEED FOR BENEFIT INCREASE ACCORDING TO SECTION 40, CASE
STUDY: STREET VENDORS IN FRONT OF MAHIDOL UNIVERSITY,
SALAYA SUB-DISTRICT, PHUTTHAMONTHON DISTRICT,
NAKHONPATHOM PROVINCE

BY

MR. SUPISAL PAELUE

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
MASTER OF POLITICAL SCIENCE
(PUBLIC ADMINISTRATION AND PUBLIC AFFAIRS)
EXECUTIVE PROGRAM IN PUBLIC ADMINISTRATION AND PUBLIC AFFAIRS
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2020
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์

การค้นคว้าอิสระ

ของ

นายสุพิศาล แพลื่อ

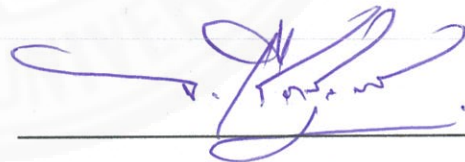
เรื่อง

ความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทนตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะ
กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ)

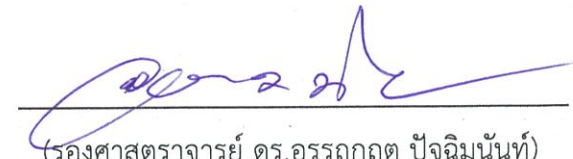
เมื่อ วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563

ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

(ร.อ.ดร.จารุพล เรืองสุวรรณ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อรรธกฤต ปัจฉิมนันท์)

คณบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิวดา กมลเวช)

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ	ความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทนตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้า มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
ชื่อผู้เขียน	นายสุพิศาล แพลื่อ
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ)
สาขาวิชามหาวิทยาลัย/คณะ/	บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	รองศาสตราจารย์ ดร. อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์
ปีการศึกษา	2563

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่อง “ความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทนตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ด้านการรักษาพยาบาล และปรับปรุงผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ตามมาตรา 40 พร้อมทั้งกระตุ้นให้แรงงานนอกระบบกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มากขึ้น ใช้การศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม กลุ่มหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน 100 คน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้แบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และจากการศึกษาเอกสาร ข้อมูล งานวิชาการที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพบว่า กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุในช่วง 31-40 ปี มีอายุเฉลี่ยประมาณ 31 ปี ภูมิลำเนาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาที่ 1-6 หรือเทียบเท่า สถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ รายได้โดยเฉลี่ยต่อวัน 300-500 บาท เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-15,000 บาท ส่วนใหญ่มีบุตร 3 คน และคนในครอบครัว 4 คน ยังไม่สมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ถึงร้อยละ 65 ผู้ที่สมัครแล้วเลือกการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน 100 บาทต่อเดือน และไม่มีสวัสดิการ

แหล่งอื่น (ไม่รวมบัตรทอง) การตัดสินใจด้านสิทธิประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 40 พบว่า เงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วยและนอนโรงพยาบาลเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้สมัครตัดสินใจสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มากที่สุด และเงินทดแทนการรับเงินบำนาญชราภาพเป็นสิทธิประโยชน์ที่ให้ความสนใจน้อยที่สุดส่วนความต้องการสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มเติมอยู่ในระดับมาก โดยต้องการด้านรักษาพยาบาล กรณีเจ็บป่วยทั่วไป รองลงมา คือ กรณีเจ็บป่วยโรคร้ายแรง (ระบุชนิดโรค) และกรณีรักษาฟื้นฟูมีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด โดยมีความเห็นปานกลางว่า หากได้รับสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มเติมต้องมีการสมทบเงินเพิ่มขึ้น และส่วนใหญ่เห็นว่า หากมีการเพิ่มเติม ค่ารักษาพยาบาล กรณีเจ็บป่วยให้แก่ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 จะทำให้มีผู้สนใจสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 เพิ่มขึ้น และอยากให้มีการเพิ่มค่ารักษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ รัฐบาลควรนำประเด็นดังกล่าวมาปรับแนวนโยบายและการบริหารการประกันสังคมตามมาตรา 40 โดยมอบหมายให้กระทรวงแรงงาน และสำนักงานประกันสังคม ซึ่งมีภารกิจในการดูแลแรงงานทั่วประเทศ เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบในการศึกษาแก้ไข หรือปรับปรุงกฎหมายการประกันสังคมตามมาตรา 40 ที่เป็นอุปสรรคต่อการกำหนดสิทธิประโยชน์ทดแทน กรณีเจ็บป่วย ให้มีค่ารักษาพยาบาล และกรณีอื่น ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แรงงานนอกระบบมีหลักประกันในการดำรงชีวิตจากการทำงานตามมาตรา 40 ที่เหมาะสมเป็นธรรม และสอดคล้องกับความต้องการของแรงงานนอกระบบ รวมทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาความไม่เพียงพอของสิทธิประโยชน์จากบัตรทอง และอุปสรรคจากการใช้สิทธิบัตรทองรักษาพยาบาลนอกเขตโรงพยาบาลที่มีสิทธิของกลุ่มแรงงานนอกระบบที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาทำงานในต่างเมือง โดยการบริหารการประกันสังคม (ภาคสมัครใจ) ตามมาตรา 40 ของกระทรวงแรงงาน และสำนักงานประกันสังคม ควรยึดหลักการสร้างเครือข่ายทางนโยบายร่วมกันของภาครัฐ (Policy network) และการบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย (Network governance) เพื่อให้แรงงานนอกระบบเข้าถึงระบบประกันสังคมอย่างทั่วถึงได้รับการคุ้มครองและมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

Independent Study Title	NEED FOR BENEFIT INCREASE ACCORDING TO SECTION 40, CASE STUDY: STREET VENDORS IN FRONT OF MAHIDOL UNIVERSITY, SALAYA SUB-DISTRICT, PHUTTHAMONTHON DISTRICT, NAKHONPATHOM PROVINCE
Author	Mr. Supisal Paelue
Degree	Master of Political Science (Public Administration and Public Affairs)
Major Field/Faculty/University	Executive Program in Public Administration and Public Affairs Political Science Thammasat University
Independent Study Advisor	Associate Professor Attakrit Patchimnan, Ph.D.
Academic Year	2020

ABSTRACT

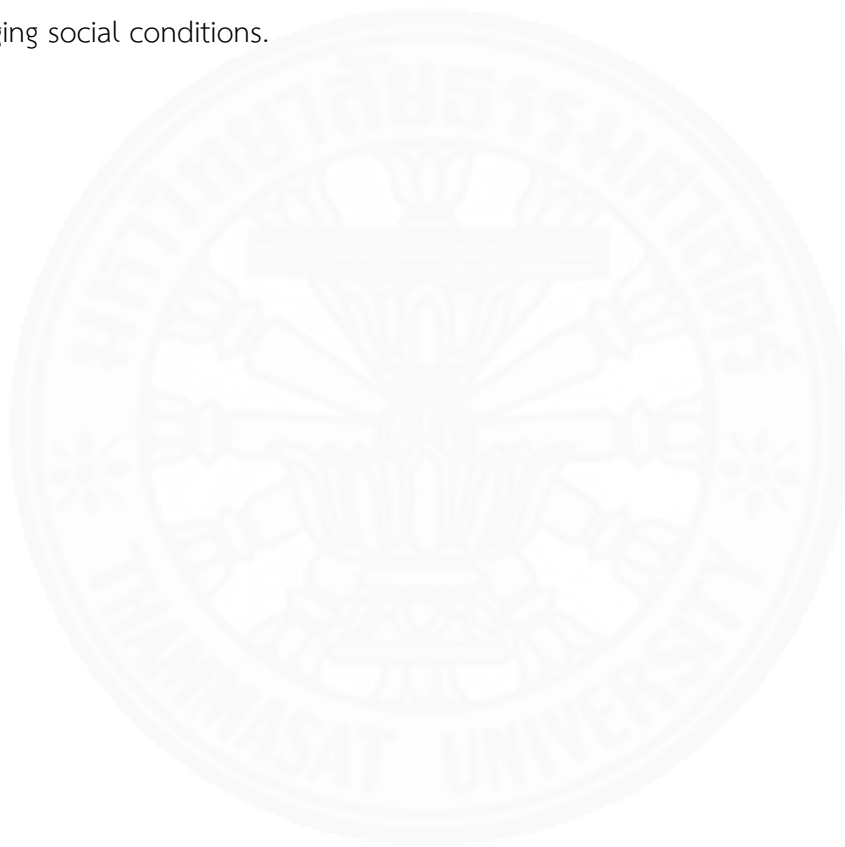
The research entitled “Need for benefit increase according to Section 40, case study: street vendors in front of Mahidol University, Salaya Sub-district, Phutthamonthon District, Nakhonpathom Province” aimed to study need for benefit increase in term of medical treatment and improvement of returns for benefits according to Section 40, and to stimulate non-formal workers in the group of street vendors in front of Mahidol University, Salaya Sub-district, Phutthamonthon District, Nakhonpathom Province to apply for being an insured according to Section 40. This study was descriptive research with research instrument as a questionnaire. The samples were 100 street vendors in front of Mahidol University, Salaya Sub-district, Phutthamonthon District, Nakhonpathom Province. The research was conducted quantitatively and qualitatively. The data were analyzed with statistics of percentage, mean, and standard deviation along with One-way ANOVA, and examination of related documents, data and research studies

The findings revealed that the street vendors in front of Mahidol University, Salaya Sub-district, Phutthamonthon District, Nakhonpathom Province mostly were male with age range from 31-40 years, and average age at 31 years. They had domicile in northern region, and educational background at grade 1-6 or equivalent. Their marital status was separated, with average daily income for 300-500 Baht or 10,000 – 15,000 Baht/ month. The majority had 3 children and had 4 members in the family. 65 % of the vendors have not been an insured according to Section 40 while the insured paid contribution to the fund for 100 Baht/ month with no other sources of welfare (excluding gold card). The decision on benefits of the insured according to the Social Security Act B.E. 2533 (1990) Section 40 was found that compensation for lacking income during illness and hospitalization was a reason the applicants decided to be an insured according to Section 40 the most, while compensation as pension for elderly people was benefit they were least interested. Meanwhile, need for benefits of additional medical treatment was at high level in case of general illness treatment followed by serious illness (disease identification), and dental care gained least attention. They had opinion at moderate level that if additional benefits of medical treatment were increased, they had to pay more contributions. Additionally, the majority agreed that addition of medical treatment cost in case of insured according to Section 40, would make people more interested in applying for being an insured as per Section 40, and they would be agreeable for medical cost increase.

Recommendations in this research are that the government should consider such issues to adapt a policy and social security administration as per Section 40 by assigning the Ministry of Labor and Office of Social Security to have missions in taking care of workers nationwide and to be the main authority responsible for studying, revising or improving laws of social security Section 40, that are obstacles to determination of rights and benefits in case of illness to have medical allowance. Additionally, other cases should be cooperated with relevant sectors for non-formal workers to have insurance for living their life from working in accordance with Section 40 suitably, fairly and consistently with the need for non-formal workers. It is to solve a problem of inadequacy of rights and benefits from the

gold card, and obstacles from exercising rights contained in the gold card outside the area of a hospital where non-formal workers, migrating to work in a different town, have right. The administration of social security (voluntary group) according to Section 40 of the Ministry of Labor and the Office of Social Security should be based on the principle of constructing a policy network with the government and Network governance for non-formal workers to access the social security system thoroughly and have protection and quality of life suitable with the economic condition and changing social conditions.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง “ความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทนตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาของคณาจารย์ในคณะรัฐศาสตร์ สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเฉพาะรองศาสตราจารย์ ดร.อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์ ที่ให้ความกรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

โดยเสียสละเวลาด้วยความเต็มใจเพื่อรอให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และปรับปรุงในส่วนที่มีการแก้ไข นอกจากนี้มีคณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระอีก 1 ท่าน ที่จะไม่กล่าวถึงไม่ได้ คือ ร.อ.ดร.จารุพล เรืองสุวรรณ ที่ให้คำแนะนำและข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ จนทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณเจ้าของสารสนเทศทุกท่าน ที่เป็นต้นแบบในการนำมาจัดทำการศึกษา ค้นคว้าอิสระฉบับนี้ โดยไม่ได้ขออนุญาตโดยตรง เจ้าหน้าที่โครงการปริญญาโทสาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ให้บริการสนับสนุนในด้านการศึกษา เพื่อนร่วมเรียน EPA คือ คุณสุมาลิน พิไล ที่ให้คำแนะนำในการทำการค้นคว้าอิสระจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และบุคคลในครอบครัว คือ คุณนิคม แพลื่อ คุณพินิจ แพลื่อ คุณยุพิน แพลื่อ คุณสัญญา แพลื่อ และจุฑามาส แพลื่อ ที่มีความเข้าใจ ร่วมกันสนับสนุนและให้กำลังใจตลอดมา ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยเกิดพลังมุ่งมั่นจนทำการค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วง ดังที่คาดหวังไว้

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาขอยกประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งที่กล่าวถึงและไม่ได้อีกวถึง

นายสุพิศาล แพลื่อ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(6)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	8
1.3 ขอบเขตการศึกษา	8
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย	8
1.5 นิยามศัพท์	9
1.6 ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ	11
2.1.1 ความหมายของการตัดสินใจ	11
2.1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ	14
2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์	16
2.2.1 ทฤษฎีลำดับความต้องการของ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory)	16
2.2.2 ทฤษฎีความต้องการของ Murray	18

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักการประกันสังคมและแรงงานนอกระบบ	22
2.3.1 หลักการประกันสังคม	22
2.3.2 แรงงานนอกระบบ	24
2.4 กองทุนประกันสังคมและสิทธิประโยชน์ทดแทน	26
2.4.1 กองทุนประกันสังคม	26
2.4.2 สิทธิประโยชน์ทดแทน	28
2.5 การเข้าสู่ระบบประกันสังคมเป็นผู้ประกันตน	31
2.5.1 การเป็นผู้ประกันตนภาคบังคับ ตามมาตรา 33	31
2.5.2 การเป็นผู้ประกันตนโดยสมัครใจ มาตรา 39	32
2.5.3 การเป็นผู้ประกันตนโดยสมัครใจ มาตรา 40	33
2.6 แนวคิดเครือข่ายนโยบาย (Policy Network)	35
2.7 แนวคิดการบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย (Network Governance)	36
2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
2.9 กรอบแนวคิดในการศึกษา	43
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	44
3.1 วิธีการศึกษา	44
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	45
3.4 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ	45
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	45
3.6 การนำเสนอข้อมูล	46
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
4.1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสิทธิประโยชน์ทดแทน ตามมาตรา 40	47
4.2 ผลการวิเคราะห์ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	56
4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบที่มีอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	62

	(9)
4.4 ผลการวิเคราะห์ความต้องการสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มเติม	63
4.5 ผลวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ ตามมาตรา 40 ด้านการรักษาพยาบาล	64
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	65
5.1 สรุปผลการศึกษา	65
5.2 อภิปรายผล	67
5.3 ข้อเสนอแนะ	68
5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	71
รายการอ้างอิง	73
ภาคผนวก	77
ประวัติผู้เขียน	82

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 กองทุนประกันสังคม จำนวนผู้ประกันตนภาคบังคับ (มาตรา 33) ปี 2533-2562	31
2.2 กองทุนประกันสังคม จำนวนผู้ประกันตนภาคบังคับ (มาตรา 39) ปี 2533-2562	32
2.3 กองทุนประกันสังคม จำนวนผู้ประกันตนภาคบังคับ (มาตรา 40) ปี 2533-2562	33
4.1 ทางเลือกในการจ่ายเงินสมทบประกันสังคมมาตรา 40	48
4.2 ช่องทางการชำระเงินสมทบประกันสังคม เคาน์เตอร์บริการ	49
4.3 สิทธิประโยชน์ประกันสังคม มาตรา 40 ทางเลือกที่ 1	50
4.4 สิทธิประโยชน์ประกันสังคม มาตรา 40 ทางเลือกที่ 2	51
4.5 สิทธิประโยชน์ประกันสังคม มาตรา 40 ทางเลือกที่ 3	52
4.6 สรุปลิทธิประโยชน์ประกันสังคม มาตรา 40 ฉบับปรับปรุงใหม่ สิทธิประโยชน์ และเงื่อนไขการเกิดสิทธิขอรับประโยชน์ทดแทน มาตรา 40	53
4.7 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ	56
4.8 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ	56
4.9 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามภูมิกำเนิด	57
4.10 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา	57
4.11 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามสถานภาพ	58
4.12 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามรายได้โดยเฉลี่ยต่อวัน	58
4.13 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	59
4.14 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามจำนวนบุตร	59

- 4.15 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามจำนวนคนในครอบครัว 60
- 4.16 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามการสมัครเป็นผู้ประกันตน 60
- 4.17 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามการจ่ายเงินสมทบ 61
- 4.18 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามแหล่งสวัสดิการ 61
- 4.19 เหตุผลในการสมัครเป็นผู้ประกันตนเพราะประโยชน์ทดแทนและสิทธิประโยชน์
จากประกันตนด้านใด 62
- 4.20 ความต้องการสิทธิประโยชน์ด้านรักษาพยาบาลเพิ่มเติม 63

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

43

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แรงงานนั้นถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในขบวนการผลิต ขณะเดียวกันกำลังแรงงานในปัจจุบันสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ แรงงานในระบบ และแรงงานนอกระบบ

แรงงานในระบบ (Formal Sector) นั้น มีการให้คำจำกัดความของ “แรงงานในระบบ” ว่า หมายถึง แรงงานที่ทำงานในระบบการจ้างงานที่มีรายได้ประจำ มีเงินเดือนที่แน่นอน ได้แก่ พนักงานบริษัทเอกชนทั่วไป ซึ่งมีสถานะเป็นลูกจ้างที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีพนักงานตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป และที่สำคัญที่สุด คือแรงงานในระบบจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานกำหนด ได้แก่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ในเรื่องเกี่ยวกับสภาพการจ้างการทำงาน ตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 เกี่ยวกับสิทธิการรวมตัว และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 และนอกจากนั้น แรงงานในระบบยังมีโอกาสที่จะก้าวหน้าในการทำงานเนื่องจากมีหลักประกันในการดำรงชีวิตจากการทำงาน ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 33 (ภาคบังคับ) ทันทึที่เข้าเป็นลูกจ้าง โดยได้รับสิทธิการคุ้มครองตามมาตรา 54 ใน 7 กรณี ดังนี้

1. กรณีเจ็บป่วย
2. อุบัติเหตุ
3. กรณีทุพพลภาพ
4. กรณีเสียชีวิต
5. กรณีคลอดบุตร
6. กรณีสงเคราะห์บุตร
7. กรณีว่างงาน

ส่วนแรงงานนอกระบบ (Informal Sector) นั้น มีการให้คำจำกัดความของ “แรงงานนอกระบบ” ว่า หมายถึง แรงงานที่ทำงานอิสระ หรือเป็นแรงงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองในระบบประกันสังคม ได้แก่ คนงานที่ทำงานไม่เต็มเวลา (Part-Time Worker) คนงานที่ทำงานแบบเหมาช่วง (Sub-Contract Worker) คนงานที่ทำงานระยะสั้น (Short-Time Worker) ซึ่งสามารถที่จะแยกประเภทของแรงงานนอกระบบได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่ทำงานรับจ้าง และมีเงินเดือนประจำ ได้แก่ แรงงานที่รับจ้างเอางานไปทำที่บ้าน แรงงานที่รับจ้างทำของ แรงงานรับจ้างทำการเกษตรตามฤดูกาล แรงงานประมง คนรับใช้ และคนทำงานบ้าน คนขับรถ (ส่วนตัวตามบ้าน) เป็นต้น

2. กลุ่มที่ทำงานอิสระทั่วไป ได้แก่ คนขับรถรับจ้าง เกษตรกร ชาวนา ชาวสวน แม่ค้า หาบแร่แผงลอย ช่างเสริมสวย ช่างตัดผม เจ้าของร้านขายของชำขนาดเล็ก เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานกำหนด เช่นเดียวกับแรงงานในระบบดังกล่าว และนอกจากนั้น แม้แรงงานนอกระบบจะมีหลักประกันในการดำรงชีวิตจากการทำงานตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 40 (ภาคสมัครใจ) ก็ตาม แต่การประกันสังคมตามมาตรา 40 นั้น มีความแตกต่างด้านสิทธิการคุ้มครองที่ยังด้อยกว่าสิทธิที่แรงงานในระบบได้รับโดยสิทธิการคุ้มครองที่แรงงานนอกระบบได้รับตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคล ซึ่งเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. 2561 มาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 8 มีเพียง 3 หรือ 5 กรณีเท่านั้น ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ได้รับความคุ้มครอง 3 กรณี คือ

1. กรณีเจ็บป่วย
2. กรณีทุพพลภาพ
3. กรณีเสียชีวิต

ส่วนที่ 2 ได้รับความคุ้มครอง 4 กรณี คือ

1. กรณีเจ็บป่วย
2. กรณีทุพพลภาพ
3. กรณีเสียชีวิต
4. กรณีชราภาพ และ
5. กรณีสงเคราะห์บุตร

จากข้อมูลการสำรวจแรงงานนอกระบบของสำนักงานสถิติแห่งชาติ¹ ปี 2562 ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงกันยายน พ.ศ. 2562 พบว่า ในจำนวนผู้มีงานทำทั้งสิ้น 37.5 ล้านคน เป็นผู้ที่ทำงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองหรือไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน ซึ่งเรียกแรงงานนอกระบบจำนวน 20.4 ล้านคน หรือร้อยละ 54.3 และที่เหลือเป็นแรงงานในระบบ จำนวน 17.1 ล้านคน หรือ

¹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, “สำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2562,” สืบค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2563, <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/สำรวจ/ด้านสังคม/แรงงาน/แรงงานนอกระบบ.aspx>.

ร้อยละ 45.7 ของแรงงานทั้งหมด ซึ่งแรงงานนอกระบบ จำนวน 20.4 ล้านคน ดังกล่าวนั้นเป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย คือ เพศชาย 11.4 ล้านคน หรือร้อยละ 55.7 และเพศหญิง 9.0 ล้านคน หรือร้อยละ 44.3 ของแรงงานนอกระบบทั้งหมด ทำงานอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.9 รองลงมาเป็นภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 23.4 ภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 20.9 ภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 14.0 และกรุงเทพมหานคร มีแรงงานนอกระบบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.8 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า ประมาณ 11.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 58.3 รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษา 6.5 ล้านคนคิดเป็นร้อยละ 31.7 และระดับอุดมศึกษา 2.0 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 9.7 แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาในระดับที่ไม่สูงนัก เมื่อเทียบกับแรงงานในระบบ ซึ่งมีแรงงานนอกระบบมากกว่าครึ่งหนึ่งทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม จำนวนถึง 11.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 56.4 รองลงมาทำงานอยู่ในภาคการค้าและบริการ จำนวน 6.8 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 33.1 และภาคการผลิต จำนวน 2.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10.5 แรงงานนอกระบบเหล่านี้จะได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงานเกิดจากการถูกของมีคมบาดมากที่สุด พลัดตกหกล้ม การชนและกระแทก ถูกไฟไหม้ น้ำร้อนลวก รวมทั้งจากการได้รับสารเคมีเป็นพิษ จากยานพาหนะ และไฟฟ้าช็อต วิธีการรักษาพยาบาลของแรงงานนอกระบบใช้สวัสดิการเบิกจ่าย ค่ารักษาพยาบาลจากบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า บริษัทประกันภัยเอกชน และใช้สวัสดิการข้าราชการบำนาญ หรือรัฐวิสาหกิจ ส่วนแรงงานนอกระบบที่ไม่ได้ใช้สวัสดิการในการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล ส่วนใหญ่เป็นการจ่ายค่ารักษาพยาบาลเอง และบิดามารดา ญาติ หรือเพื่อน เป็นผู้จ่ายให้ทั้งหมด² ซึ่งจากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กำลังแรงงานส่วนใหญ่ทั้งหมดนั้น เป็นแรงงานนอกระบบ และทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม จำนวน 11.5 ล้านคน รองลงมาทำงานอยู่ในภาคการค้าและบริการ จำนวน 6.8 ล้านคน และภาคการผลิต จำนวน 2.1 ล้านคน

และข้อมูลสถิติจำนวนผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 40) ระหว่างเดือนมกราคม 2562 ถึงเดือนพฤษภาคม 2562 ของกองทุนประกันสังคม สำนักงานเงินสมทบ สำนักงานประกันสังคมที่ระบุว่า มีแรงงานนอกระบบสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 รวมทั้งสิ้น เพียง 3,002,122 ล้านคน เห็นได้ว่าค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนแรงงานนอกระบบทั้งหมดของประเทศ ซึ่งมีอยู่ถึง 20.4 ล้านคน โดยยังมีแรงงานนอกระบบ จำนวนมากถึง 17,397,878 ล้านคน ที่ไม่มีโอกาสก้าวหน้าในชีวิตการทำงานและได้รับสิทธิการคุ้มครองจากการประกันสังคมตามมาตรา 40 ซึ่งพบมูลเหตุกรณีหนึ่งว่าทำไมระบบประกันสังคมตามมาตรา 40 จึงมีแรงงานนอกระบบสมัครเป็นผู้ประกันตนค่อนข้าง

² สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, *การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2562* (กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562), iv.

น้อยนั้น เนื่องจากผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ที่ไม่ตรงกับความต้องการ³ โดยเฉพาะกรณีเจ็บป่วย จะไม่มีสิทธิด้านการรักษาพยาบาล และสิทธิดังกล่าวยังไม่ได้ปรับปรุงให้เป็นไปตามที่แรงงานนอกระบบ ส่วนใหญ่ต้องการ ดังนั้น การที่จะทำให้แรงงานนอกระบบเหล่านี้ตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตนตาม มาตรา 40 เพิ่มขึ้น และได้รับสิทธิคุ้มครองจากระบบประกันสังคมมาตรา 40 ดังกล่าวที่เป็นธรรม ผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ทดแทนจากประกันสังคมตามมาตรา 40 จึงต้องเพิ่มขึ้นเป็นไปในทิศทาง ที่แรงงานนอกระบบดังกล่าวต้องการเป็นหลัก เพราะระบบประกันสังคมตามมาตรา 40 นั้น เป็นระบบ ประกันสังคมแบบสมัครใจ ซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจจากตัวผู้สมัครที่เป็นแรงงานเป็นสำคัญหาก ผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ทดแทนที่จะได้รับยังคงเดิม แรงงานนอกระบบ จำนวนกว่า 17 ล้านคน เหล่านี้ก็จะไม่เข้าสู่ระบบประกันสังคมตามมาตรา 40 และจะไม่มีหลักประกันในการดำรงชีวิต จากการทำงานตามมาอยู่ต่อไป ส่งผลทำให้ระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบเหล่านี้ยังไม่ดี ขึ้น การเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทนด้านการรักษาพยาบาลตามมาตรา 40 จึงมีความสำคัญต่อแรงงาน นอกระบบกลุ่มใหญ่กลุ่มนี้

สำหรับอาชีพหาบเร่แผงลอยนั้น เป็นแรงงานนอกระบบ กลุ่มอาชีพอิสระทั่วไป กลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นกำลังแรงงานของประเทศ ในจำนวน 6.8 ล้านคน ที่ทำงานอยู่ในภาคการค้าและบริการ หาบเร่แผงลอยเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างหนึ่งในสังคมเกษตรกรรม เป็นวิถีชีวิตของการค้าซึ่งเป็นมา ตั้งแต่ในอดีต โดยการนำสินค้าเกษตร ผัก ผลไม้ หรือขนมต่าง ๆ เข้ามาขายในตลาดหรือแหล่งชุมชน โดยใส่หาบแล้วเดินเร่ขายไปตามถนน ตรอก ซอย และมีการร้องบอกสินค้าที่นำมาขาย การขายจะ เดินเป็นระยะทางและเวลาที่แน่นอน ทำให้ลูกค้ารู้ว่าพ่อค้าแม่ค้ามาถึงเมื่อไหร่ เพื่อเตรียมตัวที่จะซื้อ สินค้าที่ต้องการ พ่อค้าแม่ค้าจะเดินไปเรื่อย ๆ จนกว่าสินค้าจะหมด แล้วเดินกลับบ้าน ทำเช่นนี้เป็น กิจวัตร เมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้น ถนนหนทางเพิ่มขึ้น รูปแบบหาบเร่แผงลอยเริ่มเปลี่ยนไป กลายเป็น การตั้งแผงลอยขายของโดยจะปลูกสร้างเป็นร้านหรือแผงลอยเล็ก ๆ ขึ้นบนทางเท้าหรือไหล่ทางริมถนน สินค้าที่ขายก็จะเป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องอุปโภคบริโภค เสื้อผ้า อาหารสำเร็จรูป เป็นต้น

ปัจจุบันประชาชนส่วนหนึ่งได้หันมาประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย เพราะว่าการค้าขาย ดังกล่าวใช้เงินลงทุนน้อย ไม่ต้องเสียค่าเช่าร้าน มีรูปแบบการจัดวางและขายสินค้าเป็นลักษณะชั่วคราว โดยวางขายบนพื้นทางเท้าหรือตั้งโต๊ะและมีการใช้รถเข็นที่สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก ขนาดของร้านค้า ใช้พื้นที่ไม่มาก จะวางขายอยู่นอกอาคารที่สาธารณะ ประชาชนนิยมมาซื้อของเพราะมีความสะดวกใน การซื้อขาย สินค้าก็มีราคาถูก และบางครั้งก็มีรสชาติที่อร่อย ทำให้มีลูกค้าอุดหนุนมากขึ้น และเนื่องจาก

³ พรเพ็ญ คิวสุวรรณศรี, “มูลเหตุที่แรงงานนอกระบบไม่เข้าสู่ระบบประกันสังคม : กรณีศึกษา แรงงานนอกระบบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก,” (ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชา การบริหารจัดการสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), 62-63.

เหตุผลทางเศรษฐกิจค่าครองชีพทำให้มีจำนวนผู้ค้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หาบเร่แผงลอยจึงกลายเป็นอาชีพอิสระทั่วไปที่อาศัยพื้นที่ในเขตชุมชนเมืองเพื่อทำมาหากินเลี้ยงชีพของกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส แต่สามารถประกอบอาชีพที่สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้ เป็นอาชีพที่โอบอ้อมให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถอยู่ได้ หากมองผิวเผินหาบเร่แผงลอยอาจเป็นเพียงวิถีชีวิตของคนทั่วไป แต่ทว่าภาพเหล่านี้คือการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้ให้กับผู้ประกอบการอาชีพหาบเร่แผงลอยเป็นอย่างดี

การศึกษาของ Rockefeller Foundation⁴ ที่เกี่ยวกับการเจ็บป่วยจากการทำงานของแรงงานนอกระบบในบางประเทศ เช่น แรงงานนอกระบบในสาธารณรัฐกานา มีโอกาสเข้าถึงการรักษาพยาบาลต่ำ เพราะแรงงานมีรายได้น้อยและแรงงานนอกระบบมักเห็นว่าค่ารักษาพยาบาลเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงของครอบครัว แรงงานนอกระบบที่ทำมาค้าขายริมถนนมักเจ็บป่วยด้วยอาการที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เช่น อาการปวดหลัง ปวดข้อเข่า รวมถึงมีสภาพการทำงานในที่อากาศร้อนจัดและยังมีโอกาสได้รับเชื้อโรคต่าง ๆ ที่แพร่กระจายในที่สาธารณะข้างถนน

ซึ่งข้อมูลจากการสำรวจ นำมาวิเคราะห์ความเปราะบางต่อความยากจนและความเปราะบางต่อการเจ็บป่วยของแรงงานนอกระบบในเขตชนบทสรุปได้ดังต่อไปนี้⁵

1. ความเปราะบางต่อความยากจน

- 1.1 ทำงานยาวนานต่อวันและไม่มีวันหยุดพักผ่อน
- 1.2 ทางเลือกในชีวิตต่ำ
- 1.3 ความสามารถในการจัดการเงินต่ำ
- 1.4 ผลตอบแทนจากการทำงานต่ำ

2. ความเปราะบางต่อการเจ็บป่วย

แรงงานนอกระบบบางรายมีสวัสดิการรักษายาบาลสิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือที่เรียกว่า บัตรทอง มีประมาณร้อยละ 26 ไม่เคยใช้สิทธิสวัสดิการของตนเองเลย ร้อยละ 57 ของผู้ที่ไม่เคยใช้สิทธิสวัสดิการของตนเองให้เหตุผลว่าไม่เจ็บป่วย รองลงมาร้อยละ 36 เจ็บป่วยเพียงเล็กน้อยจึงเลือกซื้อยาทานเอง ส่วนผู้ที่เคยใช้สิทธิสวัสดิการของตนเองร้อยละ 86 ใช้ในด้านการรักษาอาการป่วยทั่วไป ทำให้เกิดความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุมีโรค ทั้งเกิดจากการทำงานทั้งในอดีตและปัจจุบัน

⁴ วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์ และ บุนนทริกา ชลพิทักษ์วงศ์, “แรงงานนอกระบบ กรณีค้าขายหาบเร่แผงลอย,” TDRI, สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2562, <https://tdri.or.th/2020/03/informal-labor-hawker-street/>.

⁵ เรื่องเดียวกัน.

แรงงานผู้ค้าขายริมถนนพบว่า⁶ แรงงานมีความเปราะบางต่อความยากจนและการเจ็บป่วย แรงงานส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย อาชีพที่ทำอยู่ใช้ทักษะที่ไม่ซับซ้อน สิ่งสำคัญที่ทำให้แรงงานมีความเปราะบางต่อความยากจน คือ การขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการทางการเงิน แรงงานไม่ทราบต้นทุนของการทำการค้า ไม่ทราบผลกำไรหรือขาดทุนจากการค้า

ตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม⁷ นั้นเป็นเขตรอยต่อกับกรุงเทพมหานคร เคยเป็นชุมชนเก่าแก่แห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐมมาก่อนทางประวัติศาสตร์ซึ่งมีรูปแบบความเป็นชุมชนเมืองค่อนข้างมาก เพราะเป็นสถานที่ตั้งของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเป็นจำนวนมาก การเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยมหิดล ทำให้ปัจจุบันพื้นที่ตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นหนึ่งในเมืองใหญ่ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วในเขตรอบนอกกรุงเทพมหานคร และกำลังเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ในฝั่งกรุงเทพมหานครตะวันตก การขยายตัวของสังคมเมืองทำให้เส้นแบ่งระหว่างกรุงเทพมหานครและปริมณฑลไม่มีแล้ว เนื่องจากพื้นที่อำเภอศาลายารอบมหาวิทยาลัยมหิดลนั้นมีกลุ่มคอมมูนิตีมอลล์ อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการต่าง ๆ รวมทั้งคอนโดมิเนียมและหอพักจำนวนมากเกิดขึ้นเพื่อรองรับจำนวนนักศึกษาใหม่และบุคลากรในมหาวิทยาลัยมหิดล ที่มีจำนวนมากถึง 15,000-20,000 คน/ปี และเมื่อรวมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตศาลายาแล้ว จะมีมากถึง 30,000 คน/ปี อำเภอศาลายาจึงกลายเป็นศูนย์กลางที่อยู่อาศัยและเกิดย่านธุรกิจการค้าขึ้นหลายแห่งโดยเฉพาะพื้นที่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล (ด้านทิศตะวันออก) ซึ่งตั้งอยู่บนถนนพุทธมณฑลสาย 4 ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร นั้น มีทั้งบริษัทห้างร้าน ธนาคารพาณิชย์ และหอพักนักศึกษา ตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นพื้นที่ที่มีผู้คนอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น โดยมีผู้มาประกอบอาชีพทำการค้าและการบริการต่าง ๆ มากมาย และจากข้อมูลผู้ลงทะเบียนค้าขายบนถนนพุทธมณฑลสาย 4 ในจุดผ่อนผันและนอกจุดผ่อนผันของสำนักงานเทศบาลตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีอาชีพหาบเร่แผงลอย จำนวน 302 ราย⁸ (ข้อมูลผู้ลงทะเบียนหาบเร่แผงลอย เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562 สำนักงานเทศบาลตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม) ที่ได้นำสินค้ามาขายเพื่อเลี้ยงชีพและครอบครัว โดยการศึกษาพฤติกรรมการค้ารายชีวิตและการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบ ในกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดลศาลายา ตำบลศาลายา

⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁷ วิกีพีเดีย, “สภาพตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม,” สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2562, <https://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอพุทธมณฑล>.

⁸ สำนักงานเทศบาลตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, “ข้อมูลผู้ลงทะเบียนหาบเร่แผงลอย เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562,” สืบค้นเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2562, <http://www.salaya.go.th>.

จังหวัดนครปฐม ที่ได้นำสินค้ามาขายเพื่อเลี้ยงชีพและครอบครัว โดยที่ผู้ศึกษาวิจัยมีบ้านพักอาศัยอยู่เลขที่ 69/87 ซอยศาลาธรรมสพน์ 20 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีเขตพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่ด้านหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล (ด้านทิศตะวันออก) ของถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมดังกล่าว ได้มีการศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบ ในกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐมมาเป็นเวลานานพอสมควร ซึ่งกลุ่มหาบเร่แผงลอยดังกล่าวนี้ มีการจำหน่ายสินค้าทั้งในจุดผ่อนผันและนอกจุดผ่อนผัน กลุ่มหาบเร่แผงลอยส่วนใหญ่มีที่พักอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลศาลายา และบริเวณใกล้เคียง สินค้าที่กลุ่มหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่นำมาจำหน่ายให้กับลูกค้ามีหลากหลายประเภท อาทิเช่นอาหารแห้งที่ต้องปรุงสดและสำเร็จรูป ผลไม้ ขนม เครื่องดื่ม และของใช้เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เป็นต้น มีทั้งมาขายสินค้าเพียงคนเดียวมีลูกจ้าง และเป็นครอบครัวประกอบด้วยพ่อ แม่ พี่ น้อง และลูก ๆ ครอบครัวละประมาณ 3 - 4 คน โดยกลุ่มหาบเร่แผงลอยจะนำอุปกรณ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และรถเข็น เป็นต้น มาใช้ในการวางขายสินค้าบนทางเท้าและพื้นที่สาธารณะที่มีความยาวประมาณ 1 กิโลเมตรดังกล่าว กลุ่มหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่จะเริ่มขายสินค้าช่วงแรกตั้งแต่ เวลา 06.00-12.00 น. และช่วงที่สอง ตั้งแต่เวลา 15.00-22.00 น. ซึ่งมีเวลาในการค้าขายแต่ละช่วงประมาณ 6-7 ชั่วโมงต่อวัน คอยให้บริการแก่กับนักศึกษาและประชาชนทั่วไปบริเวณนั้น และผู้ที่ใช้รถสัญจรผ่านไปมา ซึ่งส่วนมากจะเป็นคนต่างจังหวัดที่เคยประกอบอาชีพเกษตรกรรมกรรมกรก่อสร้าง ทำงานบริษัทเอกชน และทำงานในโรงงาน เนื่องจากได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ เช่น การถูกปลดออกจากงาน และจากผู้คนที่อยู่ในชนบทและไร้ทักษะและการศึกษาไม่สูงนัก ที่ได้อพยพย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเมือง โดยมีมุมมองในเรื่องรายได้ที่จะได้รับการทำงานเป็นสำคัญ แม้การประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยเหล่านี้จะมีรายได้ต่อวันมากกว่าการทำงานแบบเดิมที่เคยได้รับเพียงแค่ 300 กว่าบาทต่อวัน เท่านั้น แต่สภาพแวดล้อมในการทำงานของอาชีพหาบเร่แผงลอยดังกล่าวยังมีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บป่วยเนื่องจากการได้รับมลพิษในพื้นที่การทำงาน เช่น ฝุ่น ควัน ความร้อน และไอเสียจากรถยนต์ที่มีผลต่อผิวหนังและระบบทางเดินหายใจ ทำให้แรงงานหาบเร่แผงลอยเหล่านี้มีสุขภาพอนามัยทรุดโทรมและเจ็บป่วยได้ง่าย การรักษาพยาบาลก็จะไปรักษาที่คลินิก หรือโรงพยาบาล โดยการจ่ายค่ารักษาพยาบาลเป็นเงินสด เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องการมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดที่ไม่สามารถใช้สิทธิการรักษาพยาบาลจากบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่เป็นบริการของรัฐในเขตเมืองที่ตนเองทำงานอยู่ได้ จึงทำให้แรงงานนอกระบบหาบเร่แผงลอยเหล่านี้ยังไม่มีหลักประกันในการดำรงชีวิตจากการทำงานด้านการรักษาพยาบาลที่เหมาะสมและเป็นธรรม

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแรงงานนอกระบบ โดยเฉพาะกลุ่มหาบเร่แผงลอยซึ่งอยู่หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ที่มีวิธีการดำรงชีวิตต้อง

ดัชนีรอต่อสู้อในสภาพของเมืองที่กำลังเจริญเพื่อความอยู่รอดว่า มีความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลตามมาตรา 40 มากน้อยเพียงใด หรือไม่ ซึ่งผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อการประกอบการพิจารณา ปรับปรุง กรอบแนวทางในการจัดทำแผนขยายสิทธิความคุ้มครองแรงงานนอกระบบกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยและอาชีพอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของแรงงานนอกระบบต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ด้านการรักษาพยาบาลตามมาตรา 40 ของกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาดลัดมหาดล ตำบลศาลายา อำเภอพุดมณฑล จังหัดนครดปฐม
2. เพื่อปรับปรุงผลตอทดแทนด้านสิทธิประโยชน์ตามมาตรา 40
3. เพื่อกระตุ้นให้แรงงานนอกระบบกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มากขึ้น

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการเพิ่มประโยชน์ทดแทน ด้านการรักษาพยาบาลตามมาตรา 40 ของกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอย หน้ามหาดลัดมหาดล ตำบลศาลายา อำเภอพุดมณฑล จังหัดนครดปฐม โดยผู้ศึกษาแบ่งการศึกษาเป็น ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เพื่อนำมาประกอบการศึกษาให้สมบูรณ์
2. ศึกษาวิจัยภาคสนาม (Filed Study) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ศึกษากำหนด

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงนโยบาย (descriptive analysis) โดยวิธีรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตำราวิชาการ วารสาร หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาสังเคราะห์ (content analysis) และนำเสนอเป็นผลการศึกษาตามกรอบการวิจัยต่อไป

1.5 นิยามศัพท์

สิทธิประโยชน์ หมายถึง ประโยชน์ที่ได้รับตามสิทธิ คือสิ่งที่เป็นผลดีที่บุคคลใด ๆ พึงจะได้รับตามที่ระบุไว้ในกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น เช่น ระบุไว้ในสัญญา สนธิสัญญา กฎระเบียบต่าง ๆ เช่น บริษัทประกันชีวิตบางแห่งให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้เอาประกันภัยสูงกว่าบริษัทอื่น พนักงานบริษัทนี้ได้รับสิทธิประโยชน์เป็นค่าเช่าบ้าน เป็นต้น

ประโยชน์ทดแทน หมายถึง ความช่วยเหลือที่ให้แก่ผู้ประกันตน หรือผู้มีสิทธิเมื่อผู้ประกันตนประสบเคราะห์ภัยหรือเดือดร้อน และปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดแล้ว

การรักษาพยาบาล หมายถึง การรักษาคนที่รู้สึกไม่สบายเพราะความเจ็บไข้ ความเจ็บป่วย ความบกพร่อง หรือความผิดปกติทางจิตและแพทย์เห็นว่าจำเป็นต้องรักษา ให้กลับสู่สภาพปกติ มิฉะนั้นจะเกิดอันตรายต่อสุขภาพของผู้ป่วย

ผู้ประกันตนมาตรา 40 หมายถึง บุคคลที่มีใช้ลูกจ้างตามมาตรา 33 หรือเป็นผู้ประกันตนโดยสมัครใจตามมาตรา 39 เรียกว่า ผู้ประกันตนโดยอิสระ ซึ่งจ่ายเงินสมทบที่ก่อให้เกิดสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทน โดยมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์

แรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้ใช้แรงงานที่ทำงานโดยไม่มีสัญญาการจ้างที่เป็นราชการ หรือไม่มีนายจ้าง ไม่ได้ทำงานอยู่ในสถานประกอบกิจการของนายจ้าง ไม่มีค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่แน่นอน หรือเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ หรือเป็นพนักงานชั่วคราว

แรงงาน หมายถึง ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15-60 ปี ที่มีงานทำไม่รวมถึงคนพิการ คนวิกลจริต นักเรียน นักศึกษา แม่บ้าน นักบวช ทหาร ผู้ต้องขัง และผู้ประกอบกิจการเพื่อหากำไร ความสามารถในการทำงานเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ กิจการที่คนงานทำในการผลิตเศรษฐกิจ ผู้ใช้แรงงาน

แผงลอย หมายถึง ที่ซึ่งจัดไว้ในถนนสาธารณะหรือที่สาธารณะรวมตลอดถึงอาคาร แคร่ โต๊ะ เสื่อ พื้นดิน เรือ หรือแพสำหรับขายอาหาร น้ำแข็งหรือสิ่งของอย่างอื่น

ผู้เร่ขาย หมายถึง ผู้นำ อาหาร น้ำแข็ง เร่ขายในที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะทางบกหรือทางน้ำ

1.6 ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา

1. ทำให้ทราบความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ด้านการรักษาพยาบาลตามมาตรา 40 ของกลุ่มหาบแร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงสิทธิประโยชน์ทดแทน ด้านการรักษาพยาบาล ตามมาตรา 40 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

3. ผลการศึกษาสามารถนำเสนอต่อสำนักงานประกันสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ ประโยชน์ในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 และส่งผลให้อาชีพหาบเร่แผงลอยเข้าสู่ระบบประกันสังคม แบบสมัครใจเพิ่มขึ้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ความต้องการเพิ่มประสิทธิภาพโยชน์ทดแทนด้านการรักษาพยาบาล ตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” ผู้ศึกษาได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ คือ

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์
3. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการประกันสังคมและแรงงานนอกระบบ
4. กองทุนประกันสังคมและประสิทธิภาพโยชน์ทดแทนตามมาตรา 40
5. การเข้าสู่ระบบประกันสังคมเป็นผู้ประกันตน
6. แนวคิดเครือข่ายนโยบาย (Policy Network)
7. แนวคิดการบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย (Network Governance)
8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

2.1.1 ความหมายของการตัดสินใจ

คำว่า การตัดสินใจ (decision making) มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้
 บาร์นาร์ด¹ (Barnard) ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจว่าเป็นเทคนิควิธีที่ลดลงทางเลือกลงมาให้เหลือเพียงทางเดียว

ไซมอน² (Simon) ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการของการหาโอกาสที่จะตัดสินใจ การหาทางเลือกที่พอเป็นไปได้และทางเลือกจากงานต่าง ๆ ที่มีอยู่

¹ C. L. Barnard, *Functions of an Executive* (MA: Harvard University Press, 1983), 168-169.

² H. A. Simon, *Administrative Behavior* (New York: Macmillan, 1974), 133.

มูดี³ (Moody) ได้ให้ความหมายว่าการตัดสินใจเป็นการกระทำที่ต้องทำเมื่อไม่มีเวลาที่จะหาข้อเท็จจริงอีกต่อไป ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ เมื่อใดถึงจะตัดสินใจควรหยุดหาข้อเท็จจริง แนวทางแก้ไขจะเปลี่ยนแปลงไปตามปัญหาที่ต้องการแก้ไข ซึ่งการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวพันกับการใช้จ่ายและการใช้เวลา

กิบสัน และ อิวานเซวิช⁴ (Gibson and Ivancevich) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ว่าเป็นกระบวนการสำคัญขององค์การที่ผู้บริหารจะต้องกระทำอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสาร (Information) ซึ่งได้รับมาจากการ โคลงสร้างองค์การ พฤติกรรมบุคคลและกลุ่มในองค์การ

วุฒิชัย จำนงค์⁵ กล่าวว่า การตัดสินใจ เป็นเรื่องของการจัดการที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และในการจัดการนั้น การตัดสินใจเป็นหัวใจในการปฏิบัติงานทุก ๆ เรื่อง ทุก ๆ กรณี เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ อาจมีเครื่องมือมาช่วยในการวินิจฉัยพิจารณา มีเหตุผลส่วนตัวอารมณ์ความรักใคร่ชอบพอ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ และมีลักษณะเป็นกระบวนการอันประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ต่อเนื่องกันไป

บุษกร คำคง⁶ กล่าวว่า การตัดสินใจต้องใช้ข้อมูลพื้นฐานจากเรื่องที่กำลังพิจารณา โดยใช้ความรู้พื้นฐาน และข้อสรุปที่เป็นที่ยอมรับนำมาผสมผสานกับการสรุปอ้างอิงเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย แสดงทิศทางนำไปสู่เป้าหมายบางอย่าง

สมยศ นาวิการ⁷ ได้ให้ความหมายว่า เป็นการเลือกต่าง ๆ บนพื้นฐานของจิตสำนึก และเหตุผลหรือดุลพินิจด้วยความรอบรู้และประสบการณ์ในการประเมินทางเลือก และเลือกทางที่ดีที่สุดอย่างรอบคอบ อันจะนำไปสู่เป้าหมายบางอย่าง

³ P. E. Moody, *Decision making: Proven methods for better decisions* (New York: McGraw-Hill, 1983), 330.

⁴ James L. Gibson and John M. Ivancevich, *Organizational: Behavior, structure, process*, 3rd ed. (Texas: Business Publications, Inc., 1979), 604.

⁵ วุฒิชัย จำนงค์, *พฤติกรรมกรรมการตัดสินใจ* (กรุงเทพฯ: บารมีการพิมพ์, 2523), 64.

⁶ บุษกร คำคง, “กระบวนการตัดสินใจใหม่การท่องเที่ยวไทย,” *จุลสารการท่องเที่ยว* 23, ฉ. 4 (2542): 60-64.

⁷ สมยศ นาวิการ, *พฤติกรรมองค์กร* (กรุงเทพฯ: ไทศาลศิลป์, 2542), 53.

ศศิ อยู่สุขขี⁸ กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การตั้งใจ ไตร่ตรอง หาเหตุผลและ การตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติที่เห็นว่าดีที่สุดหลาย ๆ ทางเพื่อก่อให้เกิดการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์

บันลือ คำวชิรพิทักษ์⁹ ให้ความหมายว่ากระบวนการในการเลือกทางใดทางหนึ่ง จากการเลือกหลาย ๆ ทาง ซึ่งกระบวนการในการเลือกประกอบด้วย ขั้นตอน 3 ประการ คือ 1. การแสวงหาข้อมูลข่าวสารสภาพแวดล้อมที่จะใช้ในการตัดสินใจ 2. การนำข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการกำหนดแผนการวิธีการเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ 3. คัดเลือกแนวทางเพื่อให้เลือกแนวทางที่เหมาะสมในการปฏิบัติ

ภูมิจิตร ศรีวงษ์¹⁰ นำเสนอว่า การตัดสินใจ คือ การพิจารณาไตร่ตรอง จริงใจ ตัดสินใจ หรือตกลงใจของบุคคล หรือกลุ่มคนในการเลือกปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่เล็งเห็นว่าดีที่สุด เหมาะสมที่สุด หรือได้รับประโยชน์มากที่สุด จากบรรดาทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่หลายทางเลือกเพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางปฏิบัติอันจะนำไปสู่เป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างสัมฤทธิ์ผล

กลชลี ไชยนต์¹¹ ให้ความหมายว่า การตัดสินใจเป็นการเปรียบเทียบผลตอบแทน จากหลายทางเลือก ซึ่งผู้ตัดสินใจจะเลือกทางเลือกที่ให้ประโยชน์สูงสุด การตัดสินใจจำเป็นต้องทำ เพราะมีทรัพยากรจำกัด จึงต้องตัดสินใจให้ดีที่สุด

จากความหมายของการตัดสินใจที่มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน สามารถสรุปได้ ว่าการตัดสินใจ หมายถึง เป็นการคิดวิเคราะห์หาเหตุผล ในการเลือกกระทำที่เห็นว่าดีที่สุดจาก หลาย ๆ ทางเลือกที่มีอยู่ โดยการพิจารณาอย่างรอบคอบ เพื่อให้สนองตอบตามวัตถุประสงค์ที่ ต้องการ

⁸ ศศิ อยู่สุขขี, “ผลการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการตัดสินใจต่อความสามารถในการ ตัดสินใจด้านการบริหารงานของพยาบาลวิชาชีพ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร ศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), 14.

⁹ บันลือ คำวชิรพิทักษ์, *เศรษฐศาสตร์การเกษตร* (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524), 19.

¹⁰ ภูมิจิตร ศรีวงษ์, “องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการบริหารพัฒนาของ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดขอนแก่น,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร ศาสตร ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541), 9.

¹¹ กลชลี ไชยนต์, *กระบวนการตัดสินใจ* (กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์, 2539), 130.

2.1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจของรีเดอร์ (Reader) ได้ศึกษาพฤติกรรมของบุคคล และได้แสดงให้เห็นว่า การกระทำของบุคคลนั้นเป็นผลมาจากการที่บุคคลมีความเชื่อถือหรือไม่เชื่อถือในสิ่งนั้น ๆ ดังนั้นในการตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมทางสังคมของบุคคลทุกเรื่องจึงเป็นผลมาจากการที่มีความเชื่อและไม่เชื่อดังกล่าว โดยเฉพาะพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น รีเดอร์ (Reader) ได้แสดงความคิดและแนวทางการวินิจฉัยในพฤติกรรมโดยการแสดงให้เห็น ถึงความเชื่อมโยงของปัจจัยต่าง ๆ จำนวน 15 ปัจจัยที่เกี่ยวพันกับความเชื่อถือ โดยแบ่งปัจจัยดังกล่าวนี้ ออกเป็นปัจจัยความเชื่อ 10 รูปแบบ และความไม่เชื่อ 5 รูปแบบ ที่ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจ และการกระทำพฤติกรรมทางสังคม รีเดอร์ (Reader) ได้แบ่งปัจจัยออกเป็นประเภทต่าง ๆ ถึง 3 ประเภท ปัจจัยดึง (Pull factors) ปัจจัยผลัก (Push factors) และปัจจัยความสามารถ (Able factors)

1. ปัจจัยดึง

1.1 เป้าประสงค์ ความมุ่งประสงค์ที่จะให้บรรลุและให้ผลสัมฤทธิ์จุดประสงค์ ในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ผู้กระทำจะมีการกำหนดเป้าหมาย หรือจุดประสงค์ในการกระทำสิ่งใด นั้น ผู้กระทำจะมีการกำหนดเป้าหมาย หรือจุดประสงค์ไว้ก่อนล่วงหน้า และผู้กระทำพยายามกระทำ ทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์

1.2 ความเชื่อ ความเชื่อนั้นเป็นผลมาจากการที่บุคคลได้รับรู้ไม่ว่าจะเป็น แนวคิดความรู้ซึ่งความเชื่อเหล่านี้จะมีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลและพฤติกรรมทางสังคมในกรณี ที่ว่าบุคคลจะเลือกรูปแบบของพฤติกรรมบนพื้นฐานของความเชื่อที่ตนยึดมั่นอยู่

1.3 ค่านิยม เป็นสิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดของ มนุษย์จะแสดงออกทางทัศนคติ และพฤติกรรมของมนุษย์ในเกือบทุกรูปแบบ ค่านิยมมีผลกระทบต่อ การตัดสินใจในกรณีในการตัดสินใจในกรณีว่าการกระทำทางสังคมของบุคคลพยายามที่จะกระทำให้ สอดคล้องกับค่านิยมที่ยึดถืออยู่

1.4 นิยมและขนบธรรมเนียม คือ แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดแล้ว สืบต่อกันด้วยประเพณี และถ้ามีการละเมิดจะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่เห็นชอบด้วยในการตัดสินใจ ที่จะเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของมนุษย์นั้น ส่วนหนึ่งจึงเนื่องมาจากแบบอย่างพฤติกรรม ที่สังคมกำหนดไว้ให้แล้ว

2. ปัจจัยผลัก (Push Factors)

2.1 ความคาดหวังคือ ท่าทีของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตัวเองโดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นถือปฏิบัติและกระทำในสิ่งที่ตนต้องการ ดังนั้นในการเลือก การกระทำพฤติกรรม (Social Action) ส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับความคาดหวังและท่าทีของบุคคลอื่นด้วย

2.2 ข้อผูกพัน (Commitments) คือ สิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าเขาถูกผูกมัดที่จะต้องกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ ข้อผูกพันจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำของสังคมเพราะผู้กระทำตั้งใจที่จะกระทำสิ่งนั้น ๆ เนื่องจากเขารู้ว่าเขามีข้อผูกพันที่จะต้องกระทำ

2.3 การบังคับ (Force) คือ ตัวช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจกระทำได้เร็วขึ้นเพราะขณะที่ผู้กระทำตั้งใจจะกระทำสิ่งต่าง ๆ นั้นเขาอาจจะยังไม่แน่ใจว่าจะกระทำพฤติกรรมนั้นดีหรือไม่ แต่เมื่อมีการบังคับก็จะให้ตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้นได้เร็วขึ้น

3. ปัจจัยความสามารถ

3.1 โอกาส (Opportunity) เป็นความคิดของผู้กระทำที่เชื่อว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นช่วยให้มีโอกาสเลือกกระทำ

3.2 ความสามารถ (Ability) คือ การที่ผู้กระทำรู้ถึงความสามารถของตัวเอง ซึ่งก่อให้เกิดผลสำเร็จในเรื่องนั้นได้ การตระหนักถึงความสามารถนี้จะนำไปสู่การตัดสินใจและการกระทำทางสังคม โดยทั่วไปแล้วการที่บุคคลกระทำพฤติกรรมใด ๆ บุคคลจะพิจารณาความสามารถของตนเองเสียก่อน

3.3 การสนับสนุน (Support) คือ สิ่งที่ผู้กระทำรู้ว่าจะได้รับหรือคิดว่าจะได้รับจากการกระทำนั้น ๆ จากองค์ประกอบทั้ง 10 ประการ รีเดอร์ (Reader) ได้อธิบายถึงแนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยหรือสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำทางสังคม ดังนี้

1. ในสถานการณ์ของการกระทำทางสังคมจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลหลายคนซึ่งแต่ละคนก็จะมีเหตุผลแต่ละอย่างในการตัดสินใจในการกระทำ

2. บุคคลหรือองค์การจะตัดสินใจ หรือแสดงการกระทำบนพื้นฐานของกลุ่มเหตุผล ซึ่งผู้ตัดสินใจเองได้คิดว่ามันสอดคล้องหรือตรงกับปัญหาและสถานการณ์นั้น

3. เหตุผลบางประการจะสนับสนุนการตัดสินใจและเหตุผลบางประการอาจจะต่อต้านการตัดสินใจ

4. เหตุผลนั้น ผู้ตัดสินใจเองตระหนัก หรือให้น้ำหนักที่แตกต่างกันในการเลือกเหตุผลหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

5. เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น อาจจะเป็นเหตุผลเฉพาะจากเหตุผลเพียงหนึ่งประการหรือมากกว่าจำนวนเหตุผล หรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำนั้น 10 ประการที่กล่าวมาแล้ว

6. อาจจะมีเหตุผลสองหรือสามประการจากเหตุผลทั้ง 10 ประการ หรืออาจจะไม่มีเลยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในทุกโอกาส

7. กลุ่มของปัจจัยหรือเหตุผลที่มีอิทธิพล ต่อการกระทำทางสังคมนั้น ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงได้

8. ผู้กระทำผู้ตัดสินใจสามารถจะเลือกทางเลือกโดยเฉพาะ ซึ่งแตกต่างกันออกไปในแต่ละคน

9. สำหรับกรณีเฉพาะบางอย่างภายใต้การกระทำทางสังคม จะมีบ่อยครั้งที่จะมีทางออกสองหรือสามทาง เพื่อที่สนองต่อสถานการณ์นั้น

10. เหตุผลที่จะตัดสินใจสามารถที่จะเห็นได้จากทางเลือกที่ถูกเลือก การตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมเกิดขึ้นจากปัจจัยทั้ง 3 ประเภท คือ ปัจจัยดึงปัจจัยผลัก ปัจจัยความสามารถโดยเหตุผลในการตัดสินใจจะแตกต่างกันออกไปแต่ละคนขึ้นอยู่กับภาระหน้าที่ในการเลือกเหตุผลและความสอดคล้องกับปัญหาหรือสถานการณ์ขณะนั้น ซึ่งเหตุผลที่เลือกอาจเป็นเหตุผลที่สนับสนุนการตัดสินใจหรือต่อต้านการตัดสินใจก็ได้¹²

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์

พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525¹³ กล่าวถึง “ความต้องการ” หมายความว่า ความอยากได้ ใครได้หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการความขาดสมดุลเนื่องมาจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่ง ต้องพยายามดิ้นรน และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่ง และก็จะเกิดความต้องการใหม่ ๆ เกิดขึ้นมา ทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

2.2.1 ทฤษฎีลำดับความต้องการของ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory)

หลักของทฤษฎีนี้ มีสาระสำคัญว่ามนุษย์มีความต้องการตลอดเวลา ไม่มีที่สิ้นสุด ทราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่ และความต้องการของแต่ละคนมีลักษณะจากต่ำไปสูงตามลำดับความสำคัญ โดยมนุษย์จะเกิดความต้องการในลำดับต้นก่อน เมื่อความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองแล้วจึงมีความพอใจ มนุษย์จะเกิดความต้องการในลำดับที่สูงขึ้นตามมา ซึ่งความต้องการของมนุษย์จะเป็นตัว

¹² เอกรัฐ วงศ์วีระกุล, “ปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยกับธนาคารพาณิชย์ของคนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา,” (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553), 13.

¹³ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2526), 323.

ผลักดันให้มนุษย์กระทำ สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ ความต้องการของมนุษย์สามารถจัดแบ่งเป็น 5 ด้านคือ

1. ความต้องการด้านร่างกายหรือด้านกายภาพ (Physiological Needs)

คือความต้องการขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมีและพึงต้องการเพื่อการดำรงชีวิต ให้อยู่รอด นึกง่ายที่สุด คือ ปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ซึ่งความต้องการเหล่านี้ถือว่ามีค่าจำเป็น หากมนุษย์ไม่ได้รับความต้องการเหล่านี้เพียงพอก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของร่างกายตลอดจนประสิทธิภาพของการทำงานให้ประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน ยกตัวอย่างบางประเทศในทวีปแอฟริกาที่เกิดภาวะทุพภิกขภัย ขาดแคลนทั้งอาหาร น้ำและยารักษาโรค เนื่องจากเกิดความขัดแย้งและสงครามกลางเมือง พลเมืองไม่ได้รับความต้องการนี้อย่างเพียงพอจึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมทุกด้าน

2. ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs)

หลังจากที่มนุษย์ได้รับความต้องการพื้นฐานเพียงพอแล้ว เขาจะเริ่มมีความต้องการที่เพิ่มขึ้นคือการมีชีวิตอยู่รอดและปลอดภัย เขาจึงต้องการครอบครัวที่อบอุ่น ต้องการการงานที่มั่นคง เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของฐานะและการเงิน การมีรายได้ที่มั่นคง มีเจ้านายและเพื่อนร่วมงานที่ดี ล้วนจัดอยู่ในความต้องการนี้ ที่จะยังให้เกิดความสำเร็จทั้งในเรื่องส่วนตัวและการงานอย่างแน่นอน หากเขาได้รับความรู้สึกว่ามีมั่นคงและปลอดภัย

3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Need)

เราปฏิเสธไม่ได้ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ด้วยเหตุผลนี้มนุษย์จึงเกิดความต้องการขั้นที่ 3 คือการมีเพื่อน มีครอบครัว คนรัก มีการยอมรับในความสามารถและตัวตน ความเป็นพวกพ้อง และสิ่งสำคัญที่สุดคือ “ความรัก” ที่เป็นสิ่งจรรโลงให้โลกนี้มีความสุข สังคมเกิดความปรองดอง ความรักมีหลากหลายระดับ แต่เชื่อแน่ว่ามันเป็นสิ่งที่ดีที่ช่วยเชื่อมต่อความรู้สึก ไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับใครก็ตาม

4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงและความภาคภูมิใจ (Self- Esteem Need)

เมื่อมนุษย์เติบโตมาถึงจุดหนึ่ง ที่มีความต้องการด้านกายภาพ ความปลอดภัย ความรัก เพียงพร้อมสมบูรณ์ เขาจะเริ่มมีความต้องการอีกขั้นคือความก้าวหน้าและการยอมรับในคุณค่าของตนจากบุคคลอื่นรอบข้าง ความต้องการการยกย่องชมเชย โดยแบ่งเป็นการนับถือตนเองคือการเห็นคุณค่าของตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองมีความรู้ความสามารถ และสามารถประสบความสำเร็จได้ และการยอมรับการนับถือจากผู้อื่นหรือคนรอบข้าง คือการได้รับการยกย่องชมเชย ให้รางวัล เชิดชูจากบุคคลอื่นรอบข้างนั่นเอง

5. ความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-Actualization Needs)

เป็นความต้องการขั้นสูงสุด ที่มนุษย์น้อยคนจะไปถึงได้ เริ่มจากการที่ต้องได้รับความต้องการทั้งสี่ด้านข้างต้นอย่างเพียงพอก่อน ความต้องการนี้ มาสโลว์ อธิบายว่า เป็นความต้องการและความปรารถนาที่มนุษย์จะใช้ความสามารถและศักยภาพที่มีทั้งหมดในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เท่าที่เขาพึงจะทำได้ตามศักยภาพ เช่น เมื่อเป็นนักดนตรีก็พยายามพัฒนาตนเองให้เป็นนักดนตรีที่เล่นเก่งที่สุด ด้วยการฝึกฝน เป็นต้น

ทฤษฎีบันได 5 ขั้นของมาสโลว์ หากได้ศึกษาอย่างถ่องแท้จะเห็นว่ามันเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในทุกลำดับขั้นของชีวิต ลองกลับมามองว่าตอนนี้เราได้รับความต้องการในชีวิตขั้นใดแล้ว และเราจะพัฒนาตนเองอย่างไรให้ประสบความสำเร็จอย่างสูงสุด เป็นชีวิตที่สมบูรณ์ถึงบันไดขั้นที่ 5 ได้อย่างไร

สรุปได้ว่า ความต้องการจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แสวงหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของตนที่เกิดขึ้นอย่างมีขั้นตอน และต่อเนื่อง เมื่อความต้องการใดได้รับการตอบสนองความต้องการนั้นขั้นต้นแล้ว ความต้องการขั้นถัดไปก็เกิดตามมาไม่มีวันสิ้นสุด เพื่อให้ตนเองสมปรารถนาตามที่ตนต้องการ นั่นคือ ความต้องการทางด้านสรีระ ความต้องการทางด้านความปลอดภัย ความต้องการทางด้านความรัก ความต้องการที่จะรู้สึกว่ามีค่าและเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้อื่น จึงเป็นหลักการพื้นฐานในการปฏิบัติของมนุษย์ เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการ

2.2.2 ทฤษฎีความต้องการของ Murray

ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ (Murray) ได้อธิบายว่า ความต้องการของบุคคลมีความต้องการหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ความต้องการของบุคคลที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการทำงาน มีอยู่ 4 ประการ คือ¹⁴

1. ความต้องการความสำคัญ หมายถึง ความต้องการที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วง
2. ความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นโดยคำนึงถึงการยอมรับของเพื่อนร่วมงาน
3. ความต้องการอิสระ เป็นความต้องการที่เป็นตัวของตัวเอง
4. ความต้องการมีอำนาจ ความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือคนอื่น และต้องการที่จะควบคุมคนอื่นให้อยู่ในอำนาจของตน

¹⁴ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล* (กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด, 2547), 54-55.

เมอร์เรย์มีความคิดเห็นว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่คุณคนได้สร้างขึ้นก่อให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ความต้องการนี้บางครั้งเกิดขึ้นเนื่องจากแรงกระตุ้นภายในของคุณคน และบางครั้งอาจเกิดความต้องการเนื่องจากสภาพสังคมก็ได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากสภาพทางร่างกายและสภาพทางจิตใจนั่นเอง ทฤษฎีความต้องการตามหลักการของเมอร์เรย์สามารถสรุปได้ ดังนี้¹⁵

1. ความต้องการที่จะเอาชนะด้วยการแสดงออกความก้าวร้าว (Need for Aggression) ความต้องการที่จะเอาชนะผู้อื่น เอาชนะต่อสิ่งขัดขวางที่ปกป้องด้วยความรุนแรง มีการต่อสู้ การแก้แค้น การทำร้ายร่างกาย หรือฆ่าฟันกัน เช่น การพูดจากระทบกระทั่งกับบุคคลที่ไม่ชอบกัน หรือ มีปัญหากัน เป็นต้น

2. ความต้องการที่จะเอาชนะฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ (Need for Counteraction) ความต้องการที่จะเอาชนะนี้เป็นความต้องการที่จะฟันฝ่าอุปสรรค ความล้มเหลวต่าง ๆ ด้วยการสร้างความพยายามขึ้นมา เช่น เมื่อได้รับคำตักเตือนผู้หนึ่ง ผู้ได้รับจะเกิดความพากเพียรพยายามเพื่อเอาชนะคำสบประมาทจนประสบความสำเร็จ เป็นต้น

3. ความต้องการที่จะยอมแพ้ (Need for Abasement) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่จะยอมแพ้ ยอมรับผิด ยอมรับคำวิจารณ์ หรือยอมรับการถูกลดโทษ เช่น การเผาตัวตายเพื่อประท้วงระบบการปกครอง พันท่ายนรสิงห์ไม่ยอมรับอภัยโทษ ต้องการจะรับโทษตามกฎหมาย เป็นต้น

4. ความต้องการที่จะป้องกันตนเอง (Need for Defendant) เป็นความต้องการที่จะป้องกันตนเองจากคำวิพากษ์วิจารณ์ การตำหนิติเตียน ซึ่งเป็นการป้องกันทางด้านจิตใจ พยายามหาเหตุผลมาอธิบายการกระทำของตน มีการป้องกันตนเองเพื่อให้พ้นผิดจากการกระทำต่าง ๆ เช่น ให้เหตุผลว่าสอบตกเพราะครูสอนไม่ดี ครู อาจารย์ที่ไม่มีวิญญูณครู ขี้เกียจอบรมสั่งสอนศิษย์ หรือประเภท “รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง”

5. ความต้องการเป็นอิสระ (Need for Autonomy) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่ปรารถนาจะเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวางที่กีดขวาง ต้องการที่จะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเป็นตัวของตัวเอง

6. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) คือ ความต้องการที่จะกระทำการสิ่งต่าง ๆ ที่ยากลำบากให้ประสบความสำเร็จจากการศึกษาพบว่า เพศชายจะมีระดับความต้องการความสำเร็จมากกว่าเพศหญิง

¹⁵ โยธิน คันสนยุท, *มนุษย์สัมพันธ์* (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), 36.

7. ความต้องการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น (Need for Affiliation) เป็นความต้องการที่จะทำให้ผู้อื่นรักใคร่ ต้องการรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องการเอาอกเอใจมีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง พยายามสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น

8. ความต้องการความสนุกสนาน (Need for Play) เป็นความต้องการที่จะแสดงความสนุกสนาน ต้องการหัวเราะเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดมีการสร้างหรือเล่าเรื่องตลกขบขัน เช่น มีการพักผ่อนหย่อนใจมีส่วนร่วมในเกมกีฬา เป็นต้น

9. ความต้องการแยกตนเองออกจากผู้อื่น (Need for Rejection) บุคคลมักจะมีอาการปรารถนาในการที่จะแยกตนเองออกจากผู้อื่น ไม่มีความรู้สึกยินดียินร้ายกับบุคคลอื่น ต้องการเมินเฉยจากผู้อื่น ไม่สนใจผู้อื่น

10. ความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น (Need for Succorance) ความต้องการประเพณีจะเป็นความต้องการให้บุคคลอื่นมีความสนใจ เห็นอกเห็นใจ มีความสงสารในตนเอง ต้องการได้รับความช่วยเหลือ การดูแล ให้คำแนะนำดูแลจากบุคคลอื่นนั่นเอง

11. ความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือต่อบุคคลอื่น (Need for Nurture) เป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมในการทำกิจกรรมในการทำกิจกรรมกับบุคคลอื่น โดยการให้ความช่วยเหลือให้บุคคลอื่นพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ

12. ความต้องการที่จะสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่น (Need for Exhibition) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นได้เห็น ได้ยินเกี่ยวกับเรื่องราวของตนเอง ต้องการให้ผู้อื่นมีความสนใจ สนุกสนาน แปลกใจ หรือตกใจในเรื่องราวของตนเอง เช่น เล่าเรื่องตลกขบขัน ให้บุคคลอื่นฟังเพื่อบุคคลอื่นจะเกิดความประทับใจในตนเอง เป็นต้น

13. ความต้องการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น (Need for Dominance) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นมีการกระทำตามคำสั่งหรือความคิด ความต้องการของตน ทำให้เกิดความ รู้สึกว่าตนมีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่น

14. ความต้องการที่จะยอมรับนับถือผู้อาวุโสกว่า (Need for Deference) เป็นความต้องการที่ยอมรับนับถือผู้ที่อาวุโสกว่าด้วยความยินดี รวมทั้งนิยมชมชื่นในบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือกับบุคคลดังกล่าวด้วยความยินดี

15. ความต้องการหลีกเลี่ยงความรู้สึกล้มเหลว (Need for Avoidance of Inferiority) ความต้องการจะหลีกเลี่ยงให้พ้นจากความอับอายทั้งหลาย ต้องการหลีกเลี่ยงการดูถูกหรือการกระทำต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความละอายใจ รู้สึกอับอายล้มเหลว พ่ายแพ้

16. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากอันตราย (Need for Avoidance Harm) ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางด้านร่างกาย ต้องการได้รับความปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง

17. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากการถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ (Need for Avoidance of Blame) เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยการคล้อยตามกลุ่ม หรือยอม นับคำสั่งหรือปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกลุ่มกฎเกณฑ์เพราะกลัวถูกลงโทษ

18. ความต้องการความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Need for Orderliness) เป็น ความต้องการที่จะจัดสิ่งของต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความประณีตงดงาม

19. ความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียง เป็นความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียงของ ตนที่มีอยู่ไว้จนสุดความสามารถ เช่น การไม่ยอมขโมย แม้ว่าตนเองจะหิว หรือไม่ยอมทำความผิด ไม่คดโกงผู้ใดเพื่อชื่อเสียงวงศ์ตระกูล เป็นต้น

20. ความต้องการให้ตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น (Need for Contrariness) เป็นความต้องการที่อยากจะเด่น นำสมัย ไม่เหมือนใคร

จากทฤษฎีของ Maslow และทฤษฎีของเมอร์เรย์¹⁶ เมื่อนำมาพิจารณาตามหลักการ ของประกันสังคมแล้ว จะพบว่าทฤษฎีของทั้งสองท่านสามารถนำมาเป็นแนวทางเพื่อบ่งชี้ให้เห็นถึง ความต้องการในประเภทของการประกันสังคมได้ โดยทฤษฎีของ Maslow ที่เกี่ยวกับความต้องการ ด้านกายภาพ และความมั่นคงปลอดภัยจะเกี่ยวข้องกับประเภทของการประกันสังคมอย่างเด่นชัดที่สุด คือ มนุษย์นั้นต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งในด้านร่างกาย และทางเศรษฐกิจด้วย คือ ต้องการให้ ตนเองนั้นปราศจากภัยอันตราย ความเจ็บป่วย ซึ่งความมั่นคงที่มนุษย์ต้องการมีหลักประกันว่า การตอบสนองทางกายจะคงอยู่ และต้องหาทางป้องกันตนเองให้พ้นอันตรายที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะมี เหตุการณ์มากระทบกับชีวิตความเป็นอยู่ แต่ตนเองต้องปลอดภัยไว้ก่อน การประกันสังคมถือว่าเป็น สิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านกายภาพและความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย ทั้งใน แ่งของการสร้างหลักประกันว่าปัจจัย 4 นั้นคงจะต้องมีอยู่แม้ว่าต้องเจ็บป่วย หรือไม่สามารถทำงานได้ ไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ ก็ตาม โดยหลักการแล้วประเภทของการประกันสังคมเกือบทุกประเภทเป็นการตอบ สอนต่อความต้องการด้านกายภาพและด้านความมั่นคงปลอดภัยให้กับมนุษย์ทั้งสิ้น

ในส่วนทฤษฎีของเมอร์เรย์ ที่สามารถนำมาประยุกต์เข้ากับการประกันสังคม คือ ความต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บป่วยทางร่างกาย ความเจ็บป่วย และความตาย ความต้องการได้รับความช่วยเหลือ และความเห็นใจ ความต้องการรักษาชื่อเสียง และศักดิ์ศรีของตน ซึ่งความต้องการ

¹⁶ ประณีต นาคคล้าย, “ความรู้และความต้องการต่อประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ กลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้างในจังหวัดนนทบุรี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขา การบริหารนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), 22-25.

เหล่านี้ สามารถนำมาใช้ในการกำหนดและเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทนในด้านต่าง ๆ ให้กับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประกันสังคมเพื่อให้ตรงกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ได้

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการทางกายภาพและความมั่นคงปลอดภัย มนุษย์มีความต้องการทางด้านร่างกายและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จากลักษณะการประกอบอาชีพแม่ค้าหาบเร่แผงลอย ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอนต้องหารายได้ในแต่ละวันเพื่อมาดูแลตนเองและครอบครัวนั้น ให้อยู่ได้ในสังคมอย่างไม่เดือดร้อน เมื่อเกิดอุบัติเหตุในการปฏิบัติงานและประสบปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ ต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลด้วยตนเอง หากขาดรายได้ในการทำงานซึ่งตนเองจะป่วยหรือทำงานไม่ได้ก็ตาม อย่างไรก็ตาม องค์กรก็ยังคงต้องการความมั่นคงปลอดภัยในแง่ของการสร้างหลักประกันความมั่นคงทางสังคม การได้รับความคุ้มครองจากบริการของรัฐที่ทั่วถึง และตรงตามความต้องการจะทำให้กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยมีหลักประกันความมั่นคงทางสังคมในการทำงานและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักการประกันสังคมและแรงงานนอกระบบ

2.3.1 หลักการประกันสังคม

มนุษย์ทุกคนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างน้อยจะต้องมีสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่เป็นสิ่งรองรับ จะต้องมียาอาหารสำหรับบริโภค มีเสื้อผ้าสำหรับใช้นุ่งห่ม มีบ้านเรือนสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยและมียารักษาโรค สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่สำคัญต่อการยังชีพภายในสังคม แต่สิ่งเหล่านี้จะจัดหามาได้ก็ต้องอาศัยเงินเป็นหลักในการซื้อหา และเงินที่จะหาเพื่อจัดหาสิ่งจำเป็นแก่ชีวิตเพื่อการยังชีพ ส่วนใหญ่จะต้องมาจากการประกอบอาชีพและมีรายได้

นอกจากจะต้องมีสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่จะทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้แล้ว การที่สังคมได้มีวิวัฒนาการและเปลี่ยนแปลงไปทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงจนทำให้สิ่งจำเป็นพื้นฐาน (Basic Needs) นั้นมีความหมายกว้างขวางแตกต่างกันไปตามสภาพของความเจริญทางสังคม มนุษย์จึงต้องมีการทำงาน ซึ่งทำให้เกิดรายได้ มีศักดิ์ศรีและสามารถมีโอกาสพัฒนาบุคลิกภาพในการทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดี สามารถช่วยตนเองและมีประโยชน์ต่อสังคม มีความต้องการความรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถ สิ่งเหล่านี้เมื่อรวมกันก็คือ ความรับผิดชอบของรัฐที่มีต่อประชาชนเกี่ยวกับการรักษาความสงบและสันติสุขภายใน ก่อนนั้นรัฐบาลจะมีหน้าที่เฉพาะแต่ในเรื่องการรักษากฎหมายให้มีผลบังคับเพื่อให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย หากมีการฝ่าฝืนก็ลงโทษตามกฎหมายที่ตักเตือนไว้ ต่อมาได้มีแนวความคิดเพิ่มขึ้นในเรื่องภาระหน้าที่ของรัฐที่มีต่อประชาชน มิใช่เฉพาะแต่การรักษากฎหมายระเบียบแบบแผนให้ดำเนินไปด้วยดีเท่านั้น แต่ได้มุ่งถึงความจำเป็นที่รัฐจะต้องมีส่วนเข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์ประชาชน ผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนให้มีกิน มีที่อยู่ และส่งเสริมให้เกิดการกินดี

อยู่ดีมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ ซึ่งรัฐต้องเข้าไปมีบทบาทรับผิดชอบในเรื่องมาตรฐานการดำรงชีวิตของทุกคนในความปกครอง โดยมุ่งไปในทางการเสริมสร้างและจัดบริการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นคงทางสังคม และเศรษฐกิจอันเป็นส่วนหนึ่งของความมั่นคงของประเทศ โดยนำวิธีการแบบต่าง ๆ มาใช้ดำเนินการเพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

สำหรับความทุกข์ยากของประชาชนในสภาพทั่วไปนั้น ขึ้นอยู่กับการทำงานและเงินรายได้ของผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว หากบุคคลผู้นี้ต้องประสบเคราะห์กรรมทำให้ต้องขาดรายได้แล้วความทุกข์ยากเดือดร้อนก็จะเกิดแก่ครอบครัวนั้น สาเหตุของการขาดรายได้ของผู้ประกอบอาชีพและมีรายได้อันเนื่องมาจากสังคมหรือเศรษฐกิจ คือ

1. ผู้หาเลี้ยงครอบครัวถึงแก่กรรม
2. ผู้หาเลี้ยงครอบครัวสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานหรือไม่สามารถประกอบอาชีพได้เพราะเจ็บป่วยเรื้อรังประสบอุบัติเหตุต่าง ๆ หรือชราภาพ
3. ผู้หาเลี้ยงครอบครัวต้องว่างงาน
4. ผู้หาเลี้ยงครอบครัวมีงานทำไม่สม่ำเสมอหรือขาดตอน โดยทำบ้างหยุดบ้าง
5. ผู้หาเลี้ยงครอบครัวควบคุมอยู่ในอุปการะมาก เป็นครอบครัวใหญ่ที่รายจ่ายสูงเกินกำลังความสามารถที่จะหารายได้มาให้เพียงพอ

6. ผู้หาเลี้ยงครอบครัวมีรายได้น้อยไม่เพียงพอแก่การใช้จ่ายในครอบครัว สาเหตุดังกล่าวเมื่อเกิดขึ้นกับบุคคลในครอบครัวโดยยอมนำมาซึ่งความเดือดร้อนแก่ครอบครัวนั้น เนื่องจากรายได้ที่มีอยู่ในการจัดซื้อเครื่องอุปโภคในการยังชีพต้องขาดไป จึงจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้ามาจัดบริการด้านต่าง ๆ เพื่อบรรเทาความทุกข์ยาก ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของทุกคน ให้น้อยลงหรือบรรเทาลงและเพื่อให้คนในสังคมมีความรู้สึกมั่นคงในการดำรงชีวิต ดังนั้น บริการต่าง ๆ ที่รัฐจัดทำขึ้น เรียกได้ว่าเป็นบริการด้านสวัสดิการสังคม

การประกันสังคม (Social Insurance) คือ มาตรการหนึ่งในการจัดบริการด้านสวัสดิการสังคม เพื่อที่จะคุ้มครองป้องกันประชาชนที่มีรายได้ประจำ มิให้ได้รับความเดือดร้อนในความเป็นอยู่ของชีวิต เมื่อต้องสูญเสียรายได้ทั้งหมดหรือบางส่วน หรือมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การครองชีพตามหลักการของการประกันสังคมนั้น รัฐเป็นผู้จัดดำเนินการให้ประชาชนผู้มีรายได้แต่ละคนได้มีส่วนช่วยตัวเอง ครอบครัว และช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลที่มีรายได้ในสังคมให้คงมีรายได้อย่างต่อเนื่องตลอดไปเพื่อไว้ใช้ในการบำบัดความเดือดร้อนสำหรับสมาชิก ฉะนั้นการประกันสังคมจึงเป็นโครงการทางด้านสวัสดิการสังคมที่มุ่งจะเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่เฉพาะผู้มีรายได้หรือเคยมีรายได้มาก่อน แล้วมีเหตุการณ์ทางสังคมหรือเศรษฐกิจทำให้ต้องขาดแคลนรายได้ลงไปเท่านั้น ให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งในปัจจุบันทั้งสมาคม ISSA (International Social Security

Association) และองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ได้กำหนดให้การประกันสังคมเป็นวิธีการหรือเครื่องมือหนึ่งที่จะนำไปสู่ความมั่นคงทางสังคมได้ (Social Security)¹⁷

กล่าวโดยสรุป การประกันสังคม คือ การบริการสาธารณสุขระยะยาวของรัฐ โดยรัฐดำเนินการให้กับผู้มีรายได้ โดยมีความมุ่งหวังให้ประชาชนมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ค้ำครองประชาชนมิให้ได้รับความเดือดร้อน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีหลักประกันร่วมกันและเป็นประกันสังคมระบบเฉลี่ยทุกข์ เฉลี่ยสุขของคนในสังคม

2.3.2 แรงงานนอกระบบ

ความหมายของแรงงานนอกระบบ

คำว่า “แรงงานนอกระบบ” มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย แตกต่างกันไป ผู้ศึกษาจึงได้รวบรวมความหมายที่มีการอธิบายถึงลักษณะและรูปแบบการเป็นแรงงานนอกระบบได้ดังนี้

สลิต แก้วละมุล¹⁸ กล่าวว่า แรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพโดยมีลักษณะของรายได้จากการจ้างงาน หลักแหล่งในการทำงาน รวมถึงนายจ้างที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ทำ เช่น ประกอบอาชีพอิสระ ประกอบอาชีพส่วนตัว รับงานไปทำที่บ้าน เกษตรกร รับจ้างทั่วไป และรวมถึงการรวมกลุ่มสินค้าและบริการที่สร้างรายได้กับคนในชุมชน ซึ่งกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเหล่านี้จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน และไม่เข้าข่ายลักษณะนายจ้างลูกจ้าง ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

สำนักงานสถิติแห่งชาติ¹⁹ ได้ให้ความหมายว่า แรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง และหลักประกันสังคม ไม่ใช่ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ของราชการ ส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ ครูหรือครูใหญ่โรงเรียน

¹⁷ พรเพ็ญ คิ้วสุวรรณศรี, “มูลเหตุที่แรงงานนอกระบบไม่เข้าสู่ระบบประกันสังคม : กรณีศึกษาแรงงานนอกระบบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก,” (ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการบริหารจัดการสาธารณสุข คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), 23-25.

¹⁸ สลิต แก้วละมุล, “ความต้องการการคุ้มครอง ตามโครงการขยายความคุ้มครองประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบ กรณีศึกษากลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระขับซักรถจักรยานยนต์รับจ้าง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการบริหารนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), 27.

¹⁹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ, “การสำรวจแรงงานนอกระบบ 2554,” สืบค้นเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2563, <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/workerOutRep54.pdf>.

เอกชนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน ลูกจ้างของรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ และลูกจ้างที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย²⁰ ได้นิยามความหมายของแรงงานนอกระบบว่าเป็นผู้ที่ทำงานหรือก่อให้เกิดกิจกรรมในภาคเศรษฐกิจที่ถูกกฎหมาย แต่เป็นแรงงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายคุ้มครองแรงงานหรือมีกฎหมายคุ้มครองแต่ยังไม่ได้รับสิทธิหรือดูแลเท่าที่ควร ทั้งนี้รวมถึงผู้ประกอบการอาชีพอิสระและผู้รับค่าจ้าง ทั้งในสถานประกอบการที่เป็นหลักแหล่งและสถานประกอบการที่ไม่มีหลักแหล่ง ผู้รับจ้างทั่วไป ผู้รับงานไปทำที่บ้าน ผู้รับงานเป็นชิ้น ตลอดจนผู้รับงานเหมาช่าง

นอกจากนี้ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จำแนกแรงงานนอกระบบออกเป็น 10 กลุ่มอาชีพ ๆ ใหญ่ ได้แก่

1. กลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน
2. กลุ่มผู้ขับรถรับจ้าง
3. กลุ่มเกษตรกรพันธะสัญญา
4. กลุ่มแรงงานรับจ้างทางการเกษตร
5. กลุ่มหาบเร่แผงลอย
6. กลุ่มคนทำงานในภาคบริการ
7. กลุ่มคนค้าขาย
8. กลุ่มคนซื้อขายของเก่า
9. กลุ่มคนทำงานบ้าน
10. กลุ่มแรงงานรับจ้างทั่วไป²¹

โครงการขยายความคุ้มครองสู่แรงงานนอกระบบ ได้นิยามความหมายของแรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้ที่ทำงาน มีรายได้และไม่มีนายจ้างหรือไม่ได้อยู่ในความคุ้มครองของกฎหมายประกันสังคม ปัจจุบันโดยสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้ที่มีการทำงานหรือรับจ้างและมีรายได้ เช่น ผู้รับงานไปทำที่บ้าน ผู้รับจ้างทำของ รับจ้างตามฤดูกาล (แรงงานภาคเกษตร) แรงงานในกิจการประมง ผู้รับจ้างทำงานบ้าน คนขับรถส่วนตัว ฯลฯ

²⁰ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, “ระบบคุ้มครองและสร้างความมั่นคงสำหรับแรงงานนอกระบบ,” (รายงานการวิจัย, 2551), 2.

²¹ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, “สวัสดิการมาตรฐานที่แรงงานนอกระบบพึงได้รับ : นโยบายและแนวทางการส่งเสริมสวัสดิการให้แรงงานนอกระบบ,” (รายงานการวิจัย, 2552), 10.

2. กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระทั่วไป เช่น คนขับรถรับจ้าง ผู้ทำการเกษตรทั้งที่เป็นที่ดินของตนเองหรือเช่า หาบเร่แผงลอย ช่างเสริมสวย ช่างตัดผม ช่างซ่อมรองเท้า ช่างซ่อมนาฬิกา เจ้าของร้านขายของชำ หนายความ แพทย์ ฯลฯ²²

กล่าวโดยสรุป แรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้ที่ทำงานโดยไม่มีนายจ้าง ไม่มีสถานประกอบการ ลักษณะของรายได้จากการจ้างไม่แน่นอน ทำให้ไม่ได้รับหลักประกันความมั่นคงใด ๆ ในการทำงาน และผู้ที่ทำงานหรือก่อให้เกิดกิจกรรมในภาคเศรษฐกิจที่ถูกกฎหมาย แต่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายแรงงาน หรือมีกฎหมายบางส่วนคุ้มครองแต่ยังไม่ได้รับการดูแลสิทธิเท่าที่ควรในการทำงาน ซึ่งรวมถึงผู้ประกอบการอาชีพอิสระ อาทิ กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยที่ไม่มีกฎหมายมารองรับเป็นแรงงานที่ไม่ได้รับการคุ้มครองภายใต้พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

2.4 กองทุนประกันสังคมและสิทธิประโยชน์ทดแทน

2.4.1 กองทุนประกันสังคม

ปัจจุบันสถานการณ์ของปัญหาที่มีอยู่หลากหลายและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้การแก้ไขปัญหาที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความยากจน และสภาพจิตใจของประชาชนในประเทศ และสามารถเชื่อมโยงไปสู่ปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาด้านค่าครองชีพ ตกงาน ความยากจน และปัญหาสุขภาพตามมา เป็นหน้าที่ของภาครัฐต้องเข้ามาดูแล คุ้มครอง และส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบมีการพัฒนาการเพื่อความอยู่รอดและสอดคล้องกับบริบททางสังคมให้มากขึ้นโดยเฉพาะหลักประกันความมั่นคงในการทำงานด้านสุขภาพให้แรงงานนอกระบบได้รับสิทธิประโยชน์ทดแทนด้านการรักษาพยาบาลที่ทั่วถึงและเท่าเทียมกับแรงงานที่อยู่ในระบบ

การที่รัฐบาลได้สร้างหลักประกันความมั่นคงทางสังคมให้กับผู้ใช้แรงงานตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ใช้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความมั่นคงที่ยั่งยืนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ทูพพลภาพหรือตายเนื่องจากการทำงาน คลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และการว่างงาน ซึ่งปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของผู้ใช้แรงงานและจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ตามนโยบายของรัฐบาลทำให้มีการจัดตั้ง “กองทุนประกันสังคม” ขึ้นเพื่อการจ่ายสิทธิ

²² กนกพร อำไพโชติ, “ปัจจัยที่มีผลต่อการสมัครเป็นผู้ประกันตน ตามโครงการประกันสังคม มาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบจังหวัดปราจีนบุรี,” (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขา วิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2557), 14-15.

ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ช่างต้น ให้แก่ลูกจ้างหรือผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม โดยการจัดเก็บเงินสมทบกองทุนประกันสังคมซึ่งถือว่าเป็นภาษีพิเศษจะเก็บจากบุคคลที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น จากนายจ้าง รัฐบาล และลูกจ้าง ซึ่งเรียกว่า “ผู้ประกันตน” คุณอัตราเงินสมทบตามที่กฎหมายกำหนด โดยสำนักงานประกันสังคม ได้มีการเริ่มดำเนินการตามนโยบายการขยายความคุ้มครองสู่แรงงานนอกระบบหรือผู้ประกันตนมาตรา 40 โดยการกำหนดเป้าหมายนั้น เน้นหนักไปที่จำนวนของผู้ประกันตนมาตรา 40 ที่เข้ามาสมัครเป็นหลัก และได้มีการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ในการดำเนินการจัดเก็บเงินสมทบและการจ่ายสิทธิประโยชน์รวมถึงจัดสรรงบประมาณ เพื่อขยายความคุ้มครองสู่แรงงานนอกระบบในปี พ.ศ. 2554²³

โดยแนวนโยบายดังกล่าว รัฐบาลได้แก้ไขพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ที่มีการกำหนดรูปแบบลักษณะ และวิธีการนำส่งเงินสมทบ ดังนี้

1. ผู้ประกันตนมาตรา 33 นายจ้างเป็นผู้มีหน้าที่หักค่าจ้างของผู้ประกันตนตามจำนวนที่ต้องนำส่งเป็นเงินสมทบในส่วนของผู้ประกันตน ซึ่งกำหนดจากฐานค่าจ้างเป็นรายเดือนต่ำสุดเดือนละ 1,650 บาท สูงสุดเดือนละ 15,000 บาท พร้อมเงินสมทบในส่วนของนายจ้างนำส่งให้สำนักงานประกันสังคม ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดจากเดือนที่มีการหักเงินสมทบตามแบบที่เลขธิการสำนักงานประกันสังคมกำหนด หากนายจ้างไม่นำส่งเงินสมทบหรือนำส่งเงินสมทบไม่ครบจำนวนภายในกำหนดระยะเวลา นายจ้างมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินเพิ่มในอัตราร้อยละ 2 ต่อเดือน ของจำนวนเงินสมทบที่ยังไม่ได้นำส่งหรือของจำนวนเงินสมทบที่ยังขาดอยู่

2. ผู้ประกันตนมาตรา 39 เป็นผู้มีหน้าที่นำส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมเดือนละครั้ง ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไปเป็นประจำทุกเดือน หากผู้ประกันตนมาตรา 39 ไม่นำส่งเงินสมทบหรือนำส่งเงินสมทบไม่ครบตามจำนวนภายในระยะเวลาผู้ประกันตนมาตรา 39 จะต้องจ่ายเงินเพิ่มในอัตราร้อยละ 2 ต่อเดือนของจำนวนเงินสมทบที่ยังมิได้นำส่งหรือของจำนวนเงินสมทบที่ยังขาดอยู่

3. ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 เป็นผู้มีหน้าที่นำส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมภายในเดือนนั้น ๆ หากผู้ประกันตนมาตรา 40 ไม่นำส่งเงินสมทบภายในเดือนถือว่าผู้ประกันตนมาตรา 40 ไม่ประสงค์ที่จะชำระเงินสมทบของเดือนที่ขาดส่งนั้น และไม่ต้องจ่ายเงินเพิ่ม รวมทั้งไม่สามารถชำระเงินสมทบย้อนหลังงวดเดือนที่ขาดส่งได้ นอกจากนี้ผู้ประกันตนมาตรา 40 ยังสามารถขอชำระเงินสมทบก่อนล่วงหน้าได้ไม่เกิน 12 เดือน

²³ กรชนก เจริญลพ, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในการใช้สิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตนมาตรา 40 : กรณีศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดตราด,” (รายงานการศึกษาหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558), 3.

ส่วนการชำระเงินสมทบของผู้ประกันตนนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดสิทธิประโยชน์และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย กล่าวคือ การที่ผู้ประกันตนจะได้รับสิทธิประโยชน์ทดแทนหรือได้รับความคุ้มครองจากกองทุนประกันสังคม ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขการนำส่งเงินสมทบด้วย ซึ่งหากผู้ประกันตนต้องการใช้สิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีหนึ่งกรณีใด เมื่อตรวจสอบแล้วผู้ประกันตนชำระเงินสมทบไม่ครบตามเงื่อนไขก็จะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีนั้น ๆ

2.4.2 สิทธิประโยชน์ทดแทน

สิทธิประโยชน์ทดแทนจากกองทุนประกันสังคมที่ผู้ประกันตนได้รับตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ประโยชน์ทดแทนในรูปตัวเงิน (In-cash) จ่ายให้แก่ผู้ประกันตนที่สูญเสียรายได้หรือประสบเหตุทำให้เดือนร้อนเนื่องจากกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ทูพพลภาพ ตาย คลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน

2. ประโยชน์ทดแทนในรูปแบบบริการทางการแพทย์ (In-kind) ผู้ประกันตนสามารถเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลตามที่ระบุในบุตรรับรองสิทธิหรือเครือข่ายของสถานพยาบาลนั้น โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ จนสิ้นสุดการรักษา

โดยพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มีทางเลือกในการนำส่งเงินสมทบและรับสิทธิประโยชน์ทดแทน ดังนี้²⁴

1. สิทธิประโยชน์ทดแทน ตามมาตรา 33 มี 7 กรณี ดังนี้

1.1 กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย

- (1) ค่ารักษาพยาบาล โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย
- (2) เงินทดแทนการขาดรายได้หรือค่าทดแทน
- (3) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพ

1.2 กรณีทุพพลภาพ

- (1) เงินทดแทน 50% ของค่าจ้างเฉลี่ยตลอดชีวิต
- (2) ค่ารักษาพยาบาล ในสถานพยาบาลรัฐ ละสถานพยาบาลเอกชน
- (3) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพ
- (4) หากเสียชีวิตจากการทุพพลภาพจะได้รับสิทธิเช่นเดียวกับกรณีตาย

²⁴ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน, “ตารางเปรียบเทียบสิทธิของผู้ประกันตน มาตรา 33 และมาตรา 39,” สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2563, <http://lb.mol.go.th/download/sso/m33m39E.pdf>.

1.3 กรณีตาย

- (1) ค่าทำศพ 40,000 บาท
- (2) เงินสงเคราะห์ จ่ายเงินสมทบตั้งแต่ 36 เดือน แต่ไม่ถึง 10 ปี

1.4 กรณีคลอดบุตร

- (1) เหม่าจ่าย 13,000 บาท ต่อการคลอด 1 ครั้ง ใช้สิทธิได้ไม่เกิน 2 ครั้ง
- (2) เงินสงเคราะห์ 50% ของค่าจ้างเฉลี่ย 90 วัน

1.5 กรณีชราภาพ

- (1) ได้รับบำนาญชราภาพ 20% หรือ 15%

1.6 กรณีสงเคราะห์บุตร

- (1) ได้รับเงินสงเคราะห์ 400 บาท / บุตร / เดือน คราวละไม่เกิน 2 คน

(สำหรับบุตรที่มีอายุไม่เกิน 6 ปี)

1.7 กรณีว่างงาน

- (1) ถูกเลิกจ้างได้ 50% ของค่าจ้างเฉลี่ยไม่เกิน 180 วัน
- (2) ลาออกหรือสิ้นสุดสัญญาจ้างได้ 30% ของค่าจ้างเฉลี่ยไม่เกิน 90 วัน

2. สิทธิประโยชน์ทดแทนตามมาตรา 39 มี 2 กรณี ดังนี้

2.1 กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย

(1) ได้ค่ารักษาพยาบาลเท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็นไม่เกิน 45,000 บาท กรณีเจ็บป่วยหนักได้รับเพิ่มอีกไม่เกิน 65,000 บาท และขยายเพิ่มได้ไม่เกิน 30,000 บาท

- (2) ค่าทดแทน 60% ของค่าจ้างรายเดือนแต่ไม่เกิน 1 ปี
- (3) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพ กรณีสูญเสียอวัยวะและสมรรถภาพในการทำงาน รับค่าทดแทนในอัตรา 60% ของค่าจ้างรายเดือน ตามประเภทของการสูญเสียแต่ไม่เกิน 10 ปี
- (4) ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟู ด้านการแพทย์และอาชีพเท่าที่จ่ายจริงไม่เกิน

20,000 บาท

- (5) ค่าผ่าตัดฟื้นฟูฯ ไม่เกิน 20,000 บาท

2.2 กรณีทุพพลภาพ

- (1) ค่าทดแทนในอัตรา 60% ของค่าจ้างรายเดือนไม่เกิน 15 ปี

2.3 กรณีตาย

- (1) ค่าทำศพ 100 เท่าของค่าจ้างขั้นต่ำรายวันสูงสุด
- (2) ค่าทดแทน 60% ของค่าจ้างรายเดือน ไม่เกิน 8 ปี

3. สิทธิประโยชน์ทดแทนตามมาตรา 40 มีทางเลือกในการนำส่งเงินสมทบ และรับสิทธิประโยชน์ทดแทน 2 ทางเลือก คือ²⁵

ทางเลือกที่ 1 จ่ายเงินสมทบ 100 บาท ต่อเดือน (ผู้ประกันตนจ่าย 70 บาท รัฐบาลอุดหนุน 30 บาท) ได้รับสิทธิประโยชน์ 3 กรณี ดังนี้

3.1 กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย

(1) ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ วันละ 200 บาท

3.2 กรณีทุพพลภาพ

(1) ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ ตั้งแต่ 500-1,000 บาทต่อเดือน เป็นระยะเวลา 15 ปี หากตายก่อนรับเงินทดแทนการขาดรายได้ครบ 15 ปี รับค่าทำศพ 20,000 บาท

3.3 กรณีเสียชีวิต

(1) ได้ค่าทำศพ 20,000 บาท

ทางเลือกที่ 2 จ่ายเงินสมทบ 150 บาทต่อเดือน (ผู้ประกันตนจ่าย 100 บาท รัฐบาลอุดหนุน 50 บาท) ได้รับสิทธิประโยชน์ทดแทน 4 กรณี ดังนี้

3.1 กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย

(1) ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ วันละ 200 บาท

3.2 กรณีทุพพลภาพ

(1) ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ ตั้งแต่ 500-1,000 บาท

3.3 กรณีเสียชีวิต

(1) ได้รับเงินค่าทำศพ 20,000 บาท

3.4 กรณีชราภาพ

(1) ได้รับเงินบำเหน็จพร้อมดอกผล

²⁵ กรชนก เจริญสุท, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในการใช้สิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตน มาตรา 40: กรณีศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดตราด,” 3.

2.5 การเข้าสู่ระบบประกันสังคมเป็นผู้ประกันตน

การเข้าสู่ระบบประกันสังคมของแรงงานและขอบเขตการใช้บังคับ²⁶ ตามกฎหมายประกันสังคมได้กำหนดเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกันตนไว้ ดังนี้

2.5.1 การเป็นผู้ประกันตนภาคบังคับ ตามมาตรา 33

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542 มาตรา 33 บังคับให้ความคุ้มครองแก่ผู้ประกันตนโดยใช้บังคับแก่สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ต้องเข้าสู่ระบบประกันสังคม เรียกว่า ผู้ประกันตนตามมาตรา 33 (ผู้ประกันตนภาคบังคับตามกฎหมาย) การเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคมได้กำหนดอายุลูกจ้างที่ต้องขึ้นทะเบียนต้องมีอายุตั้งแต่ 15 ปีบริบูรณ์ถึง 60 ปี แต่ถ้าหากว่าเมื่อลูกจ้างอายุครบ 60 ปี และยังคงเป็นลูกจ้างของนายจ้าง ให้ถือว่าลูกจ้างนั้นยังเป็นผู้ประกันตนภายใต้บังคับตามพระราชบัญญัติสังคมต่อไป ทั้งนี้ ความเป็นผู้ประกันตนจะสิ้นสุดลงเมื่อผู้ประกันตนนั้นเข้าเงื่อนไข คือ

- 1) ตาย
- 2) สิ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง

โดยมีข้อมูลสถิติจำนวนผู้ประกันตนภาคบังคับ (มาตรา 33) ของกองทุนประกันสังคม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2533-พฤษภาคม 2562 จำนวน 11,540,945 คน ดังแสดงตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 กองทุนประกันสังคม จำนวนผู้ประกันตนภาคบังคับ (มาตรา 33) ปี 2533-2562

หน่วย : คน										
เดือน / ปี	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562
ม.ค.	8,662,410	8,925,245	8,994,501	9,401,055	9,753,663	10,004,515	10,314,551	10,460,594	10,791,655	11,444,485
ก.พ.	8,704,302	8,970,704	9,012,280	9,465,388	9,783,559	10,057,328	10,348,753	10,509,866	10,858,657	11,502,863
มี.ค.	8,744,795	9,017,797	9,036,872	9,497,576	9,791,644	10,074,677	10,365,424	10,542,660	10,913,304	11,557,682
เม.ย.	8,745,507	9,019,343	9,055,518	9,516,104	9,794,974	10,058,715	10,338,067	10,523,934	10,941,422	11,515,746
พ.ค.	8,729,165	8,978,298	9,097,331	9,529,202	9,791,769	10,066,532	10,347,954	10,543,612	11,365,815	11,540,945
มิ.ย.	8,809,612	9,014,320	9,187,828	9,600,371	9,856,171	10,118,561	10,377,038	10,601,371	11,456,384	
ก.ค.	8,853,039	9,057,785	9,265,175	9,653,813	9,890,353	10,176,391	10,389,934	10,653,972	11,475,042	
ส.ค.	8,865,599	9,096,089	9,296,577	9,675,824	9,878,006	10,188,797	10,385,238	10,692,454	11,537,041	
ก.ย.	8,934,284	9,146,756	9,365,702	9,730,849	9,946,202	10,234,349	10,435,407	10,733,498	11,586,458	
ต.ค.	8,920,293	9,162,178	9,395,282	9,764,063	9,988,134	10,266,653	10,439,864	10,695,748	11,512,272	
พ.ย.	8,947,679	9,126,797	9,428,612	9,752,823	9,986,298	10,363,495	10,477,172	10,781,241	11,568,401	
ธ.ค.	8,955,744	9,054,535	9,425,478	9,781,101	10,029,777	10,391,761	10,511,821	10,840,579	11,599,338	

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม, <https://www.mol.go.th/ข้อมูลสถิติกองทุนประกันสังคม/>

²⁶ สำนักงานประกันสังคม, “การเข้าสู่ระบบประกันสังคมเป็นผู้ประกันตน,” สืบค้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2563, <https://www.sso.go.th/>.

2.5.2 การเป็นผู้ประกันตนโดยสมัครใจ มาตรา 39

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 39 กำหนดว่า ผู้ที่เคยเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 โดยจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 12 เดือน และต่อมาความเป็นผู้ประกันตนได้สิ้นสุดลงตามมาตรา 33(2) คือ การสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง ถ้าผู้นั้นต้องการเป็นผู้ประกันตนต่อไปให้สมัครเป็นผู้ประกันตนต่อภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง จำนวนเงินในการคำนวณเงินสมทบสำหรับมาตรา 39 ให้รัฐบาลและผู้ประกันตนออกเงินสมทบเข้ากองทุนโดยรัฐออกหนึ่งเท่า และผู้ประกันตนออกสองเท่าของอัตราเงินสมทบที่แต่ละฝ่ายต้องจ่าย

ค่าจ้างที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณเงินสมทบ จำนวนที่เดือนละ 4,800 บาท (คำนวณจากอัตราจ้างเฉลี่ยของผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ในปี พ.ศ. 2538) และจะได้รับความคุ้มครอง 6 กรณี เช่นเดียวกับผู้ประกันตนภาคบังคับตามกฎหมาย และความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 สิ้นสุดลงเมื่อผู้ประกันตนนั้น

- 1) ตาย
- 2) ได้เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 อีก
- 3) ลาออกจากการเป็นผู้ประกันตน
- 4) ไม่ส่งเงินสมทบสามเดือนติดต่อกัน
- 5) ภายใน 12 เดือนส่งเงินสมทบมาแล้วไม่ครบ 9 เดือน

โดยมีข้อมูลสถิติจำนวนผู้ประกันตนโดยสมัครใจ (มาตรา 39) ของกองทุนประกันสังคม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2553-พฤษภาคม 2562 จำนวน 1,617,127 คน ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 กองทุนประกันสังคม จำนวนผู้ประกันตนภาคบังคับ (มาตรา 39) ปี 2533-2562

หน่วย : คน

เดือน / ปี	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562
ม.ค.	688,878	756,240	865,477	993,424	1,079,934	1,130,980	1,202,583	1,295,036	1,379,507	1,573,453
ก.พ.	695,536	762,949	879,027	999,991	1,082,650	1,136,210	1,208,163	1,302,331	1,381,055	1,585,468
มี.ค.	698,802	767,021	891,961	1,005,923	1,087,090	1,143,657	1,214,819	1,310,286	1,384,583	1,597,420
เม.ย.	700,028	770,823	903,012	1,010,697	1,086,375	1,145,196	1,218,627	1,314,488	1,390,432	1,612,388
พ.ค.	703,530	775,380	920,221	1,018,659	1,088,540	1,148,205	1,225,267	1,322,782	1,434,656	1,617,127
มิ.ย.	710,518	794,763	934,611	1,028,324	1,095,490	1,159,563	1,236,398	1,334,137	1,470,588	
ก.ค.	713,731	812,058	947,049	1,036,059	1,099,497	1,164,841	1,236,398	1,340,491	1,490,871	
ส.ค.	719,204	824,285	957,195	1,044,596	1,104,693	1,171,479	1,255,610	1,349,718	1,518,160	
ก.ย.	726,103	835,948	965,403	1,054,730	1,110,903	1,179,202	1,262,527	1,356,883	1,525,231	
ต.ค.	732,634	842,089	973,217	1,062,412	1,114,125	1,186,599	1,269,419	1,365,339	1,541,262	
พ.ย.	737,634	846,903	978,505	1,068,050	1,119,165	1,191,129	1,276,282	1,369,083	1,550,753	
ธ.ค.	747,005	855,412	984,758	1,074,223	1,124,765	1,196,762	1,286,133	1,373,595	1,561,293	

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม, <https://www.mol.go.th/ข้อมูลสถิติกองทุนประกันสังคม/>

2.5.3 การเป็นผู้ประกันตนโดยสมัครใจ มาตรา 40

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 40 กำหนดว่า บุคคลใดซึ่งมิใช่ลูกจ้าง ตามมาตรา 33 จะสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้โดยที่สำนักงานประกันสังคมได้เปิดให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการโดยมีคุณสมบัติผู้สมัครดังนี้

1) อายุ 15-60 ปีบริบูรณ์ ไม่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 มาตรา 39 ไม่เป็นบุคคลที่ถูกยกเว้นตามกฎหมายประกันสังคม

2) บุคคลพิการที่สามารถรับรู้สิทธิประกันสังคม

3) เฉพาะปีแรก (มีผลบังคับใช้วันที่ 9 ธันวาคม 2556-วันที่ 8 ธันวาคม 2557) เปิดโอกาสให้ผู้สมัครที่มีอายุ 60-65 ปี สมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ได้ทุกทางเลือก

4) สำหรับผู้ที่มีอายุเกินกว่า 65 ปี เฉพาะปีแรก (มีผลบังคับใช้วันที่ 9 ธันวาคม 2556 - วันที่ 8 ธันวาคม 2557) สามารถสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ได้เฉพาะทางเลือก 3 เท่านั้น และไม่มีสิทธิเปลี่ยนทางเลือก โดยมีข้อมูลสถิติจำนวนผู้ประกันตนโดยสมัครใจ (มาตรา 40) ใบกองทุนประกันสังคม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2553-พฤษภาคม 2562 จำนวน 3,002,122 คน ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 กองทุนประกันสังคม จำนวนผู้ประกันตนภาคบังคับ (มาตรา 40) ปี 2533-2562

เดือน / ปี	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562
ม.ค.	24	40	612,517	1,331,966	1,616,587	2,505,092	2,192,942	2,251,842	2,456,247	2,877,831
ก.พ.	27	42	673,974	1,354,729	1,657,723	2,524,806	2,191,653	2,258,760	2,481,694	2,919,126
มี.ค.	32	41	757,421	1,378,878	1,697,988	2,537,307	2,192,078	2,265,809	2,503,572	2,952,680
เม.ย.	34	40	786,049	1,395,399	1,723,541	2,544,578	2,196,393	2,272,384	2,515,777	2,974,596
พ.ค.	48	170,774	829,255	1,415,268	1,752,711	2,552,614	2,199,354	2,281,916	2,536,085	3,002,122
มิ.ย.	55	325,126	877,425	1,438,066	1,797,003	2,560,945	2,205,170	2,293,915	2,574,857	
ก.ค.	58	413,846	952,424	1,462,028	1,842,789	2,566,554	2,211,848	2,310,445	2,627,237	
ส.ค.	63	488,914	1,052,897	1,485,964	1,878,159	2,550,221	2,219,641	2,345,470	2,679,553	
ก.ย.	68	530,732	1,184,647	1,509,541	1,915,680	2,486,948	2,262,527	2,376,136	2,717,711	
ต.ค.	70	552,736	1,239,557	1,529,791	1,955,699	2,215,472	2,229,927	2,394,054	2,748,899	
พ.ย.	76	573,186	1,273,092	1,545,660	2,041,520	2,213,658	2,236,612	2,414,358	2,791,382	
ธ.ค.	84	590,046	1,294,019	1,578,088	2,471,116	2,200,667	2,243,727	2,432,927	2,833,960	

หน่วย: คน

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม, <https://www.mol.go.th/ข้อมูลสถิติกองทุนประกันสังคม/>

กล่าวโดยสรุป ระบบประกันสังคมที่รัฐได้กำหนดตามกฎหมายประกันสังคมให้แรงงานในระบบมีหลักประกันในการดำรงชีวิตจากการทำงาน ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 33 (ภาคบังคับ) โดยผู้ประกันตนได้รับสิทธิคุ้มครอง ถึง 7 กรณีด้วยกัน คือ

- 1) กรณีเจ็บป่วย
- 2) อุบัติเหตุ

- 3) กรณีทุพพลภาพ
- 4) กรณีเสียชีวิต
- 5) กรณีคลอดบุตร กรณีสงเคราะห์บุตร
- 6) กรณีชราภาพ
- 7) กรณีว่างงาน

และมีการขยายหลักประกันสังคมในการทำงานให้ความคุ้มครองสู่แรงงานนอกระบบ หรือผู้ประกันตน ตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคม ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2556 ถึงปัจจุบัน ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกันตน ตามมาตรา 40 ได้รับสิทธิประโยชน์ทดแทน 2 ทางเลือก

ทางเลือกที่ 1 ได้รับสิทธิประโยชน์ 3 กรณี คือ

(1) กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้วันละ 200 บาท แต่ไม่สามารถใช้สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลได้

(2) กรณีทุพพลภาพ ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ ตั้งแต่ 500-1,000 บาทต่อเดือน เป็นระยะเวลา 15 ปี หากตายก่อนได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ครบ 15 ปี รับค่าทำศพ 20,000 บาท

(3) กรณีเสียชีวิต ได้รับค่าทำศพ 20,000 บาท

ทางเลือกที่ 2 ได้รับสิทธิประโยชน์ทดแทน 5 กรณี คือ

(1) กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ วันละ 200 บาท

(2) กรณีทุพพลภาพ ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ ตั้งแต่ 500-1,000 บาท

(3) กรณีเสียชีวิต ได้รับเงินค่าทำศพ 20,000 บาท

(4) กรณีชราภาพ ได้รับเงินบำเหน็จพร้อมดอกผล โดยไม่มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ทดแทนด้านค่ารักษาพยาบาล และ

(5) กรณีสงเคราะห์บุตร ได้รับเงิน 200 บาทต่อเดือน ต่อบุตร 1 คน

ซึ่งเห็นได้ชัดว่าสิทธิการคุ้มครองของแรงงานนอกระบบในเรื่องดังกล่าวนี้้น ด้อยกว่าสิทธิการคุ้มครองที่แรงงานในระบบได้รับ และเป็นสิทธิประโยชน์ที่แรงงานนอกระบบต้องการ ให้ปรับปรุงมากที่สุด²⁷ แต่สำนักงานประกันสังคมยังไม่มีปรับปรุงสิทธิดังกล่าว จึงทำให้มีแรงงานนอกระบบสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ค่อนข้างน้อย ซึ่งข้อเท็จจริงนี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกพร อำไพโชติ ที่สรุปว่า ปัจจัยด้านสิทธิประโยชน์มีผลต่อการสมัครเป็นผู้ประกันตน

²⁷ พรเพ็ญ คิ้วสุวรรณศรี, “มูลเหตุที่แรงงานนอกระบบไม่เข้าสู่ระบบประกันสังคม : กรณีศึกษาแรงงานนอกระบบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก,” 58.

ในจังหวัดปราจีนบุรีค่อนข้างสูง²⁸ และผลสรุปการศึกษาของ สังกาล สายแวว ว่าด้านผลตอบแทนนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ของจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในระดับ มากเป็นอันดับที่ 1 เช่นกัน²⁹

2.6 แนวคิดเครือข่ายนโยบาย (Policy Network)

ความหมายเครือข่าย

เจ.ซี.เอส มิทเชล (J.C.S Mitchell)³⁰ ได้ให้ความหมายเครือข่ายหมายถึงความสัมพันธ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลคนหนึ่งกับบุคคลอื่นที่อยู่รอบข้างลักษณะของความสัมพันธ์นี้ สามารถนำอธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในเครือข่ายได้ เครือข่ายจึงเป็นกรอบแนวความคิดที่ใช้ ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในสังคม

การบริหารเครือข่ายในนโยบายสาธารณะหนึ่ง ๆ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนิน นโยบาย Mark Bevir³¹ ได้วิเคราะห์ความสำเร็จของการบริหารเครือข่ายเกิดจากปัจจัย 4 อย่าง ได้แก่ การร่วมมือระหว่างสมาชิกเครือข่าย (collaboration) การเจรจา (negotiation) ความยืดหยุ่น (flexibility) และความไว้วางใจกัน (trust) ซึ่งพัชรี สีโรรส³² ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

ความร่วมมือร่วมใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย (collaboration) แตกต่างจากความร่วมมือ แต่ละครั้ง (cooperation) เนื่องจากเป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันหรือองค์กรเป็นความร่วมมือในเชิงสถาบันคือ เป็นความร่วมมือระหว่างองค์กรมีได้ขึ้นกับบุคคลจึงเป็นความสัมพันธ์ยาวนานความ

²⁸ กนกพร อำไพโชติ, “ปัจจัยที่มีผลต่อการสมัครเป็นผู้ประกันตน ตามโครงการประกันสังคม มาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบจังหวัดปราจีนบุรี,” 79.

²⁹ สังกาล สายแวว, “สิทธิประโยชน์ประกันสังคมมาตรา 40 ที่มีผลต่อการสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 : กรณีศึกษาสำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหาร,” (การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิทยาบริหารเฉลิมพระเกียรติ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2557), 37.

³⁰ J.C.S. Mitchell, *New York in urban situation* (Manchester: Manchester University Press, 1969), 2.

³¹ Mark Bevir, *Democratic Governance* (NJ: Princeton University Press, 2010), 184-187.

³² พัทรี สีโรรส, “การจัดการปกครองและนโยบายสาธารณะ,” *วารสารการเมืองการปกครอง* 4, ฉ. 2 (มีนาคม-สิงหาคม 2557): 1-13.

ร่วมมือแบบนี้มีความสำคัญเนื่องจากแต่ละองค์กรล้วนมีจุดอ่อนและจุดแข็งแตกต่างกันจึงเป็นการเสี่ยงที่จะพึ่งให้แค่หนึ่งหน่วยงานทำงานขึ้นหนึ่ง ๆ ทั้งหมด การทำงานในลักษณะร่วมมือกันหมายความว่าแต่ละองค์กรอาจมาแบ่งกันทำงานตามความถนัดโดยใช้ทักษะและทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่ การบริหารเครือข่ายจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือร่วมใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย

การเจรจา (negotiation) เป็นสิ่งที่ต้องทำถ้าผู้กำหนดนโยบายมีปฏิสัมพันธ์กับตัวแสดงนโยบายที่มาจากองค์กรอื่น ๆ ในเครือข่ายในระบบราชการที่มีสายการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ปฏิสัมพันธ์ในองค์กรแบบนี้จะขึ้นกับกฎหมายและคำสั่งต่าง ๆ บริบทเช่นนี้การใช้อำนาจควรมีน้อยที่สุด ไม่ให้กระทบพฤติกรรม ความร่วมมือที่มีอยู่นโยบายจะปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ ถ้าผู้จัดการเครือข่ายใช้วิธีการเจรจามากกว่าการใช้กฎระเบียบ

ความยืดหยุ่น (flexibility) ประกอบด้วย ความสามารถในการปรับตัวและโต้ตอบกลับ เมื่อพบกับสถานการณ์ไม่คาดฝัน เครือข่ายจำเป็นต้องเป็นองค์กรที่ยืดหยุ่น ถ้าเครือข่ายไม่ยืดหยุ่นอาจมีปัญหายากต้องปรับตัวเมื่อถึงจุดที่ยอมกันไม่ได้ (nonagreement point) จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ทุกคนไม่พอใจ ความยืดหยุ่นจะช่วยทำให้เลี่ยงสถานการณ์นี้

ความไว้วางใจ (trust) ในหมู่สมาชิกเครือข่าย ความไว้วางใจไม่ได้หมายความว่า ทุกคนในเครือข่ายต้องมีความเชื่อและการให้คุณค่าที่เหมือน ๆ กัน ปกติแล้วเราต้องการให้ผู้เกี่ยวข้องในเครือข่ายมีความคาดหวังเหมือน ๆ กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับบทบาทและเป้าหมายความไว้วางใจจะเกิดขึ้นได้ย่อมเกิดกับการมีปฏิสัมพันธ์ในเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ

จากแนวคิดทำให้เห็นถึงองค์ประกอบของเครือข่ายในนโยบายนั้น ต้องประกอบไปด้วยที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นความถี่ ระยะเวลา ความไว้วางใจต่อกันของเครือข่ายซึ่งเป็นสิ่งที่สมาชิก ในเครือข่ายต้องมีรวมกัน ความยืดหยุ่นของการปฏิบัติงานด้วยในระบบราชการที่มีแบบแผน มีสายการบังคับบัญชาที่ซับซ้อน และความร่วมมือร่วมใจกันของเครือข่ายก็เป็นสิ่งที่สำคัญ หากมีเครือข่ายแต่สมาชิกในเครือข่ายต่างคนต่าง ก็อาจจะส่งผลไปในอีกทางหนึ่ง เช่นนั้นแล้วหากสมาชิก หรือเครือข่ายที่เกิดขึ้นขาดองค์ประกอบที่สำคัญเหล่านี้ไป ก็อาจจะเป็นการยากที่ทำให้การจัดตั้งเครือข่าย หรือการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายจะประสบผลสำเร็จดังเป้าหมายที่วางไว้

2.7 แนวคิดการบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย (Network governance)

การจัดการปกครอง (Governance) มีผู้แปลเป็นภาษาไทยไว้หลายคำเช่น การจัดการ สาธารณะ การบริหารกิจการบ้านเมือง คำว่า Governance ก็เป็นคำที่มาจากภาษาละติน ได้แก่ Gubernare หมายถึง การกำกับทิศทาง (Steer) การสั่งการ (Direct) และการปกครอง (Rule) โดย คำว่า Governance ถูกใช้ครั้งแรกเมื่อประมาณศตวรรษที่ 14 ในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งหมายถึงที่นั้ง

ของรัฐบาล (Seat of Government) และคำว่า Governance ก็ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายเมื่อธนาคารโลกเผยแพร่ คำ ๆ นี้ขึ้นมาเพื่อให้เกิดนัยสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ต้องเคารพกฎหมาย และมีความเป็นประชาธิปไตย

ในขณะที่ Rhodes กล่าวถึง ความสำคัญของการจัดการปกครอง (Governance) ไว้คือ เป็นการเปลี่ยนความหมายของการปกครอง (Government) และเป็นกระบวนการเปลี่ยนเงื่อนไข ข้อบังคับหรือวิธีการใหม่ในการปฏิบัติต่อสังคม โดยแบ่งการจัดการปกครอง (Governance) เป็น 6 ลักษณะ คือ

1. การจัดการปกครอง (Governance) ในฐานะที่เป็นรูปแบบของการแทรกแซงสาธารณะของอำนาจรัฐในการตัดสินใจดำเนินการบริหารที่ลดน้อยลง (Governance as the Minimal State) เป็นการใช้กลไกตลาดและกึ่งตลาดในการส่งมอบบริการสาธารณะ ซึ่งเท่ากับว่า รัฐถูกลดบทบาทลง โดยมีการแปรรูปการให้บริการต่าง ๆ ต่อสาธารณะ

2. การจัดการปกครอง (Governance) ในฐานะที่เป็นบรรษัทภิบาล (Corporate Governance) เป็นรูปแบบของการขึ้นนำและการควบคุมหน่วยงานให้บริการมีความสามารถในการรับผิดชอบ (Accountability) เปิดเผยข้อมูลและมีความซื่อสัตย์ในการบริหารงาน คือ การที่ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทสำคัญ การดำเนินธุรกิจที่มีทิศทางและควบคุมตรวจสอบการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อทั้งงานของบริษัทและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. การจัดการปกครอง (Governance) ในฐานะที่เป็นการจัดการสาธารณะแบบใหม่ (New Public Management) คือ เน้นลัทธิการจัดการนิยม (Managerialism) และเศรษฐศาสตร์เชิงสถาบันแนวใหม่ (New Institutional Economics) ด้วยการเสนอให้การบริหารจัดการสาธารณะที่รัฐบาลจะต้องการแข่งขันตอบสนองประชาชนเสมือนเป็นลูกค้ามากกว่าเป็นผู้ถูกปกครอง ผู้บริหารงานของรัฐมีบทบาทเช่นเดียวกับผู้ประกอบการ มีการแบ่งแยกตัดขอยระบบราชการ เพิ่มการแข่งขันด้วยการจ้างเหมาและใช้กลไกกึ่งตลาด และเพิ่มทางเลือกให้กับผู้มารับบริการ

4. การจัดการปกครอง (Governance) ในฐานะที่เป็นการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) เป็นการจัดการที่เน้นประสิทธิภาพ ระบบการตัดสินใจ และกรอบกฎหมาย มีอิสระในการทำสัญญา การบริหารเงินทุนสามารถอธิบายได้ความรับผิดชอบต่อตัวแทน เคารพ ในกฎหมาย และสิทธิมนุษยชน และมีโครงสร้างทางสถาบันที่หลากหลาย ที่ธนาคารโลกนำไปใช้กับประเทศด้อยพัฒนา

5. การจัดการปกครอง (Governance) ในฐานะที่เป็นระบบการเชื่อมโยงทางสังคม (Socio-cybernetic System) ผ่านประเด็นนโยบายสาธารณะ เป็นการให้ความสำคัญกับการจำกัดอำนาจส่วนกลาง เป็นสังคมที่ไร้ศูนย์กลางเพียงแหล่งเดียว แต่จะมีอยู่หลาย ๆ ที่และมีตัวแสดงที่หลากหลายในบริบทของนโยบายสาธารณะ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่จะกระตุ้นให้เกิดการ

รวมตัวกันของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อมาแสดงพลังในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน อีกทั้งยังช่วยกันกำหนดกติกาในการจัดการร่วมกันอีกด้วย

6. การจัดการปกครอง (Governance) ในฐานะที่เป็นเครือข่ายขององค์การ ที่จัดการดูแลได้ด้วยตนเอง (Self-organizing Network) เป็นการเปิดโอกาสให้มีตัวแสดงที่หลากหลาย ในการส่งมอบบริการภาครัฐทั้งฝ่ายรัฐ เอกชน และประชาชน ทำให้องค์กรต้องแลกเปลี่ยนทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจึงต้องมีเครือข่าย โดยเครือข่ายไม่ได้มีเพียงภาครัฐ เครือข่ายเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่กว้างขวาง รวมถึงกระจายอำนาจให้รัฐบาลท้องถิ่นผ่านการจัดการเครือข่ายที่อยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจ (Trust) และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นนทกานต์ จันทร์อ่อน³³ บทความวิชาการ เรื่อง “การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบของประเทศไทย” (Management of Labour in the Informal Sector in Thailand) ระบุว่าแรงงานนอกระบบถือเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งของสังคมและเศรษฐกิจไทย จึงต้องมีการศึกษาและหามาตรการในการดูแลแรงงานนอกระบบให้มีหลักประกันทางสังคมที่มั่นคง เช่น การมีสุขภาพที่ดีและมีความปลอดภัยในการทำงาน ได้รับการดูแลเมื่อทุพพลภาพและชราภาพอย่างเหมาะสมและเพียงพอ มีหลักประกันความมั่นคงทางอาชีพและได้รับ ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมตามที่กฎหมายกำหนด มีการรวมตัวเป็นองค์กรหรือเครือข่ายที่เข้มแข็ง เพื่อนำเสนอปัญหาและความต้องการของแรงงานนอกระบบ และมีบทบาทในการขับเคลื่อน นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มแรงงานนอกระบบได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและจากภาครัฐ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้ไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 84 ที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ โดยการส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานเด็กและสตรีจัดระบบแรงงาน สัมพันธ์และระบบไตรภาคีที่ผู้ทำงานมีสิทธิเลือกผู้แทนของตน จัดระบบประกันสังคม รวมทั้ง คุ้มครองให้ผู้ทำงาน ที่มีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์และสวัสดิการ ที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

³³ นนทกานต์ จันทร์อ่อน, “การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ ของประเทศไทย,” สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2563, http://library.senate.go.th/document/Ext5360/5360123_0002.PDF.

ประณีต นาคคล้าย³⁴ ได้ศึกษาเรื่องความรู้และความต้องการต่อการประกันสังคมของแรงงานนอกระบบกลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้างในจังหวัดนนทบุรีมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคม ความต้องการด้านสิทธิประโยชน์และศักยภาพในการเข้าสู่ระบบประกันสังคม พบว่า กลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 36-40 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา สถานภาพสมรสแล้ว ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้างน้อยกว่า 3 ปี และขับรถสามล้อเครื่องเป็นอาชีพหลัก เช่าขับเป็นรายวันอัตราค่าเช่าต่ำกว่า 200 บาท และการเช่าขับเป็นรายเดือนอัตราค่าเช่าเดือนละ 2,001 บาทขึ้นไป กรณีเป็นรถของตนเองปลดภาระหนี้แล้ว ขับรถสามล้อเครื่องมากกว่าวันละ 12 ชั่วโมง มีรายได้ต่อวันหลังหักค่าใช้จ่ายเหลือประมาณ 101-200 บาท มีความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคมด้านความหมายการประกันสังคม ด้านหลักประกันสังคม ด้านเงื่อนไขการเกิดสิทธิประโยชน์และสิทธิประโยชน์ที่ได้รับในระดับสูง เว้นความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์กรณีตายที่มีความรู้ในระดับต่ำพบว่ามีความต้องการประโยชน์ทดแทนกรณีเจ็บป่วยในระดับสูง มีความสามารถจ่ายเงินสมทบผ่านศูนย์บริการ เมื่อเข้าสู่ระบบประกันสังคม โดยภาพรวมกลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้างมีความรู้และความต้องการต่อการประกันสังคมในระดับสูง จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้และการทำงานอาชีพอื่นกับความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคม พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างนัยสำคัญกับความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคม ด้านสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ

พรเพ็ญ คิ้วสุวรรณศรี³⁵ ได้ศึกษาเรื่องมูลเหตุที่แรงงานนอกระบบไม่เข้าสู่ระบบประกันสังคม : กรณีศึกษาแรงงานนอกระบบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ศึกษาข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงระบบประกันสังคมของแรงงานนอกระบบตามความคิดเห็นของแรงงานนอกระบบ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-45 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระหว่าง 3,001-6,000 บาท มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันสังคมของแรงงานนอกระบบมาตรา 40 อยู่ในระดับพอใจ มีปัจจัยจูงใจเกี่ยวกับการประกันสังคมที่มีผลต่อการไม่สมัครเป็นผู้ประกันตนโดยรวมอยู่ในระดับพอใจ ยกเว้นผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ ที่ไม่มีสิทธิประโยชน์ทดแทนด้านการรักษาพยาบาล กรณีสงเคราะห์ ไม่ได้คุ้มครองถึงบุคคลในครอบครัว สิทธิประโยชน์ที่ได้รับทั้งสามกรณี คือ ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ทูพพลภาพ และ

³⁴ ประณีต นาคคล้าย, “ความรู้และความต้องการต่อการประกันสังคมของแรงงานนอกระบบกลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้างในจังหวัดนนทบุรี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), 116-117.

³⁵ พรเพ็ญ คิ้วสุวรรณศรี, “มูลเหตุที่แรงงานนอกระบบไม่เข้าสู่ระบบประกันสังคม: กรณีศึกษาแรงงานนอกระบบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก,” 62.

เสียชีวิต ของทางเลือกที่ 1 จ่ายเงินสมทบ 100 บาทต่อเดือน (ผู้ประกันตนจ่าย 70 รัฐบาลอุดหนุน 30 บาท) ไม่เป็นที่พอใจ มีระดับความเห็นด้วยมากที่สุดที่มีผลต่อการไม่สมัครเป็นผู้ประกันตน

ธิดารัตน์ ปัญญาดี³⁶ ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานนอกระบบหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการทำงานของแรงงานนอกระบบในพื้นที่หน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง และคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานนอกระบบหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ประกอบอาชีพอิสระอยู่ในพื้นที่หน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 10 คน คือ หาบเร่แผงลอย จำนวน 5 คน และช่างเสริมสวย จำนวน 5 คน ผลการศึกษาสรุปผลได้ดังนี้

ค่าตอบแทนที่ได้รับในการทำงานของผู้ประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยและช่างเสริมสวย มีรายได้ต่อวันมากกว่า 300 บาท มากกว่าค่าแรงขั้นต่ำซึ่งรัฐบาลกำหนดไว้

สภาพแวดล้อมในการทำงาน แรงงานนอกระบบต้องเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยเนื่องจากมลพิษในพื้นที่การทำงาน ทำให้แรงงานนอกระบบมีสุขภาพอนามัยที่ทรุดโทรม แต่ด้วยค่าตอบแทนในการทำงานที่ได้รับสร้างความพึงพอใจ

ด้านความมั่นคงในอาชีพ แรงงานนอกระบบมีความมั่นคงทางด้านรายได้ ประกอบกับการทำงานด้วยใจรักและความชอบส่งผลไม่ แรงงานนอกระบบเหล่านี้มีความสุขในการทำงาน

สัมพันธภาพในครอบครัว แรงงานนอกระบบประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยมีช่วงเวลากิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับแรงงานนั้นพักอาศัยอยู่กับครอบครัวหรือไม่ ถ้าพักอาศัยอยู่กับครอบครัวจะมีเวลาทำกิจกรรมร่วมกันเช่นเดียวกับแรงงานประเภทอื่น ๆ

การเข้าถึงบริการสังคม (การรักษาพยาบาล) พบว่า เมื่อแรงงานมีการเจ็บป่วยเป็นไข้ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยและซื้อยามารับประทานเอง ถ้ามีการเจ็บป่วยมากก็จะไปรักษาที่คลินิก หรือโรงพยาบาลโดยการจ่ายค่ารักษาพยาบาลเป็นเงินสด

แนวโน้มในการประกอบอาชีพในอนาคต แรงงานนอกระบบมีความคาดหวังว่าอนาคตจะมีอาชีพทำงานอิสระต่อไป หรือกลับไปภูมิลำเนาเดิมที่เคยจากมา โดยประกอบอาชีพเกษตรกรรมค้าขาย โดยมีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง

³⁶ ธิดารัตน์ ปัญญาดี, “คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานนอกระบบหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), 72-75.

กนกพร อำไพโชติ³⁷ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการสมัครเป็นผู้ประกันตน ตามโครงการประกันสังคม มาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบจังหวัดปราจีนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่มีผลในการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามโครงการประกันสังคมมาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบ จังหวัดปราจีนบุรี และเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามโครงการประกันสังคมมาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบจังหวัดปราจีนบุรี

ผลการศึกษาพบว่า แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 12-30 ปี มีสภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,000 บาท ขึ้นไป

ปัจจัยที่มีผลต่อการสมัครเป็นผู้ประกันตน ตามโครงการประกันสังคมมาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบจังหวัดปราจีนบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการสมัครเป็นผู้ประกันตน ด้านต่าง ๆ พบว่า ทุกปัจจัย (ด้านประกันสังคมมาตรา 40 ด้านการบริการ, ด้านสิทธิประโยชน์, ด้านความน่าเชื่อถือ) มีระดับปัจจัยที่มีผลต่อการสมัครเป็นผู้ประกันตน ตามโครงการประกันสังคมมาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบจังหวัดปราจีนบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด

ในปัจจัยที่มีผลต่อการสมัครเป็นผู้ประกันตน ตามโครงการประกันสังคมมาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า มีระดับปัจจัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสิทธิประโยชน์ ปัจจัยด้าน อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยด้านประกันสังคมมาตรา 40 ต่างกัน ปัจจัยด้านอายุ อาชีพ รายได้ ที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยด้านการให้บริการต่างกัน ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยด้านสิทธิประโยชน์ต่างกัน และปัจจัยด้านอายุ อาชีพ สถานภาพ รายได้ ที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือต่างกัน

สังวาล สายแวว³⁸ ได้ศึกษาเรื่องสิทธิประโยชน์ประกันสังคมมาตรา 40 ที่มีผลต่อผู้ประกันตนมาตรา 40: กรณีศึกษาสำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ผู้มาใช้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-45 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,000 - 6,000 บาท

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหาร มากเป็นอันดับที่ 1 คือ

³⁷ กนกพร อำไพโชติ, “ปัจจัยที่มีผลต่อการสมัครเป็นผู้ประกันตน ตามโครงการประกันสังคม มาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบจังหวัดปราจีนบุรี,” 79-81.

³⁸ สังวาล สายแวว, “สิทธิประโยชน์ประกันสังคมมาตรา 40 ที่มีผลต่อผู้ประกันตนมาตรา 40: กรณีศึกษาสำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหาร, 36-39.

1) ด้านผลตอบแทน ปัจจัยสำคัญของด้านผลตอบแทน คือ สะดวกต่อการออม รองลงมา คือ ทำให้เกิดความมั่นคงในอนาคต ผลตอบแทนที่คุ้มค่า และเป็นการลงทุนที่ไม่เคยมีที่ไหน

2) ด้านความคุ้มค่า ปัจจัยสำคัญของด้านผลตอบแทน คือ ประกันสังคมมีความมั่นคงและเชื่อถือได้ ลักษณะประกันสังคมมาตรา 40 มีความเสี่ยงน้อย สิทธิประโยชน์ที่ได้รับคุ้มค่ากับการลงทุน ปัญหาสุขภาพทำให้ตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 สิทธิประโยชน์มีทางเลือกที่น่าสนใจ

3) ด้านเทคโนโลยี ปัจจัยสำคัญของด้านผลตอบแทน คือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการบริหารมีความทันสมัย เทคโนโลยีทำให้ทราบสิทธิประโยชน์ประกันสังคม เทคโนโลยีทำให้เข้าถึงงานประกันสังคม เทคโนโลยีช่วยให้สะดวกในการเข้าถึงประกันสังคม และสามารถเพิ่มความรู้ให้กับผู้ประกันตน

4) ด้านประชาสัมพันธ์ ปัจจัยสำคัญของด้านการประชาสัมพันธ์ คือ เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการด้วยความเต็มใจ เจ้าหน้าที่แนะนำข้อมูลได้อย่างละเอียด และเจ้าหน้าที่ออกพื้นที่ประชาสัมพันธ์โดยตรง มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์ทางด้านวิทยุ โทรทัศน์

5) ปัจจัยด้านเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, รายได้, อาชีพ ที่ส่งผลต่อการสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ปัจจัยด้านเพศ, อายุ, อาชีพ ไม่ส่งผลต่อการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหาร แต่พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษา, รายได้ ส่งผลต่อการสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหาร

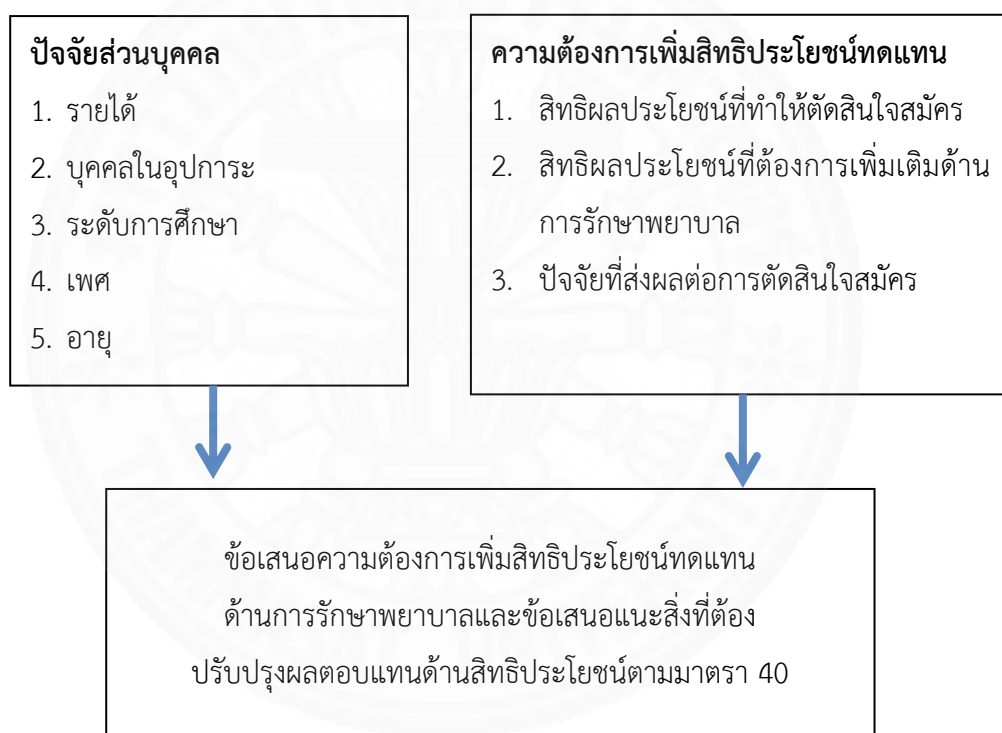
6) ปัจจัยกระตุ้น คือ ด้านเทคโนโลยี ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านผลตอบแทน ด้านความคุ้มค่า พบว่า ปัจจัยกระตุ้นด้านต่าง ๆ ส่งผลต่อการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 นั้น แตกต่างกัน

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ความต้องการของแรงงานนอกระบบที่จะเข้าสู่ระบบประกันสังคมมีปัจจัยหลายด้านด้วยกัน โดยเฉพาะปัจจัยด้านสิทธิประโยชน์ทดแทนที่จะได้รับความคุ้มครอง ปัจจัยด้านการรักษาพยาบาล ปัจจัยด้านความเสี่ยงที่จะได้รับจากการประกอบอาชีพ ซึ่งมีผลต่อความต้องการของแรงงานนอกระบบ มากที่สุด คือ กรณีเจ็บป่วย ซึ่งถือว่ามีผลต่อความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต เพราะเป็นหลักประกันในยามที่ประสบปัญหา อาชีพหาบเร่แผงลอยเป็นอาชีพสร้างรายได้ให้กับตนเอง และสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ จากลักษณะงานที่มีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย เนื่องจากมลพิษในพื้นที่การทำงาน สิทธิประโยชน์จากการประกันสังคมที่รัฐกำหนดให้ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมถึงสภาพความจริงที่เป็นอยู่ของแรงงานนอกระบบ และเป็นอาชีพที่ไม่มีสวัสดิการใด ๆ ตามกฎหมายมารองรับ ซึ่งรัฐควรมีการปรับปรุงด้านสิทธิประโยชน์ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของแรงงานนอกระบบ อย่างเช่น การเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทนด้านการรักษาพยาบาลที่เหมาะสม เพื่อให้สิทธิการคุ้มครองแก่กลุ่มแรงงานนอกระบบหาบเร่แผงลอยกลุ่มนี้ และกระตุ้นให้แรงงานตัดสินใจเข้าสู่ระบบประกันสังคมมากขึ้น อันเป็น

การสร้างหลักประกันในการดำรงชีวิตจากการทำงานให้แก่แรงงานนอกระบบ ที่ยังไม่มีสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์ใดต่อไป

2.9 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทนด้านการรักษาพยาบาล ตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” มีกรอบแนวความคิดในการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ ด้านการรักษาพยาบาล ตามมาตรา 40 ของกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการศึกษา ดังนี้

3.1 วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งการศึกษาออกเป็น

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เพื่อนำมาประกอบการศึกษาให้สมบูรณ์

2. ศึกษาวิจัยภาคสนาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ศึกษากำหนด ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยทั้งเพศหญิงและเพศชาย จำนวน 302 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จากกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอย บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 100 คน

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามด้วยตนเองร่วมกับกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ซึ่งชายของอยู่บนทางเท้าและพื้นที่สาธารณะ ที่มีความยาวประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นเวลา 2 วัน ตั้งแต่ช่วงเวลา 09.00 - 18.00 น. โดยการเดินแจกแบบสอบถามพร้อมให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทดแทน ตามมาตรา 33 (ภาคบังคับ) และมาตรา 40 (ภาคสมัครใจ) แก่กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยทราบในเบื้องต้น ก่อนลงมือสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลจำนวน 100 ชุด คิดเป็นร้อยละ 33 ของกลุ่มประชากร

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาคั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามแบบปลายเปิด และปลายปิด ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอย ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ต่อวัน รายได้ต่อเดือน จำนวนบุตร จำนวนบุคคลในครอบครัว การนำส่งเงินสมทบ สวัสดิการอื่น จำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านเหตุผลในการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ได้แก่ เงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วยและนอนโรงพยาบาล เงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อทุพพลภาพ ได้รับเงินสงเคราะห์บุตร ได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ ความต้องการประเภทประโยชน์ทดแทน ด้านการได้รับสิทธิประโยชน์ทดแทนการรักษาพยาบาล จากประกันสังคมมีคำถาม ทั้งหมด 4 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความต้องการสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มเติมได้แก่ กรณีคลอดลูกกรณีเจ็บป่วยโรคร้ายแรง (ระบุชนิดโรค) กรณีรักษาฟัน กรณีเจ็บป่วยทั่วไป หากได้รับสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มเติม แต่ต้องจ่ายเงินสมทบเพิ่มขึ้น มีคำถามทั้งหมด 5 ข้อ

3.4 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาข้อมูล เอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาและความครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้กับกลุ่มประชากรที่จะศึกษาต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานั้น เมื่อผู้ศึกษาได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 100 ชุด ได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ (Completeness) และความสอดคล้อง (Relevancy) ของคำตอบในแบบสอบถามทุกข้อทุกประเด็น และทุกฉบับนำมาประมวลผล

ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Closed-ended Form) ให้เลือกตอบ 1 ข้อ โดยการให้ความเห็นในระดับตั้งแต่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	คะแนน	5
มาก	คะแนน	4
ปานกลาง	คะแนน	3
น้อย	คะแนน	2
น้อยที่สุด	คะแนน	1

แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Form) แบบสอบถามแบบนี้ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ ผู้ตอบสามารถเขียนตอบหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระด้วยคำพูดของตนเองคล้ายกับข้อสอบแบบอัตนัย

จากนั้นจะทำการประมวลผลคะแนนโดยใช้ข้อมูลเชิงสถิติโดยใช้ข้อมูลเชิงสถิติ และรูปการพรรณนาอภิปรายประกอบการบรรยาย ดังนี้

- $\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ยคำนวณจากประชากรจริงที่ตอบในแต่ละข้อคำถาม
- S.D. หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- % หมายถึง ค่าร้อยละ
- N หมายถึง จำนวนข้อมูล

ผลการวิเคราะห์กำหนดเกณฑ์การวัดเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.6 การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลผลการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งสาระสำคัญจากแบบสอบถามเป็นการนำเสนอข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาในรูปการพรรณนาอภิปรายและใช้ตารางประกอบการบรรยาย โดยใช้ข้อมูลเชิงสถิติประกอบการบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทนด้านการรักษาพยาบาล และปรับปรุงผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ตามมาตรา 40 พร้อมทั้งกระตุ้นให้แรงงานนอกระบบกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มากขึ้น โดยมีระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลอยู่ระหว่างวันที่ 1 - 15 มิถุนายน 2562 และวันที่ 1 ตุลาคม - 5 พฤศจิกายน 2563 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 100 คน โดยการแจกแบบสอบถามพร้อมการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลลงในแบบสอบถาม จำนวน 100 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และศึกษาข้อมูลงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสิทธิประโยชน์ทดแทน ตามมาตรา 40

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนบุตรและสมาชิกในครอบครัว สถานภาพของการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 การได้รับสวัสดิการจากแหล่งอื่น

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบที่มีอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความต้องการสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มเติมของแรงงานนอกระบบที่มีอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 5 ผลวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ตามมาตรา 40

4.1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสิทธิประโยชน์ทดแทน ตามมาตรา 40

ความหมายของผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 40)

ผู้ประกันตนในมาตรา 40 คือ บุคคลที่ไม่ได้เป็นลูกจ้างในบริษัทเอกชนตามมาตรา 33 และไม่เคยสมัครเป็นผู้ประกันตนในมาตรา 39 ผู้ที่จะสมัครประกันสังคมในมาตรา 40 ได้นั้น ต้องเป็น

ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระ หรือแรงงานนอกระบบ มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี แต่ไม่เกิน 60 ปี ผู้สมัครสามารถเลือกสิทธิประโยชน์ได้ 3 ทางเลือก

ทางเลือกในการจ่ายเงินสมทบประกันสังคมมาตรา 40

ทางเลือกในการจ่ายเงินสมทบประกันสังคมมาตรา 40 มี 3 ทางเลือก ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ทางเลือกในการจ่ายเงินสมทบประกันสังคมมาตรา 40

ทางเลือกที่ 1	ทางเลือกที่ 2	ทางเลือกที่ 3
1. ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ 70 บาทต่อเดือน 2. รัฐจ่ายสมทบ 30 บาท 3. รวมเป็นเงินสมทบ 100 บาท	1. ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ 100 บาทต่อเดือน 2. รัฐจ่ายสมทบ 50 บาท 3. รวมเป็นเงินสมทบ 150 บาท	1. ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ 300 บาทต่อเดือน 2. รัฐจ่ายสมทบ 150 บาท 3. รวมเป็นเงินสมทบ 450 บาท
สิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครอง 3 กรณี คือ	สิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครอง 4 กรณี คือ	สิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครอง 5 กรณี คือ
1. กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย 2. กรณีทุพพลภาพ 3. กรณีตาย	1. กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย 2. กรณีทุพพลภาพ 3. กรณีตาย 4. กรณีชราภาพ	1. กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย 2. กรณีทุพพลภาพ 3. กรณีตาย 4. กรณีชราภาพ 5. กรณีสงเคราะห์บุตร

ที่มา: ข้อมูลจาก สำนักงานประกันสังคม, รวบรวมโดยผู้วิจัย

การสมัครและขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40

ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. 2561 และพระราชกฤษฎีกากำหนดคุณสมบัติของบุคคลซึ่งอาจสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. 2561 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม 2561 นั้น

1. คุณสมบัติของผู้สมัคร

2. หลักฐานการสมัคร

2.1 บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นที่ทางราชการออกให้แทนบัตรประจำตัว

ประชาชน

2.2 แบบคำขอสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 (สปส.1-40) กรณีไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้ใช้การประทับลายนิ้วมือแทนการลงชื่อและให้มีผู้รับรองลายมือชื่อจำนวน 2 คน

3. สถานที่ในการสมัคร

3.1 สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ สำนักงานประกันสังคมจังหวัด/สาขาทุกแห่งทั่วประเทศ (ยกเว้นสำนักงานใหญ่ในบริเวณกระทรวงสาธารณสุข)

3.2 อินเทอร์เน็ต www.sso.go.th/section40_regist

4. ช่องทางการชำระเงินสมทบประกันสังคมมาตรา 40

4.1 เคาน์เตอร์บริการ

ตารางที่ 4.2 ช่องทางการชำระเงินสมทบประกันสังคม เคาน์เตอร์บริการ

ชื่อหน่วยบริการ	เงื่อนไขการรับชำระ			ทางเลือก		
	งวดปัจจุบัน	งวดล่วงหน้า 12 งวด	เงินสมทบ เพิ่มเติม (เงินออม)	1	2	3
เทคโก้ โลตัส	√			√	√	√
ธนาคารกรุงไทย	√		√	√	√	√
ธนาคารกรุงศรี	√		√	√	√	√
เคาน์เตอร์เซอร์วิส	√	√	√	√	√	√
ธนาคาร ธกส.	√	√	√	√	√	√
บีกซี	√	√	√	√	√	√
Cen Pay	√	√	√	√	√	
ตู้บุญเติม	√	√		√	√	√

4.2 ทักผ่านบัญชีเงินฝากธนาคารชำระงวดปัจจุบัน ได้ที่

1. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
2. ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
3. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (มหาชน)
4. ธนาคารออมสิน
5. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
6. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

7. ธนาคารธนาชาติ จำกัด (มหาชน)
8. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
9. ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)

4.3 ช่องทางอื่น

ชำระงวดปัจจุบัน งวดล่วงหน้า 12 เดือน และออมเพิ่มไม่เกิน 1,000 บาท/เดือน ได้ที่ไปรษณีย์ (ธนาณัติ) เสียค่าธรรมเนียมตามที่ไปรษณีย์กำหนด

สิทธิประโยชน์ที่ได้รับทางเลือกที่ 1

ตารางที่ 4.3 สิทธิประโยชน์ประกันสังคม มาตรา 40 ทางเลือกที่ 1

สิทธิประโยชน์ประกันสังคม มาตรา 40 ทางเลือกที่ 1 จ่าย 70 บาท/เดือน รัฐสมทบ 30 บาท/เดือน	
ความคุ้มครอง	สิทธิประโยชน์
เจ็บป่วย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผู้ป่วยใน ได้ค่าชดเชยวันละ 300 บาท ▪ ผู้ป่วยนอก <ul style="list-style-type: none"> - กรณีแพทย์สั่งหยุด 3 วันขึ้นไป ได้ค่าชดเชยวันละ 200 บาท (ผู้ป่วยใน-ผู้ป่วยนอกรวมกันไม่เกิน 30 วัน/ปี) - กรณีแพทย์ให้หยุดไม่เกิน 2 วัน และมีใบรับรองแพทย์ ได้ค่าชดเชยครั้งละ 50 บาท (ไม่เกิน 3 ครั้ง/ปี)
ทุพพลภาพ	รับเงินทดแทน 500-1,000 บาท/เดือน เป็นเวลา 15 ปี (จำนวนเงินที่จะได้รับขึ้นอยู่กับระยะเวลาจ่ายเงินสมทบ)
เสียชีวิต	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผู้จัดการศพได้รับค่าทำศพ 20,000 บาท ▪ เงินสงเคราะห์ 3,000 บาท (กรณีจ่ายสมทบมาแล้ว 60 เดือน ก่อนเสียชีวิต)

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม

สิทธิประโยชน์ทางเลือกที่ 2

ตารางที่ 4.4 สิทธิประโยชน์ประกันสังคม มาตรา 40 ทางเลือกที่ 2

สิทธิประโยชน์ประกันสังคม มาตรา 40 ทางเลือกที่ 2 จ่าย 100 บาท/เดือน รัฐสมทบ 50 บาท/เดือน	
ความคุ้มครอง	สิทธิประโยชน์
เจ็บป่วย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผู้ป่วยใน ได้ค่าชดเชยวันละ 300 บาท ▪ ผู้ป่วยนอก <ul style="list-style-type: none"> - กรณีแพทย์สั่งหยุด 3 วันขึ้นไป ได้ค่าชดเชยวันละ 200 บาท (ผู้ป่วยใน-ผู้ป่วยนอกรวมกันไม่เกิน 30 วัน/ปี) - กรณีแพทย์ให้หยุดไม่เกิน 2 วัน และมีใบรับรองแพทย์ ได้ค่าชดเชยครั้งละ 50 บาท (ไม่เกิน 3 ครั้ง/ปี)
ทุพพลภาพ	รับเงินทดแทน 500-1,000 บาท/เดือน เป็นเวลา 15 ปี (จำนวนเงินที่จะได้รับขึ้นอยู่กับระยะเวลาจ่ายเงินสมทบ)
เสียชีวิต	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผู้จัดการศพได้รับค่าทำศพ 20,000 บาท ▪ เงินสงเคราะห์ 3,000 บาท (กรณีจ่ายสมทบมาแล้ว 60 เดือน ก่อนเสียชีวิต)
ชราภาพ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ได้รับเงินบำเหน็จ 50 บาท คูณระยะเวลาที่จ่ายเงินสมทบ พร้อมผลตอบแทนคืนทั้งหมด ▪ ออมเงินเพิ่มได้อีกไม่เกิน 1,000 บาท/เดือน

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม

สิทธิประโยชน์ทางเลือกที่ 3

ตารางที่ 4.5 สิทธิประโยชน์ประกันสังคม มาตรา 40 ทางเลือกที่ 3

สิทธิประโยชน์ประกันสังคม มาตรา 40 ทางเลือกที่ 3 จ่าย 300 บาท/เดือน รัฐสมทบ 150 บาท/เดือน	
ความคุ้มครอง	สิทธิประโยชน์
เจ็บป่วย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผู้ป่วยใน ได้ค่าชดเชยวันละ 300 บาท ▪ ผู้ป่วยนอก <ul style="list-style-type: none"> - กรณีแพทย์สั่งหยุด 3 วันขึ้นไป ได้ค่าชดเชยวันละ 200 บาท (ผู้ป่วยใน-ผู้ป่วยนอกรวมกันไม่เกิน 90 วัน/ปี)
ทุพพลภาพ	รับเงินทดแทน 500-1,000 บาท/เดือน ตลอดชีวิต (จำนวนเงินที่จะได้รับขึ้นอยู่กับระยะเวลาจ่ายเงินสมทบ)
เสียชีวิต	ผู้จัดการศพได้รับค่าทำศพ 40,000 บาท
ชราภาพ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ได้รับเงินบำนาญ 150 บาท คูณระยะเวลาที่จ่ายเงินสมทบพร้อมผลตอบแทนคืนทั้งหมด ▪ รับเพิ่ม 10,000 บาท (กรณีจ่ายเงินสมทบตั้งแต่ 180 เดือนขึ้นไป) ▪ ออมเงินเพิ่มได้อีกไม่เกิน 1,000 บาท/เดือน
สงเคราะห์บุตร	ได้รับเงิน 200 บาท/เดือน ต่อบุตร 1 คน (ใช้สิทธิ์ได้คราวละไม่เกิน 2 คน)

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม

วิธีรับเงินประโยชน์ทดแทน

1. ณ สำนักงานประกันสังคม
2. ไปรษณีย์ (ธนาณัติ)
3. โอนเงินผ่านบัญชีเงินฝากธนาคาร

ตารางที่ 4.6 สรุปสิทธิประโยชน์ประกันสังคม มาตรา 40 ฉบับปรับปรุงใหม่ สิทธิประโยชน์และเงื่อนไขการเกิดสิทธิขอรับประโยชน์ทดแทน มาตรา 40

1. กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเงื่อนไขการเกิดสิทธิ	
ทางเลือกที่ 1 และ 2	ทางเลือกที่ 3
<p>ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้</p> <p>(1) นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลตั้งแต่ 1 วันขึ้นไป วันละ 300 บาท</p> <p>(2) ไม่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล แต่มีใบรับรองแพทย์ให้หยุดพักรักษาตัวตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป วันละ 200 บาท</p> <p>(3) ไปพบแพทย์ (ผู้ป่วยนอก) และแพทย์ไม่มีความเห็นให้หยุดพักรักษาตัว หรือ ให้หยุดพักรักษาตัวไม่เกิน 2 วัน (มีใบรับรองแพทย์มาแสดง) ครั้งละ 50 บาท ไม่เกิน 3 ครั้ง ต่อปี</p> <p>*ภายใน 1 ปี ได้รับสิทธิตาม (1) และ (2) รวมกันไม่เกิน 30 วันต่อปี</p>	<p>ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้</p> <p>(1) นอนพักรักษาในโรงพยาบาลตั้งแต่ 1 วันขึ้นไป ได้รับวันละ 300 บาท</p> <p>(2) ไม่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล แต่มีใบรับรองแพทย์ให้หยุดพักรักษาตัวตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป วันละ 200 บาท</p> <p>*ภายใน 1 ปี รับสิทธิตาม (1) และ (2) รวมกันไม่เกิน 90 วัน</p> <p>หมายเหตุ: สิทธิการรักษาใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพ/บัตรทอง (สปสช.) หรือสิทธิเดิมที่มีอยู่</p>
<p>2. กรณีทุพพลภาพเงื่อนไขการเกิดสิทธิ</p> <p>จ่ายเงินสมทบมาแล้ว 6 เดือนใน 10 เดือน ก่อนเดือนทุพพลภาพ ได้รับ 500 บาท</p> <p>จ่ายเงินสมทบมาแล้ว 12 เดือนใน 20 เดือน ก่อนเดือนทุพพลภาพ ได้รับ 650 บาท</p> <p>จ่ายเงินสมทบมาแล้ว 24 เดือนใน 40 เดือน ก่อนเดือนทุพพลภาพ ได้รับ 800 บาท</p> <p>จ่ายเงินสมทบมาแล้ว 36 เดือนใน 60 เดือน ก่อนเดือนทุพพลภาพ ได้รับ 1,000 บาท</p>	
ทางเลือกที่ 1 และทางเลือกที่ 2	ทางเลือกที่ 3
<p>ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ต่อเดือน เป็นระยะเวลา 15 ปี</p> <p>*เสียชีวิตระหว่างรับเงินทดแทนการขาดรายได้กรณีทุพพลภาพ ได้รับเงินค่าทำศพ 20,000 บาท</p>	<p>ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ต่อเดือนตลอดชีวิต</p> <p>*เสียชีวิตระหว่างรับเงินทดแทนการขาดรายได้กรณีทุพพลภาพ ได้รับเงินค่าทำศพ 40,000 บาท</p>

ตารางที่ 4.6 สรุปสิทธิประโยชน์ประกันสังคม มาตรา 40 ฉบับปรับปรุงใหม่ สิทธิประโยชน์และเงื่อนไขการเกิดสิทธิขอรับประโยชน์ทดแทน มาตรา 40 (ต่อ)

3. กรณีตายเงื่อนไขการเกิดสิทธิ		
จ่ายเงินสมทบไม่น้อยกว่า 6 ใน 12 เดือน ก่อนเดือนที่ตาย ยกเว้น กรณีตายเพราะอุบัติเหตุ หากจ่ายเงินสมทบไม่ครบ 6 ใน 12 เดือน แต่มีการจ่ายเงินสมทบ 1 ใน 6 เดือน ก่อนเดือนที่ตาย		
ทางเลือกที่ 1 และทางเลือกที่ 2		ทางเลือกที่ 3
ได้รับเงินค่าทำศพ 20,000 บาท ก่อนเดือนที่ตาย จ่ายให้กับผู้จัดการศพ ได้รับเงินสงเคราะห์กรณีตาย 3,000 บาท หากจ่ายเงินสมทบไม่น้อยกว่า 60 เดือน ก่อนเดือนที่ตาย		ได้รับเงินค่าทำศพ 40,000 บาท ก่อนเดือนที่ตาย จ่ายให้กับผู้จัดการศพ
4. กรณีชราภาพเงื่อนไขการเกิดสิทธิ		
เมื่ออายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ และสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน		
ทางเลือกที่ 1	ทางเลือกที่ 2	ทางเลือกที่ 3
- ไม่คุ้มครอง-	ได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ (เงินสมทบ 50 บาท คูณ จำนวนเดือนที่จ่ายเงินสมทบ บวกเงินออมเพิ่ม) พร้อมผลประโยชน์ตอบแทน รายปีตามที่สำนักงาน ประกันสังคมกำหนด	ได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ (เงินสมทบ 15 บาท คูณ จำนวนเดือนที่จ่ายเงินสมทบ บวก เงินออมเพิ่ม) พร้อมผลประโยชน์ ตอบแทนรายปีตามที่สำนักงาน ประกันสังคมกำหนด *ผู้ประกันตนทางเลือกที่ 2 และทางเลือกที่ 3 สามารถจ่ายเงินสมทบ เพิ่มเติม (ออมเพิ่ม) ได้ไม่เกิน 1,000 บาท ต่อเดือน
5. กรณีสงเคราะห์บุตรเงื่อนไขการเกิดสิทธิ		
จ่ายเงินสมทบไม่น้อยกว่า 24 ใน 36 เดือน ก่อนเดือนที่มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทน *ขณะรับเงินสงเคราะห์บุตร ต้องจ่ายเงินสมทบทุกเดือน		
ทางเลือกที่ 1 และทางเลือกที่ 2		ทางเลือกที่ 3
- ไม่คุ้มครอง-		ได้รับเงินสงเคราะห์บุตรรายเดือน คนละ 200 บาท คราวละไม่เกิน 2 คน บุตรอายุตั้งแต่แรกเกิดแต่ไม่เกิน 6 ปี บริบูรณ์

สรุปผลการวิเคราะห์จากการศึกษาข้อมูลสิทธิประโยชน์ทดแทนตามมาตรา 40 พบว่า ผู้ประกันตนจะมีสิทธิได้รับเงินทดแทนใน 5 กรณี คือ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยกรณีทุพพลภาพ กรณีตายกรณีชราภาพ และกรณีสงเคราะห์บุตรซึ่งลักษณะของการได้ประโยชน์ คือการได้รับเงินทดแทนตามอัตราและเงื่อนไขที่กำหนด และตามประเภทของการประกันตนตามมาตรา 40 ซึ่งมีความแตกต่างกัน และนอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า กรณีผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ไม่มีสิทธิในด้านการรักษาพยาบาล มีเพียงการได้รับสิทธิจากสิทธิหลักประกันสุขภาพหรือบัตรทองจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเท่านั้น ซึ่งเงินทดแทนมีความแตกต่างจากค่ารักษาพยาบาลตามความหมายที่ได้ให้ไว้ในบทที่ 2 ไว้ว่าหมายถึง การรักษาคนที่รู้สึกไม่สบายเพราะความเจ็บไข้ ความเจ็บป่วย ความบกพร่อง หรือความผิดปกติทางจิตและแพทย์เห็นว่าจำเป็นต้องรักษา ให้กลับสู่สภาพปกติ มิฉะนั้นจะเกิดอันตรายต่อสุขภาพของผู้ป่วย และพบว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่จะอพยพจากถิ่นฐานเพื่อมาทำมาหากินต่างถิ่น ทำให้การใช้สิทธิบัตรทองอาจจะไม่สามารถใช้ได้บางกรณี ทำให้แรงงานนอกระบบต้องไปรักษาตัวในคลินิก หรือทนต่อการเจ็บไข้ได้ป่วย ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้แรงงานนอกระบบไม่สนใจในการสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 เท่าที่ควร

ผู้สมัครมีทางเลือกในการจ่ายเงินสมทบประกันสังคมมาตรา 40 มี 3 ทางเลือก คือ ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ 70 บาทต่อเดือน 100 บาทต่อเดือน และ 300 บาทต่อเดือน ซึ่งสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานที่จะได้รับจากการจ่ายเงินสมทบที่แตกต่างกัน ก็จะได้รับแตกต่างกันไปตามลำดับ

คุณสมบัติของผู้สมัคร ต้องมีสัญชาติไทย หรือชนกลุ่มน้อยที่มีเลขประจำตัวหลัก เป็นเลข 6 หรือ 7 หรือบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว และมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 และไม่เกิน 65 ปีบริบูรณ์ ไม่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 และมาตรา 39 ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นสมาชิกเงินกองทุนที่กำหนดไว้ และไม่เป็นผู้พิการตามข้อกำหนด

ช่องทางและสถานที่สมัครสามารถดำเนินการได้ทั้งในแบบ ออฟไลน์ และออนไลน์ โดยระบบออนไลน์ สามารถสมัครได้ที่สำนักงานประกันสังคมทุกแห่งทั่วประเทศ หรือสมัครผ่านทางอินเทอร์เน็ต ช่องทางการชำระเงินสมทบประกันสังคมมาตรา 40 ผู้สมัครสามารถชำระเงินผ่านเคาน์เตอร์บริการตามที่กำหนด 8 แห่ง หรือสามารถกำหนดให้หักเงินผ่านบัญชีผ่านธนาคาร 9 แห่ง

สิทธิประโยชน์ที่ได้รับ เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดและตามประเภทการส่งเงินสมทบ ซึ่งแตกต่างกันไป และมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน

4.2 ผลการวิเคราะห์ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนบุตรและสมาชิกในครอบครัว สถานภาพของการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 การได้รับสวัสดิการจากแหล่งอื่น

ตารางที่ 4.7 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	64	64
หญิง	36	36
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.7 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 64 และเป็นเพศหญิง จำนวน 36 คิดเป็นร้อยละ 36

ตารางที่ 4.8 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	13	13
20-30 ปี	20	20
31-40 ปี	35	35
41 ปี ขึ้นไป	32	32
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 31-40 ปี มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35 โดยมีอายุเฉลี่ย 31.25 ปี อายุน้อยที่สุด คือ 17 ปี และอายุมากที่สุด 61 ปี

ตารางที่ 4.9 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	2	2
ภาคเหนือ	13	13
ภาคกลาง ยกเว้นกรุงเทพฯ	15	15
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	55	55
ภาคใต้	15	15
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนามาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 55 และรองลงมา มาจากภาคกลาง ยกเว้นกรุงเทพฯ และภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 15

ตารางที่ 4.10 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษาที่ 6 หรือต่ำกว่า	32	32
มัธยมศึกษาที่ 1-6 หรือเทียบเท่า	44	44
ปริญญาตรี	24	24
สูงกว่าปริญญาตรี	ไม่มี	ไม่มี
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่ 1-6 หรือเทียบเท่า จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44 และรองลงมาคือ ประถมศึกษาที่ 6 หรือต่ำกว่า จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32 และพบว่าไม่มีผู้จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ 4.11 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	15	15
สมรส อยู่ด้วยกัน	25	25
สมรส แยกกันอยู่	34	34
หย่าร้าง	11	11
หม้าย	15	15
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่สมรส แต่แยกกันอยู่จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34 และน้อยที่สุดคือหย่าร้าง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11

ตารางที่ 4.12 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามรายได้โดยเฉลี่ยต่อวัน

รายได้โดยเฉลี่ยต่อวัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 300 บาท	24	24
300-500 บาท	45	45
500-1,000 บาท	31	31
1,000 บาทขึ้นไป	0	0
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 300-500 บาท มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45 และพบว่าไม่มีผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 1,000 บาทขึ้นไป

ตารางที่ 4.13 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000	24	24
10,000-15,000	45	45
15,000-20,000	31	31
20,000 ขึ้นไป	0	0
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-15,000 บาท มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31

ตารางที่ 4.14 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามจำนวนบุตร

จำนวนบุตร (คน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มี	13	13
1	12	12
2	28	28
3	45	45
มากกว่า 3	2	2
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่มีบุตร 3 คน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาคือ มีบุตร 2 คน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28 และมีบุตรมากกว่า 3 คน ร้อยละ 2

ตารางที่ 4.15 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามจำนวนคนในครอบครัว

จำนวนคนในครอบครัว (คน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	0	0
2	5	5
3	35	35
4	53	53
มากกว่า 4 คน	7	7
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่มีจำนวนคนในครอบครัว 4 คน จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 53 รองลงมา คือ มีจำนวนคนในครอบครัว 3 คน จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35

ตารางที่ 4.16 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามการสมัครเป็นผู้ประกันตน

การสมัครเป็นผู้ประกันตนตาม มาตรา 40	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สมัครแล้ว	43	43
ยังไม่ได้สมัคร	57	57
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่ยังไม่ได้สมัครเป็นผู้ประกันตนตาม มาตรา 40 จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 57 และสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 แล้ว จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43

ตารางที่ 4.17 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามการจ่ายเงินสมทบ

การจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนต่อเดือน (กรณีสมัครแล้ว)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
100 บาทต่อเดือน	12	28
150 บาทต่อเดือน	28	65
450 บาทต่อเดือน	3	7
รวม	43	100

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ที่สมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 แล้ว เลือกการสมทบเข้ากองทุนต่อเดือน 150 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 65 และรองลงมาคือ สมทบเข้ากองทุนต่อเดือน 100 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 28

ตารางที่ 4.18 จำนวนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์หน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามแหล่งสวัสดิการ

ท่านมีสวัสดิการแหล่งอื่นหรือไม่นอกจากบัตรทอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	35	35
ไม่มี	75	75
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.18 พบว่า แรงงานนอกระบบที่มีอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่ไม่มีสวัสดิการจากแหล่งอื่นนอกจากบัตรทอง จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 75 และมีแหล่งสวัสดิการ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35

4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบที่มีอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 4.19 เหตุผลในการสมัครเป็นผู้ประกันตนเพราะประโยชน์ทดแทนและสิทธิประโยชน์จากประกันตนด้านใด

(n=100)

ที่	เหตุผลในการสมัครเป็นผู้ประกันตน เพราะประโยชน์ทดแทนและสิทธิประโยชน์ จากการประกันตนด้านใด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	เงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วยและนอน โรงพยาบาล	3.85	1.0235	มาก
2	เงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อทุพพลภาพ	3.76	0.8499	มาก
3	ได้รับเงินสงเคราะห์บุตร	3.61	0.9685	มาก
4	ได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ	3.52	1.0245	มาก

จากตารางที่ 4.19 พบว่า โดยภาพรวมการตัดสินใจหากผู้สัมภาษณ์สนใจจะสมัครเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2542 มาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบ หาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก พบว่าผู้สัมภาษณ์จะตัดสินใจสมัครด้วยเหตุผลเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยดังนี้ด้านการได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วยและนอนโรงพยาบาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 (S.D.= 0.8499) ด้านการได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อทุพพลภาพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 (S.D.=1.0235) ด้านการได้รับเงินเงินสงเคราะห์บุตร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 (S.D.=0.9685) และรับเงินบำเหน็จชราภาพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 (S.D.=1.0245) ตามลำดับ

4.4 ผลการวิเคราะห์ความต้องการสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มเติม

ตารางที่ 4.20 ความต้องการสิทธิประโยชน์ด้านรักษาพยาบาลเพิ่มเติม

(n=100)

ที่	ความต้องการสิทธิประโยชน์ ด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มเติม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	กรณีคลอดลูก	3.44	1.2595	ปานกลาง
2	กรณีเจ็บป่วยโรคร้ายแรง (ระบุชนิดโรค)	3.79	1.1687	มาก
3	กรณีรักษาฟัน	2.81	1.5146	ปานกลาง
4	กรณีเจ็บป่วยทั่วไป	4.39	0.7450	มาก
5	หากได้รับสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาล เพิ่มเติมแต่ต้องการเงินสมทบเพิ่มขึ้น	2.87	1.4188	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.20 พบว่า โดยภาพรวมจากผู้สัมภาษณ์หาเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ด้านความต้องการสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มเติมอยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก พบว่าผู้สัมภาษณ์มีความต้องการสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มเติมเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยดังนี้ ต้องการการรักษาพยาบาล กรณีเจ็บป่วยทั่วไปมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 (S.D.= 0.7450) กรณีเจ็บป่วยโรคร้ายแรง (ระบุชนิดโรค) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 (S.D.=1.1687) กรณีคลอดลูกมีค่าเฉลี่ย 3.44 (S.D.=1.2595) กรณีรักษาฟันค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 (S.D.=1.5146) และมีความเห็นว่าหากได้รับสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มเติมแต่ต้องการเงินสมทบเพิ่มขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 (S.D.=1.4188) ตามลำดับ

4.5 ผลวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ ตามมาตรา 40 ด้านการรักษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ตามมาตรา 40 ด้านการรักษาพยาบาล พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า นอกจากเงินทดแทนกรณีเจ็บป่วยที่ได้รับจากการสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 แล้ว หากจะมีการเพิ่มเติมค่ารักษาพยาบาลกรณีเจ็บป่วย จะเป็นการดีต่อผู้สมัครและเป็นการช่วยเหลือผู้สมัคร ทั้งมีผลต่อการตัดสินใจในการสมัครเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้แล้ว พบว่า ผู้สมัครเห็นว่าหากให้มีการเพิ่มเงินสมทบรายเดือนอีกเล็กน้อยแต่ทำให้ผู้สมัครได้รับสิทธิด้านการรักษาพยาบาล ผู้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า ยินดีที่จะจ่ายเงินสมทบเพิ่มเติม และจากการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ต้องการสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลมากที่สุด รองลงมาคือ ทูพลภาพ และลำดับที่สามคือ สวัสดิการเมื่อชราภาพ

สำหรับสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาล นั้นมีความต้องการเป็นอันดับหนึ่ง เพราะปัญหาด้านสุขภาพเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดปัญหาต่อการทำงานและยังส่งผลกระทบต่อสถานะทางครอบครัว ทำให้ครอบครัวลำบาก ซึ่งหมายถึงบุตรที่อยู่ในขอบความรับผิดชอบ ก็ได้รับผลกระทบไม่ว่าจะเป็น การศึกษา ความเป็นอยู่ ประกอบกันการเข้าถึงสวัสดิการการรักษาต้องใช้งเงินมาก ถึงแม้จะมีบัตรทอง หรือ 30 บาท รักษาทุกโรค แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 70 ก็ยังต้องจ่ายเงินเพิ่มหรือจ่ายเงินเองจากการ ต้องการรักษาพยาบาล

สิทธิประโยชน์ด้านทูพลภาพ ก็ยังมีสิทธิประโยชน์เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและไม่เป็นภาระแก่คนในครอบครัวมากนัก และพอจะสามารถช่วยเหลือตนเองได้

รวมทั้งสิทธิประโยชน์ในยามชราภาพ ร้อยละ 72 เห็นว่าต้องการมีสวัสดิการในยามชราภาพ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการด้านทูพลภาพคือ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและไม่อยากเป็นภาระแก่ลูกหลาน และพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้

และจากการสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 65 เล็งเห็นประโยชน์ของการประกันตนมากขึ้น แต่ก็ไม่มั่นใจเกี่ยวกับความรวดเร็วหรือผลตอบแทนด้านอื่น แต่ก็มีบางส่วนคิดว่ายังไม่สามารถส่งเงินเพื่อเข้าเป็นผู้ประกันตนได้ เนื่องจากรายได้มีไม่เพียงพอ และเห็นว่าการประกันตนมีประโยชน์และสามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ แต่ก็ยังต้องการสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นและต้องการให้รัฐช่วยเหลือมากขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะ กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ด้านการรักษาพยาบาล และปรับปรุงผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ตามมาตรา 40 พร้อมทั้งกระตุ้นให้แรงงานนอกระบบ กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มากขึ้น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อวัน รายได้ต่อเดือน ภูมิลำเนา จำนวนบุตร และขนาดครอบครัว โดยการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นแรงงานนอกระบบ ตามมาตรา 40 ของพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้า มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน 100 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้แบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และจากการศึกษาจากเอกสารข้อมูล งานวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยมีระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลอยู่ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม - 15 มิถุนายน 2562 และวันที่ 1 ตุลาคม-5 พฤศจิกายน 2563 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 100 คน ซึ่งผลวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาข้อมูลสิทธิประโยชน์ทดแทนตามมาตรา 40 จากเอกสารข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มีสิทธิได้รับเงินทดแทนใน 5 กรณี คือ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีชราภาพ และกรณีสงเคราะห์บุตร และมีทางเลือกในการสมทบเงิน 3 ทางเลือก คือ ผู้ประกันตนส่งเงินสมทบ 70 บาทต่อเดือน 100 บาทต่อเดือน และ 300 บาทต่อเดือน คุณสมบัติของผู้สมัครต้องเป็นคนไทยหรือชนกลุ่มน้อยหรือบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด อายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี และไม่เกิน 65 ปีบริบูรณ์ ช่องทางการสมัครสามารถสมัครได้ที่สำนักงานประกันสังคมทุกแห่งในประเทศไทยหรือทางอินเทอร์เน็ต และการส่งเงินสมทบสามารถชำระผ่านเคาน์เตอร์ตามที่กำหนด หรือหักผ่านบัญชี ทั้งนี้ สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่ผู้ประกันตนจะได้รับต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด แตกต่างกันตามระยะเวลาการส่งเงิน ประเภทการส่งเงิน

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ตามมาตรา 40 กรณีศึกษา เฉพาะกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัด นครปฐม จำนวน 100 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุในช่วง 31-40 ปี โดยมีอายุเฉลี่ยประมาณ 31.25 ปี ภูมิลำเนาส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่ 1-6 หรือเทียบเท่า สถานภาพส่วนใหญ่สมรสแต่แยกกันอยู่รายได้โดยเฉลี่ยต่อวัน 300-500 บาท รายได้ โดยเฉลี่ยต่อเดือน 10,000-15,000 บาท ส่วนใหญ่มีจำนวนบุตร 3 คน และมีจำนวนคนในครอบครัว 4 คน ส่วนใหญ่ยังไม่สมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ถึงร้อยละ 65 สำหรับผู้ที่สมัครแล้วเลือก การจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน 100 บาทต่อเดือน และพบว่าส่วนใหญ่ไม่มีสวัสดิการแหล่งอื่น (ไม่รวม บัตรทอง)

2. ระดับการตัดสินใจด้านสิทธิประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตน ตามพระราชบัญญัติ ประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 40 ที่มีส่งผลต่อการตัดสินใจสมัครของผู้ประกันตน

จากผลการศึกษาผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่าเงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วยและ นอนโรงพยาบาล เป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้สมัครตัดสินใจสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มากที่สุด และพบว่า เงินทดแทนการรับเงินบำเหน็จชราภาพเป็นสิทธิประโยชน์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความสนใจ น้อยที่สุด ในการใช้เป็นเหตุผลในการตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตน

3. ระดับความต้องการด้านความต้องการสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาล เพิ่มเติม

จากผลการศึกษา พบว่าผู้สัมภาษณ์หาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบล ศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีความต้องการด้านความต้องการสิทธิประโยชน์ด้าน การรักษาพยาบาลเพิ่มเติมอยู่ในระดับมาก ต้องการด้านรักษาพยาบาลกรณีเจ็บป่วยทั่วไปและ รongลงมาคือ กรณีเจ็บป่วยโรคร้ายแรง (ระบุชนิดโรค) และกรณีรักษาฟันมีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด และพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นปานกลางว่า หากได้รับสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาล เพิ่มเติมแต่ต้องการเงินสมทบเพิ่มขึ้น

4. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ตามมาตรา 40 ด้าน การรักษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ตามมาตรา 40 ด้านการรักษาพยาบาล พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าหากมีการเพิ่มเติมค่ารักษาพยาบาลกรณี เจ็บป่วยให้ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 จะทำให้มีผู้สนใจสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 เพิ่มขึ้น ทั้งมีผลต่อการตัดสินใจในการสมัครเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้แล้ว พบว่า ผู้สมัครเห็นว่าอยากให้มีการเพิ่ม

5.2 อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษาความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ส่วนใหญ่กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล เป็นเพศชาย และมีภูมิลำเนาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้ ส่วนใหญ่สมรสแต่แยกกันอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นเหตุผล เรื่องการประกอบอาชีพทำให้จึงมีการแยกกันอยู่ และมีบุตรและมีคนในครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบดูแล แต่จากผลการศึกษา พบว่า ผู้สัมภาษณ์ที่สมัครเข้าร่วมเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ยังน้อยไม่ถึงครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งอาจมีความสอดคล้องกับรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งพบว่ารายได้ต่อวันและต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามค่อนข้างต่ำ อาจเป็นสาเหตุในการที่ยังไม่ตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 เพราะเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่าย และนอกจากนี้ยังพบว่า สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 แล้ว เลือกส่งเงินในแบบที่ 2 คือ สมทบเดือนละ 100 บาทต่อเดือน ซึ่งการคุ้มครองดังกล่าว ไม่มีเงินทดแทนกรณีสงเคราะห์บุตร มีเพียงการดูแลผู้ประกันตนกรณีเจ็บป่วย ทูพพลภาพ เสียชีวิต และชราภาพเท่านั้น

2. ในด้านสิทธิประโยชน์ทดแทนที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามจะตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 พบว่าสิทธิประโยชน์เงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วยและนอนโรงพยาบาล เป็นสิทธิประโยชน์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความสนใจในระดับมากที่สุดที่จะทำให้ตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ประกันตนให้ความสำคัญกับด้านสุขภาพ และการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย และในส่วนที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสนใจน้อยที่สุด คือ เงินทดแทนการรับเงินบำเหน็จชราภาพ ซึ่งจากผลการตอบแบบสอบถาม มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพและการรักษาพยาบาลมากกว่าเงินทดแทนในกรณีอื่น ๆ

3. ผลการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการเพิ่มเติมด้านการรักษาพยาบาลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับปานกลางในการเพิ่มเงินสมทบเล็กน้อย และจะทำให้ผู้สมัครได้รับสิทธิด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น และจากผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการการรักษาพยาบาลในด้านการรักษาพยาบาล กรณีเจ็บป่วยทั่วไป และรองลงมา คือกรณีเจ็บป่วยโรคร้ายแรง (ระบุชนิดโรค) ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการรักษาความเจ็บป่วยทั่วไปและโรคร้ายแรง แสดงให้เห็นถึงความไม่เพียงพอของสิทธิประโยชน์จากบัตรทอง และผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการเพิ่มเติมในด้านดังกล่าว แต่ทั้งนี้ การรักษา

พยาบาลกรณีคลอดบุตร มีความสนใจน้อยที่สุด เพราะส่วนใหญ่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามสมรสและมีบุตรแล้วเป็นส่วนใหญ่

4. ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดลมีความสนใจในการเพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาล และหากได้สิทธิดังกล่าวเพิ่มขึ้น อาจส่งผลให้กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอย ตัดสินใจในการสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 เพิ่มขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผลและการอภิปรายผลการศึกษา “ความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทนตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” ที่พบว่า

1. แร้งงานนอกระบบ กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยดังกล่าว ภูมิลำเนาส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นผู้มีรายได้ต่อวันและต่อเดือนค่อนข้างน้อย จึงยังไม่ตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตน ตามมาตรา 40 และไม่มีสวัสดิการแหล่งอื่น นอกจากบัตรทอง

2. ให้ความสำคัญเรื่องสุขภาพและการรักษาพยาบาลมากกว่าเงินทดแทนในกรณีอื่น ๆ โดยมีความต้องการด้านการรักษาพยาบาล ทั้งกรณีเจ็บป่วยทั่วไปและกรณีเจ็บป่วยด้วยโรคร้ายแรง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่สะดวกและเพียงพอของการใช้สิทธิประโยชน์จากบัตรทอง

3. มีความสนใจและอยากให้มีการเพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาล โดยเสนอแนะ ให้มีการปรับปรุงผลตอบแทนสิทธิประโยชน์ ตามมาตรา 40 กรณีเจ็บป่วย ให้มีการรักษาพยาบาลแก่ผู้ประกันตนด้วยนั้น

ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงแรงงาน และสำนักงานประกันสังคม ซึ่งมีภารกิจและเกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกันสังคม ตามมาตรา 40 ควรนำไปปรับแนวนโยบายและการบริหารการประกันสังคมของหน่วยงานต่อไป โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. แนวนโยบาย

1.1 รัฐบาลควรนำประเด็นดังกล่าวมากำหนดเป็นนโยบาย มอบหมายให้กระทรวงแรงงาน โดยสำนักงานประกันสังคมซึ่งมีภารกิจในการดูแลแรงงานทั่วประเทศ เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบ ในการศึกษา แก้ไข หรือปรับปรุงกฎหมายการประกันสังคม ตามมาตรา 40 ที่เป็นอุปสรรคต่อการกำหนดสิทธิประโยชน์ทดแทน กรณีเจ็บป่วย ให้แรงงานนอกระบบมีค่ารักษาพยาบาล และกรณีอื่น ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แรงงานนอกระบบ มีหลักประกันในการดำรงชีวิตจากการทำงาน ตามมาตรา 40 ที่เหมาะสมเป็นธรรม และสอดคล้องกับความต้องการของแรงงานนอก

ระบบ รวมทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาความไม่เพียงพอของสิทธิประโยชน์จากบัตรทอง และอุปสรรคจากการใช้สิทธิ บัตรทองรักษาพยาบาลนอกเขตโรงพยาบาลที่มีสิทธิของกลุ่มแรงงานนอกระบบที่อพยพย้ายถิ่นฐาน มาทำงานในต่างเมือง เช่น กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ซึ่งส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น

1.2 กระทรวงแรงงาน โดยสำนักงานประกันสังคม ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิการรักษาพยาบาลที่แรงงานนอกระบบได้รับจากบัตรประกันสุขภาพ (บัตรทอง) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ว่ามีสิทธิได้รับขั้นพื้นฐานอย่างไร และส่วนใดที่แรงงานนอกระบบยังขาดและต้องการเพิ่มเติม และศึกษาความเป็นไปได้ในการเพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลให้กับกลุ่มแรงงานนอกระบบเพิ่มขึ้น

1.3 กระทรวงแรงงาน โดยสำนักงานประกันสังคม ควรแก้ไข หรือปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้ภาครัฐร่วมจ่ายเงินสมทบเพิ่มขึ้น เนื่องจากแรงงานนอกระบบ กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอย มีรายได้ ต่ำวัน และต่อเดือนค่อนข้างน้อย อันเป็นการกระตุ้นให้แรงงานนอกระบบ จำนวนกว่า 17 ล้านคน ที่ยังไม่สมัครเข้าเป็นผู้ประกันตน สนใจสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตน ตามมาตรา 40 เพิ่มขึ้น

1.4 การจัดตั้ง กองทุนบำเหน็จ บำนาญ ชราภาพ โดยกำหนดให้ครอบคลุมแรงงานนอกระบบทุกกลุ่ม กระทรวงแรงงาน โดยสำนักงานประกันสังคม และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลัก โดยส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบเข้าสู่การออม (Saving) สินเชื่อ (Credit) หรือการประกันภัยในชีวิตที่มีการส่งเบี้ยประกันนั้นให้แรงงานเป็นผู้กำหนดอัตราการเก็บ ต่อเดือนของแรงงานด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความยินยอม และรัฐจะต้องคอยสนับสนุน และส่งเสริมสร้างความเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรม หรือจัดตั้งกองทุนประกันสังคมสำหรับแรงงานนอกระบบของทุกกลุ่มอาชีพ และจำแนกตามกลุ่มอาชีพ รายได้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและรายได้ของแต่ละกลุ่มอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำ

2. การบริหารการประกันสังคม

การบริหารการประกันสังคม (ภาคสมัครใจ) ตามมาตรา 40 ของกระทรวงแรงงาน โดยสำนักงานประกันสังคม ควรยึดหลักการสร้างเครือข่ายทางนโยบายร่วมกันของภาครัฐ (Policy network) และการบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย (Network governance) เช่น เครือข่ายทางสังคมของแรงงานนอกระบบ หรือเครือข่ายทางสังคมในรูปแบบแอปพลิเคชัน เป็นต้น เพื่อให้แรงงานนอกระบบเข้าถึงระบบประกันสังคมอย่างทั่วถึงได้รับการคุ้มครองและมีคุณภาพชีวิต ที่เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2.1 บทบาทของหน่วยงาน

2.1.1 สำนักงานประกันสังคม ควรสร้างเครือข่ายทางสังคมของแรงงานนอกระบบ อย่างเป็นรูปธรรมให้ชัดเจน โดยให้การสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดเครือข่ายของแต่ละกลุ่มเอง

2.1.2 สำนักงานประกันสังคม ควรสร้างเครือข่ายทางสังคมในรูปแบบ แอปพลิเคชัน เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน รวมถึงการมีไว้เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ดำเนินกิจกรรม และขับเคลื่อนเครือข่ายทางสังคมไปด้วยกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและผลประโยชน์ของแรงงานนอกระบบ

2.1.3 สำนักงานประกันสังคม ควรสร้างนวัตกรรมในการเก็บข้อมูลแรงงานทั้งระบบ อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำข้อมูลที่ได้เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบทั้งหมดอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

2.1.4 สำนักงานประกันสังคม ควรต้องจัดเตรียมบุคลากร แผนงาน โครงการงบประมาณ และระบบเทคโนโลยีที่รองรับฐานข้อมูลที่จะนำเข้าอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องประชาสัมพันธ์ให้แรงงานนอกระบบทุกคนต้องส่งข้อมูลให้แก่ภาครัฐไม่ว่าจะเป็นการเดินทางมาให้ข้อมูลด้วยตนเอง หรือส่งข้อมูลโดยทางอินเทอร์เน็ต หรือใช้เทคโนโลยีอื่น ๆ อาจจะเป็นแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่อให้สะดวกต่อการยื่นข้อมูล โดยจะต้องกำชับให้แรงงานนอกระบบต้องส่งข้อมูลที่เป็นจริง ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของสกุลแรงงาน
2. อายุ เพศ การศึกษา
3. เป็นแรงงานในสถานที่ใด หรือประกอบอาชีพอะไรบ้าง มีกี่อาชีพ
4. รายได้
5. ความต้องการพัฒนาด้านใด

ฯลฯ

โดยแรงงานนอกระบบสามารถเข้ามาปรับปรุงข้อมูลเกี่ยวกับตนเองได้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน หากมีการเปลี่ยนแปลงการทำงาน รายได้ ชื่อสกุล หรืออื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการจัดสวัสดิการ โดยต้องให้กฎหมายบังคับหากไม่มีการรายงานข้อมูลอาจจะมีโทษปรับในระดับต่ำ เพื่อป้องกันการไม่นำเข้าข้อมูล

ข้อมูลนี้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบทานความถูกต้องและหน่วยงานภาครัฐต้องเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน โดยใช้หลักการสร้างเครือข่าย

ทางนโยบายร่วมกันของภาครัฐ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อมมั่นในระหว่างหน่วยงานด้วยกัน และไม่ปกปิดข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกัน

2.1.5 สำนักงานประกันสังคม ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุกเกี่ยวกับข้อมูลสิทธิประโยชน์ทดแทนของการประกันสังคม (ภาคสมัครใจ) ตามมาตรา 40 ว่ามีสิทธิประโยชน์ส่วนไหนเพิ่มขึ้นอย่างไรบ้าง เพื่อให้แรงงานนอกระบบทราบอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

2.1.6 สำนักงานประกันสังคมในส่วนกลาง ควรจัดทำแผน/โครงการ เพื่อการติดตามผลภายหลังการเข้าเป็นผู้ประกันตนของแรงงานนอกระบบ เพื่อการรักษาสถานภาพของการเป็นผู้ประกันตน

2.2 บทบาทของเจ้าหน้าที่

2.2.1 พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานประกันสังคมในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ควรประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ และทำความเข้าใจในประโยชน์ของการประกันสังคมแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อนำแรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคม (ภาคสมัครใจ) ตามมาตรา 40 เพิ่มขึ้น

2.2.2 พนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานควรร่วมกันประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าเป็นผู้ประกันตน ตามมาตรา 40 (ภาคสมัครใจ) ทางเลือก ในการจ่ายเงินสมทบ สิทธิประโยชน์ทดแทนที่พึงจะได้รับ และช่องทางการจ่ายเงินสมทบ รวมทั้งสถานที่ การเข้ารับบริการแก่แรงงานนอกระบบ ไม่ว่าจะเป็นภาคบริการ คือ กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอย และกลุ่มอื่น ๆ ที่ทำงานในภาคเกษตรกรรม และภาคการผลิต เช่น ผู้รับงานมาทำที่บ้าน เป็นต้น

5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ในเขตอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดนครปฐม เพื่อให้ทราบถึงสภาพโดยรวมของจังหวัด หรืออาจจะศึกษาเปรียบเทียบความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อทราบข้อมูลที่แท้จริง เพื่อเป็นแนวทางให้สำนักงานประกันสังคมนำไปใช้เป็นข้อมูลพิจารณาประกอบการกำหนดรูปแบบและเตรียมการขยายความคุ้มครองสู่แรงงานนอกระบบให้ครอบคลุมและทั่วถึง

2. ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ หากสามารถเพิ่มจำนวนประชากรในการศึกษา และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จะทำให้เห็นภาพและความมาชัดเจนในประเด็นที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มขึ้น

3. ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้สนใจอาจใช้ประเด็นการศึกษาเรื่องสิทธิค่ารักษาพยาบาล
ในส่วนของบัตรทอง และช่องว่างที่สามารถเพิ่มเติมได้ในส่วนที่สามารถขยายความคุ้มครองเพิ่มเติมได้
ในส่วนของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 รวมถึงสัดส่วนของเงินที่ผู้ประกันตนต้องสมทบเพิ่ม หากมีการ
เพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลที่เหมาะสมต่อไป

รายการอ้างอิง

หนังสือ

- กลชลี ไชยนต์. *กระบวนการตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์, 2539.
- บันลือ คำวชิรพิทักษ์. *เศรษฐศาสตร์การเกษตร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด, 2547.
- โยธิน ศันสนยุทธ. *มนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ราชบัณฑิตยสถาน. *พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2526.
- วุฒิชัย จ้านง. *พฤติกรรมตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ: บารมีการพิมพ์, 2523.
- สมยศ นาวิการ. *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: ไทศาลศิลป์, 2542.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. *การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562.

บทความวารสาร

- พัชรี สีโรรส. “การจัดการปกครองและนโยบายสาธารณะ.” *วารสารการเมืองการปกครอง* 4, ฉ. 2 (มีนาคม-สิงหาคม 2557): 1-13.
- บุษกร คำคง. “กระบวนการทัศน์ใหม่การท่องเที่ยวไทย.” *จุลสารการท่องเที่ยว* 23, ฉ. 4 (2542): 60-64.

วิทยานิพนธ์

- กนกพร อำไพโชติ. “ปัจจัยที่มีผลต่อการสมัครเป็นผู้ประกันตน ตามโครงการประกันสังคมมาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบจังหวัดปราจีนบุรี.” การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2557.
- ธิดารัตน์ ปัญญาดี. “คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานนอกระบบหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

- ประณีต นาคคล้าย. “ความรู้และความต้องการต่อการประกันสังคมของแรงงานนอกระบบกลุ่มผู้ขี้น รดสามล้อเครื่องรับจ้างในจังหวัดนนทบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาพัฒนา แรงงานและสวัสดิการ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- พรเพ็ญ คิวสุวรรณศรี. “มูลเหตุที่แรงงานนอกระบบไม่เข้าสู่ระบบประกันสังคม : กรณีศึกษา แรงงาน นอกระบบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก.” ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขา การบริหารจัดการสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555.
- ภูมิจิตร ศรีวงษ์. “องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการบริหารพัฒนาของ คณะกรรมการ บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- ศศิ อยู่สุขขี. “ผลการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการตัดสินใจต่อความสามารถในการตัดสินใจด้าน การบริหารงานของพยาบาลวิชาชีพ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- สลิต แก้วละมุล. “ความต้องการการคุ้มครอง ตามโครงการขยายความคุ้มครองประกันสังคม สู่งาน นอกระบบ กรณีศึกษาในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระขับจักรยานยนต์รับจ้าง ในเขตอำเภอ เมือง จังหวัดนนทบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการบริหารนโยบายสวัสดิการ สังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- สังวาล สายแวว. “สิทธิประโยชน์ประกันสังคมมาตรา 40 ที่มีผลต่อการสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตน ตามมาตรา 40 : กรณีศึกษาสำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหาร.” การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิทยาบริหารเฉลิมพระเกียรติ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง, 2557.
- เอกรัฐ วงศ์วีระกุล. “ปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยกับธนาคารพาณิชย์ของ คนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.” สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553.

เอกสารอื่น ๆ

- กรชนก เจริญลพ. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในการใช้สิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตน มาตรา 40 : กรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดตราด.” รายงานการศึกษาปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. “สวัสดิการมาตรฐานที่แรงงานนอกระบบพึงได้รับ : นโยบายและแนวทางการส่งเสริมสวัสดิการให้แรงงานนอกระบบ.” รายงานการวิจัย, 2552.

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. “ระบบคุ้มครองและสร้างความมั่นคงสำหรับแรงงานนอกระบบ.” รายงานการวิจัย, 2551.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

นนทกานต์ จันทร์อ่อน. “การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ ของประเทศไทย.” สำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2563. http://library.senate.go.th/document/Ext5360/5360123_0002.PDF.

วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์ และ บุนนทริกา ชลพิทักษ์วงศ์. “แรงงานนอกระบบ กรณีค้าขายหาบเร่แผงลอย.” TDRI. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2562. <https://tdri.or.th/2020/03/informal-labor-hawker-street/>.

วิกิพีเดีย. “สภาพตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.” สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2562. <https://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอพุทธมณฑล>.

สำนักงานเทศบาลตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. “ข้อมูลผู้ลงทะเบียนกลุ่มหาบเร่แผงลอย เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562.” สืบค้นเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2562. <http://www.salaya.go.th>.

สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน. “ตารางเปรียบเทียบสิทธิของผู้ประกันตน มาตรา 33 และมาตรา 39.” สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2563. <http://lb.mol.go.th/download/sso/m33m39E.pdf>.

สำนักงานประกันสังคม. “การเข้าสู่ระบบประกันสังคมเป็นผู้ประกันตน.” สืบค้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2563. <https://www.sso.go.th/>.

สำนักงานประกันสังคม. “ข้อมูลสถิติกองทุนประกันสังคม.” สืบค้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2563. <https://www.mol.go.th/ข้อมูลสถิติกองทุนประกันสังคม/>.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ. “การสำรวจแรงงานนอกระบบ 2554.” สืบค้นเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2563. <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/workerOutRep54.pdf>.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. “สำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2562.” สืบค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2563. <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/สำรวจ/ด้านสังคม/แรงงาน/แรงงานนอกระบบ.aspx>.

Books

Barnard, C. L.. *Functions of an Executive*. MA: Harvard University Press, 1983.

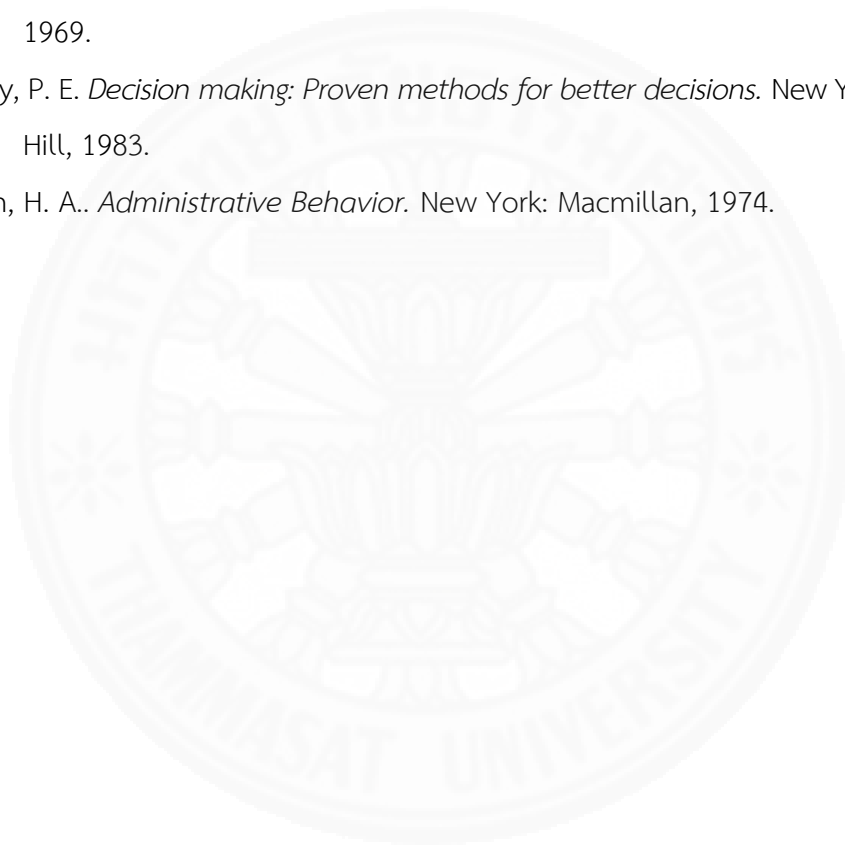
Bevir, Mark. *Democratic Governance*. NJ: Princeton University Press, 2010.

Gibson, James L., and Ivancevich, John M. *Organizational: Behavior, structure, process*. 3rd ed. Texas: Business Publications. Inc., 1979.

Mitchell, J.C.S. *New York in urban situation*. Manchester: Manchester University Press, 1969.

Moody, P. E. *Decision making: Proven methods for better decisions*. New York: McGraw-Hill, 1983.

Simon, H. A.. *Administrative Behavior*. New York: Macmillan, 1974.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะ
กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอย บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล
ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

.....

คำชี้แจงในแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอย เพื่อศึกษาความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ด้านการรักษาพยาบาลตามมาตรา 40 ของกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอย เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงผลตอบแทนด้านด้านการรักษาพยาบาลและกระตุ้นให้แรงงานนอกระบบกลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอยสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มากขึ้น

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยและความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ตามมาตรา 40 ด้านการรักษาพยาบาล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ตามมาตรา 40 ด้านค่ารักษาพยาบาล

3. การศึกษาครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถาม ตามความคิดเห็นของท่านตามสภาพความเป็นจริง เป็นปัจจุบันโดยคำตอบของท่านจะเป็นความลับและไม่มีผลใด ๆ ต่อการทำงานของท่าน เพราะจะวิเคราะห์และนำเสนอข้อสรุปในภาพรวม

ขอขอบคุณ

นายสุพิศาล แพลื่อ

นักศึกษาปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ลำดับที่.....

แบบสอบถามในการวิจัย

เรื่อง ความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ตามมาตรา 40 กรณีศึกษาเฉพาะ

กลุ่มอาชีพหาบเร่แผงลอย บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยมหิดล

ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจงโปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

1. ต่ำกว่า 20 ปี 2. 20-30 ปี
 3. 31-40 ปี 4. 41 ปี ขึ้นไป

3. ภูมิลำเนา

1. กรุงเทพมหานคร 2. ภาคเหนือ
 3. ภาคกลาง ยกเว้นกรุงเทพฯ 4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 5. ภาคใต้

4. ระดับการศึกษา

1. ประถมศึกษาที่ 6 หรือต่ำกว่า 2. มัธยมศึกษาที่ 1-6 หรือเทียบเท่า
 3. ปริญญาตรี 4. สูงกว่าปริญญาตรี

5. สถานภาพ

1. โสด
 2. สมรส โดย อยู่ด้วยกัน หย่าร้าง แยกกันอยู่ หม้าย

6. รายได้โดยเฉลี่ยต่อวัน.....บาท และรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน.....บาท

7. จำนวนบุตร.....คน

8. จำนวนคนในครอบครัว.....คน

9. การสมัครเป็นผู้ประกันตนตาม มาตรา 40

- สมัครแล้ว ยังไม่ได้สมัคร

10. การจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนต่อเดือน (กรณีสมัครแล้ว) เลือกประเภทใด

- 100 บาทต่อเดือน จ่าย 70 รัฐสมทบ 30
- 150 บาทต่อเดือน จ่าย 100 รัฐสมทบ 50
- 450 บาทต่อเดือน จ่าย 300 รัฐสมทบ 150

11. ท่านมีสวัสดิการแหล่งอื่นหรือไม่นอกจากบัตรทอง

- มีสวัสดิการอื่น ไม่มีสวัสดิการอื่น

ส่วนที่ 2 ศึกษาความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ด้านการรักษาพยาบาล ของผู้ประกันตน ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 40

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความอย่างละเอียดและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับคำตอบของท่านมากที่สุด โดยใช้เกณฑ์พิจารณาแต่ละระดับ ดังนี้

ความต้องการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทดแทน ของผู้ประกันตน ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2542 มาตรา 40	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
เหตุผลในการสมัครเป็นผู้ประกันตนเพราะประโยชน์ทดแทนและสิทธิประโยชน์จากการประกันตนด้านใด					
1. เงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วยและนอนโรงพยาบาล					
2. เงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อทุพพลภาพ					
3. ได้รับเงินสงเคราะห์บุตร					
4. ได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ					
ความต้องการสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มเติม					
1. กรณีคลอดลูก					
2. กรณีเจ็บป่วยโรคร้ายแรง (ระบุชนิดโรค)					
3. กรณีรักษาฟัน					
4. กรณีเจ็บป่วยทั่วไป					
5. หากได้รับสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มเติม แต่ต้องจ่ายเงินสมทบเพิ่มขึ้น					

3. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลตอบแทนด้านสิทธิประโยชน์ตามมาตรา 40 ด้านการรักษาพยาบาล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถามนี้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายสุพิศาล แพลื้อ
วันเดือนปีเกิด	28 กันยายน 2511
วุฒิการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต
ตำแหน่ง	นิติกรชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน	กองนิติการ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

